

Metsäsektorin suhdannekatsaus 2007–2008

Toimittajat

Riitta Hänninen
Yrjö Sevola

Tekninen toimitus

Anna-Kaisu Korhonen (taitto)
Sari Elomaa (kuvat)
Jouni Hyvärinen (kansi)

MESU-tietokanta ja tilastolaskenta

Jarmo Mikkola

Tilaukset

Tilaushinta 30 €.
Julkaistaan loka-marraskuun vaihteessa
Faksi 010 2112104
www.metla.fi/julkaisut/suhdannekatsaus/

Tiedustelut

Raija Lahtinen
Metsäntutkimuslaitos
Unioninkatu 40 A, 00170 Helsinki
Puh. 010 211 2198
Sähköposti: raija.lahtinen@metla.fi

ISBN 978-951-40-2052-0 (nid.)
ISBN 978-951-40-2053-7 (PDF)
ISSN 1796-0053

Vammalan Kirjapaino Oy
Vammala 2007

Lokakuu 2007

Metsäntutkimuslaitos
Vantaan toimintayksikkö

Kirjoittajat

Suhdanne-ennuste

Jukka Aarnio, MMM, VTM, tutkija

Raija-Riitta Enroth, VTM, MML, tutkija

Riitta Hänninen, MMT, tutkija

Jussi Leppänen, MMM, tutkija

Antti Mutanen, MMM, tutkija

Yrjö Sevola, MML, erikoistutkija

Esa Uotila, MMM, tutkija

Jari Viitanen, YTT, tutkija

jukka.aarnio@metla.fi

raija-riitta.enroth@metla.fi

riitta.hanninen@metla.fi

jussi.leppanen@metla.fi

antti.mutanen@metla.fi

yrjo.sevola@metla.fi

esa.uotila@metla.fi

jari.viitanen@metla.fi

Erityisartikkelit ja ikkunat

Harri Hänninen, MMM, tutkija

Heimo Karppinen, MMT, professori, HY

Pekka Ollonqvist, KTT, professori

Veli Suihkonen, atk-suunnittelija

harri.hanninen@metla.fi

pekka.ollonqvist@metla.fi

veli.suihkonen@metla.fi

Sisällys

Yhteenveto	<i>Riitta Hänninen</i>	4
I	Kansainvälinen ja kotimainen suhdannekehitys	
1.1	Kansainvälinen talous <i>Jari Viitanen</i>	9
1.2	Kotimaan talous <i>Jari Viitanen</i>	14
2	Metsäteollisuus	
2.1	Saha- ja vaneriteollisuuden vienti ja tuotanto <i>Riitta Hänninen</i>	16
2.2	Massa- ja paperiteollisuuden vienti ja tuotanto <i>Raija-Riitta Enroth</i>	21
2.3	Metsäteollisuuden kustannukset ja kannattavuus <i>Antti Mutanen</i>	26
2.4	Metsäteollisuuden työllisyys <i>Yrjö Sevola</i>	31
3	Metsätalous	
3.1	Puuvarojen käyttö <i>Yrjö Sevola</i>	33
3.2	Raakapuumarkkinat <i>Jussi Leppänen ja Esa Uotila</i>	35
	<i>Ikkuna:</i> Reaalinen kantohintakehitys pitkällä aikavälillä <i>Jussi Leppänen</i>	38
	<i>Ikkuna:</i> Reaalisten vienti- ja kantohintaindeksien kehitys <i>Pekka Ollonqvist</i>	39
3.3	Yksityismetsien investoinnit ja kannattavuus <i>Jukka Aarnio ja Esa Uotila</i>	42
3.4	Metsätalouden työllisyys <i>Yrjö Sevola</i>	47
	Erityisartikkelit	
	Sahatavaramarkkinoiden suhdannevaihtelut Euroopassa 1970–2007 <i>Riitta Hänninen ja Jari Viitanen</i>	49
	Puunmyyntien tulovirrat maan eri osissa <i>Harri Hänninen, Heimo Karppinen ja Veli Suihkonen</i>	52
	Ennusteiden osuvuus 1994–2006	55

Yhteenveto

Nopea talouskasvu Euroopassa on lisännyt asuinrakentamista ja sahatavaran kysyntää sekä kasvatanut hieman myös joidenkin paperilaatujen kulutusta. Havusahatavaran vientihinnan epätavallisen voimakas nousu on tänä vuonna nostanut myös havutukin kantohinnan korkealle. Sen sijaan paperin vientihintojen kehitys on pysynyt Euroopassa yltarjonnan vuoksi heikkona ja kuitupuun hinnoissa nousu on ollut maltillisempaa. Suomessa sahateollisuuden parantunut kannattavuus on alkuvuodesta nostanut tuotantomääriä, mutta paperin tuotannon kasvua on rajoittanut tuotantokustannusten nousu vientihintakehityksen jäädessä heikoksi. Tänä vuonna metsäteollisuuden tuotannon kasvu ja alentunut raakapuun tuonti Venäjältä nostavat markkinahakkuut uuteen ennätykseen. Myös yksityismetsien puuntuotannon liiketulos nousee ennätyksellisen korkealle.

Vuonna 2008 talouskasvu vientimarkkinoilla hidastuu hieman ja asuntotuotanto supistuu euroalueella korkojen noustessa. Sahatavaramarkkinoilla kilpailu on kiristynyt jo kuluvaan vuoden lopulla ja hintojen nousu on Euroopassa yltarjonnan vuoksi taittunut. Alenevat sahatavaran vientihinnat yhdessä korkeiden puukustannusten kanssa heikentävät Suomen sahatavaran tuotannon kannattavuutta ja tuotantomäärä alenee. Paperiteollisuuden puu- ja muiden kustannusten nousun odotetaan vihdoin alkavan vahvistaa paperin vientihintoja. Sahatavaran tuotannon ja hintojen alentuminen kääntää havutukin kantohinnan vain lievään laskuun, koska tukin kysyntä kotimaassa pysyy heikentyneiden tuontimahdollisuuksien vuoksi korkealla. Paperin tuotan-

non hieman kasvaessa ja vientihintojen vahvistuessa kuitupuun hakkuut kasvavat ja hinnat nousevat.

Keskeisiä riskitekijöitä ennusteiden toteutumiseksi on Yhdysvaltain asuntomarkkinoilta alkaneen rahoituskriisin mahdollinen leviäminen muualle maailmaan ja reaalitalouteen sekä euron vahvistuminen. Euroalueen osalta tähän liittyy vielä asuntotuotantoon vaikuttava Euroopan keskuspankin lähikuukausien korkopolitiikka. Suomessa on metsäalan työehtosopimusneuvotteluihin liittyvää epävarmuutta.

Vientimarkkinoilla talouskasvu hidastuu hieman

Maaikmantalouden kasvu on viime vuodesta hidastumassa, mutta kasvuvauhti on silti poikkeuksellisen nopeaa. Pitkään jatkuneessa korkeasuhdanteessa kasvu on painottunut yhä enemmän Aasian ja Itä-Euroopan kehittyviin talouksiin. Suomen metsäteollisuuden vientiosuuksilla painotettu reaalikasvu on tänä vuonna 3,6 prosenttia ja ensi vuonna 3,4 prosenttia. Euroalueella talouskasvu hidastuu tänä ja ensi vuonna, mutta jää vielä pitkän ajan trendikasvuun nopeammaksi. Koska vahva euro ja kustannusten nousu heikentävät viennin kilpailukykyä, kasvu tulee aiempaa enemmän yksityisestä kulutuskysynnästä ja investoinneista. Saksan talous toimii euroalueen talousveturina ja on hieman nopeammalla kasvu-uralla kuin euroalue keskimäärin. Myös Britanniassa talouskasvu ylittää lievästi euroalueen keskimääräisen kasvun.

Korkojen nousu on alkanut euroalueella hidastaa asuinrakentamista ja rahapolitiikan kannalta talouskehitykseen liittyvä epävarmuus on kasvanut myös muualla maailmassa. Yhdysvalloissa korkoja on jo laskettu talouden elvyttämiseksi asuntomarkkinoiden taantuessa ja uudet koronlaskut ovat loppuvuonna ja ensi vuonna mahdollisia. Vaikka odotukset maailmantalouden kasvulle ovat edelleen myönteiset, talouskehitykseen liittyvä epävarmuus on lisääntynyt tämän vuoden aikana. Raakaöljyn ja muiden raaka-aineiden hintakehitykseen liittyy paljon epävarmuutta. Yhdysvaltojen asuntomarkkinoilta alkaneen finanssikriisin leviäminen muualle maailmaan ja reaalityönteon on mahdollista. Talousennusteiden toteutumiselle rahoituskriisin leviäminen olisi kuitenkin keskeisin riskitekijä, johon euroalueen osalta liittyy vielä Euroopan keskuspankin lähikuukausien korkopolitiikka.

Sahatavaran hintasuhdanne taittuu

Sahatavaran hyvä kysyntä ja tukkien tarjonnan vaihteluista johtunut ajoittainen sahatavaran niukkuus ovat johtaneet epätavallisen suureen sahatavaran hinnan nousuun Euroopassa. Suomen sahatavaran viennin yksikköarvo oli vuoden alkupuoliskolla noussut reaalisesti korkeimmilleen sitten vuoden 1997 hintatason. Loppuvuonna sahatavaran markkinahintoihin kuitenkin kohdistuu ylitarjonnan vuoksi laskupaineita. Asuntotuotannon kasvu alkaa Länsi-Euroopassa ennusteiden mukaan hiipua, mikä sahatavaran tarjonnan ollessa runsasta taittaa hintojen nousun. Suomen sahatavaran viennin yksikköhinta jää vuositasolla kuitenkin noin 20 prosenttia viime vuotta korkeammaksi. Sahatavaran tuotannon arvioidaan kasvavan tänä vuonna erityisesti kotimaan hyvän kysynnän ansiosta lähes 6 prosenttia, mutta vientimäärä jää lähelle viime vuoden tasoa.

Vuonna 2008 asuinrakentamisen ennustettu supistuminen useissa Länsi-Euroopan maissa vähentää sahatavaran kysyntää ja kiristää kilpailua Euroopan vientimarkkinoilla. Tämän seurauksena ensi vuodelle odotetaan hieman alenevaa sahatavaran hintakehitystä ja Suomen viennin yksikköhinta jää

vuositasolla noin 4 prosenttia alle kuluvan vuoden keskihinnan. Odotettu hinnanlasku on kuitenkin maltillinen verrattuna aiempiin suhdanteisiin, joissa voimakasta hinnan nousua on seurannut nopeasti raju hinnan pudotus. Perusteena hintaodotukselle on oletus, että korjausrakentamisen kasvu korvaa osan vähentyneestä kysynnästä uudisrakentamisesta ja että korkea raaka-aineen hinta alkaa hieman rajoittaa sahatavaran tuotantoa Länsi-Euroopassa. Kotimaassa sahatavaran kysyntä vähenee ensi vuonna hieman ja sahatavaran tuotanto alenee, mutta jää vielä vuoden 2006 tasoa korkeammalle.

Paperiteollisuudessa hintojen nousua odotetaan edelleen

Paperin kulutus on hyvän talouskasvun seurauksena Euroopassa kokonaisuudessaan hieman kasvanut tänä vuonna, mutta laskua on ollut päällystämättömän aikakauslehtipaperin kysynnässä. Vaikka papereiden hinnat kääntyivät hienoiseen nousuun jo toissa vuonna, Suomen paperinviennin hintakehitys on ollut markkinoiden ylitarjonnan vuoksi vaatimatonta. Paperin matalan hintatason vallitessa kustannustason nousu on kuluvana vuonna alentanut paperiteollisuuden kannattavuutta. Vaikka vientihinnat ovat viime kuukausina hieman kohonneet, vuositasolla koko paperin viennin keskihinnan ennakoidaan jäävän noin prosentin viimevuotisesta.

Vuonna 2008 talouskehitys jatkuu Länsi-Euroopassa suhteellisen hyvänä, ja edellytykset Suomen paperin tuotannon ja viennin kasvattamiselle ovat olemassa. Euroopan kypsillä markkinoilla paperin kulutuksen kasvu on kuitenkin suhteellisen pientä, joten Suomen vienti- ja tuotantomääriin odotetaan ensi vuonna maltillista 2 prosentin kasvua. Hieman lisääntynyt kysyntä yhdessä kasvaneiden raaka-ainekustannusten kanssa antaa edellytyksiä hintojen nousulle, mikä onkin välttämätöntä tuotannon ja viennin kasvulle. Hintojen nousua auttaneet, että raaka-ainekustannukset ovat nousseet muuallakin kuin Suomessa. Lisäksi Euroopan markkinoilla vallitsevaa ylitarjontaa on pyritty vähentämään sulkemalla joitakin tuotantoyksiköitä. Vuonna 2008 paperin ja

kartongin keskivientihinnan ennustetaan pääsevän kustannusvetoisesti kasvu-uralle ja vientihintojen nousevan keskimäärin 2 prosenttia kuluvan vuoden tasosta. Uhkana hintakehitykselle on maailmantalouden kasvuun ja euron valuuttakurssiin liittyvä epävarmuus.

Kannattavuuskehitys metsäteollisuudessa kaksijakoista

Metsäteollisuuden kannattavuuden kehityksessä on tänä vuonna merkittäviä eroja päätoimialojen välillä. Puutuoteteollisuuden tuotteiden, erityisesti sahatavaran, vahva kysyntä ja hintojen nousu nostaa toimialan kannattavuutta tänä vuonna merkittävästi, vaikka myös tuotantokustannukset ovat nousseet. Massa- ja paperiteollisuudessa kannattavuus heikkenee hieman edellisvuodesta tuotantokustannusten nousun ja tiettyjen paperilaatujen, erityisesti aikakauslehtipaperien, heikon hintakehityksen seurauksena. Kannattavuuden parantamiseksi alalla on meneillään useita tehostamistoimia.

Metsäteollisuuden kustannuksista suhteellisesti eniten nousevat tänä vuonna puukustannukset. Kantohintojen voimakas nousu vaikuttaa puukustannuksiin ja metsäteollisuuden kannattavuuteen viiveellä. Puutuoteteollisuudessa vientihintojen hieman aleneva kehitys heikentää kannattavuutta vuoden 2007 loppupuoliskolla ja vuonna 2008 tukkien hintojen pysyessä vielä korkeina. Puukustannusten nousu heikentää kannattavuutta osaltaan myös massa- ja paperiteollisuudessa, vaikka siellä suhteellisesti suurempi merkitys on muiden raaka-aineiden hintojen, erityisesti raakaöljyn, suorilla ja epäsuorilla kustannusvaikutuksilla. Puun tuonnin vähetessä kotimaisen puun kysyntä kasvaa ja puun riittävä saatavuus kilpailukykyisellä hintatasolla on avainkysymys Suomen metsäteollisuuden kannattavuuden kannalta.

Raakapuun kysyntä kasvaa kotimaassa tuonnin vähentyessä

Kuluvana vuonna mänty- ja kuusitukkien kantohinnat ovat nousseet korkeimmalle tasolle sitten vuoden 1973 öljykriisin, kun aiemmin alkanut sahatavaran voimakas hinnannousu siirtyi myös havutukkien hintaan. Tukkipuun harvinaisen nopea hinnannousu on ollut seurausta sahatavaran tuotannon kasvusta, tukkien tuonnin vähenemisestä sekä raakapuun saatavuutta rajoittaneista kuluneen talven heikoista korjuusäistä. Tänä vuonna havutukin kantohinnan ennakoidaan vuositasolla ylittävän lähes 40 prosentilla viime vuoden keskihinnan. Koivutukkien kantohinnat ovat nousseet havutukkeja huomattavasti hitaammin, vanerimarkkinoiden maltillisesta hintakehityksestä johtuen. Kuitupuun hinnan nousua on jarruttanut paperimarkkinoiden vaatimaton hintakehitys. Tänä vuonna kuitupuun kantohinnan odotetaan nousevan 12–25 prosenttia viime vuoden keskiarvosta. Metsäteollisuuden tuotannon kasvu ja alentunut raakapuun tuonti nostavat markkinahakkuut uuteen ennätykseen. Nousun viime vuodesta ennakoidaan olevan 15 prosenttia, jolloin hakkuumäärä kasvaa ennätykselliseen 59 miljoonaan kuutiometriin. Puun tuonnin ennakoidaan vähenevän noin 10 prosentilla.

Vuonna 2008 sahatavaran tuotannon ja hintojen aleneminen johtaa puumarkkinoilla tukkien kysynnän ja hintojen vähittäiseen alenemiseen, kun myös tarjonta yksityismetsistä hieman heikkenee. Havutukkien hintakehitys on vuoden sisällä laskeva, mutta koko vuoden keskihinnan ennustetaan alittavan vain vähän kuluvan vuoden tason. Vanerin tuotannon pysyessä korkealla koivutukkien kysynnän ja kantohinnan odotetaan nousevan kuluvasta vuodesta keskimäärin 3 prosentilla. Sahatavaran tuotannon lasku vähentää tukkien hakkuuta, mutta kuitupuun hakkuut kasvavat paperin tuotannon hieman lisääntyessä.

Venäjän tuontipuulle kohdistuvien puutullien odotetaan vähentävän raakapuun tuontia ensi vuonna maltillisesti. Kuitupuun koko vuoden keskihinnan ennustetaan ensi vuonna ylittävän 7–10 prosen-

tilla kuluvan vuoden hintatason. Tukkien hakkuiden vähentyessä ja kuitupuun hakkuiden kasvaessa markkinahakkuiden kokonaismäärän ennustetaan pysyvän samana kuin kuluvana vuonna.

Yksityismetsien liike-tulos ennätukseen, investoinnit kasvavat vain vähän

Sekä tänä että ensi vuonna kantohintojen nousu nostaa vuosittaiset kantorahatulot ennätyselliseen 2 miljardiin euroon. Samalla yksityismetsätalouden liike-tulos nousee korkeaksi, lähes 140 euroon hehtaarilta. Noin 50 prosentilla viime vuodesta kasva-neet kantorahatulot eivät kuitenkaan merkittävästi lisää puuntuotannollisia investointeja yksityismetsissä, vaikka metsänomistajat sijoittavatkin jatkuvasti enemmän rahaa puuntuotantoon. Julkisessa rahoituksessa painopiste on edelleen nuoren metsän hoidossa ja energiapuun korjuussa. Kansallista metsäohjelmaa tarkistettaessa tavoitteeksi on kuitenkin esitetty myös tuen lisääminen metsänhoito- ja perusparannustoihin. Tällä uskotaan voitavan lisätä kotimaisia hakkuita puun tuonnin vähentyessä etenkin pitkällä aikavälillä. Puuntuotannon kokonaisinvestoinnit kasvavat tänä vuonna 190 miljoonaan euroon ja ensi vuonna edelleen noin 195 miljoonaan euroon.

Työllisyys alenee metsäteollisuudessa ja kasvaa metsätaloudessa

Metsäteollisuus työllisti viime vuonna 67 000 henkilöä. Työllisyys on pitemmällä aikavälillä ollut hitaassa laskussa ja ennuste vuodelle 2007 on 62 000 henkilöä. Siitä puutuoteteollisuuden osuus on 33 000 ja massa- ja paperiteollisuuden 29 000. Puutuoteteollisuuden työllisyyskehitys on ollut paperiteollisuutta tasaisempaa. Massa- ja paperiteollisuudessa yritysten säästöohjelmiin liittyvät tehostamistoimet voivat aiheuttaa tulevaisuudessa supistumista toimialan työllisyydessä. Metsätalous työllisti 23 000 henkilöä viime vuonna. Tänä ja ensi vuonna metsätalouden työllisyyttä nostavat ennätysellisen suuret markkinahakkuut.

Ennusteiden perusteet ja riskit

Suhdanne-katsauksessa pyritään tuottamaan tietoa koko metsäsektorista tekemällä johdonmukainen analyysi sen nykytilanteesta ja lähiajan näkymistä. Metsäsektorin ennusteet perustuvat julkisiin tilastoihin ja maailmantalouden kehitysennusteisiin, eri lähteistä saatavaan metsäsektorin markkina- ja muuhun informaatioon sekä Metlassa tehtäviin tutkimuksiin. Käsitys maailmantalouden ja vientimarkkinoiden talouskehityksestä muodostetaan eri organisaatioiden (esimerkiksi OECD, IMF, ETLA) ennusteiden perusteella. Tämän katsauksen ennusteet perustuvat syys-lokakuun 2007 vaihteessa käytettävissä olleisiin tietoihin metsäsektorista ja ennusteisiin maailmantalouden kehityksestä vuosille 2007–2008.

Metsäsektorin ennusteet vastaavat tutkijoiden käsitystä todennäköisimmästä kehityksestä. Ne ovat piste-ennusteita ja pohjautuvat vientimarkkinoiden kasvuennusteisiin sekä muihin taustaoletuksiin markkinoista. Suurin riski katsauksessa esitettävälle ennusteille on talouskasvun odottamattomat muutokset. Maailmantalouden kasvuun vaikuttava keskeinen epävarmuustekijä on edelleen Yhdysvaltain talous. Euroopassa keskuspankin korkopolitiikka vaikuttaa sahatavaran kysynnän kannalta tärkeään asuinrakentamiseen.

Talouskasvuun vaikuttaviksi tekijöiksi on yhä vahvemmin nousemassa ympäristötekijät ja ympäristöpolitiikka. Kuluvana vuonna on nähty, että myös sääolojen muutokset vaikuttavat talouskehitykseen ja erityisesti raaka-ainemarkkinoihin nopeasti. Esimerkiksi raakaöljyn hintaan ovat vaikuttaneet tarjontashokkien lisäksi myös sääolot. Raakaöljyn maailmanmarkkinahinnan notkahdus vuoden 2007 alussa johtui Yhdysvaltain poikkeuksellisen lämpimästä alkutalvesta, joka jätti lämmitysöljyn kysynnän heikoksi. Euroopassa taas poikkeuksellisen leuto talvi häytti puun korjuuta, mikä alensi raakapuun tarjontaa ja aiheutti osaltaan myös sahatavaran ja tukin hintojen voimakkaan nousun. Sama voi tapahtua myös ensi talvena. Tätä kirjoitettaessa tiedossa on myös puunhankintaan liittyvä lakonuhka. Epävarmuutta aiheuttaa paperiteollisuuden

työehtosopimuksen päätyminen ensi keväänä.

Mikäli talouskasvu ja rakentamisen kehitys keskeisillä vientimarkkinoilla Euroopassa jäisi odotettua heikommaksi, muodostuisi metsäteollisuustuotteiden kysyntä ennustettua alhaisemmaksi. Tämä lisäisi alueella jo nyt vallitsevaa ylitarjontaa, mikä painaisi paperin hintoja alaspäin ja johtaisi sahatavaran hintojen ennustettua voimakkaampaan laskuun. Yhdysvaltain dollarin odotettua huomattavampi heikentyminen euroon nähden vaikeuttaisi vientiä Euroopasta ja lisäisi metsäteollisuustuotteiden tarjontapaineita Euroopan ulkopuolisista maista.

Ennustettua huonomman talouskehityksen vaikutukset heijastuisivat Suomen metsäteollisuuden vientihintoihin, tuotantoon ja kannattavuuteen. Metsäteollisuudesta vaikutukset leviäisivät puun kysynnän alentuessa myös raakapuumarkkinoille, metsätalouden työllisyyteen ja yksityismetsätalouden kannattavuuteen. Tällöin Suomen metsäsektorin kehitys jäisi nyt esitettyjä ennusteita heikommaksi.

*Keskeiset ennustemuuttujat 2007–2008.**

Ennustemuuttujat	2007e %-muutos	2008e %-muutos
Sahatavaran tuotanto	6	-4
Sahatavaran vienti	0	-4
Sahatavaran vientihinta	22	-4
Paperin tuotanto	2	2
Paperin vienti	2	2
Paperin vientihinta	-1	2
Markkinahakkuut	15	0
Raakapuun tuonti	-11	-1
Havutukin hinnat	35–36	-1
Koivutukin hinnat	10	3
Kuitupuun hinnat	12–25	7–10

** hintamuutokset nimellisiä*

I Kansainvälinen ja kotimainen suhdannekehitys

I.1 Kansainvälinen talous

Vaikka maailmantalouden kasvu hidastuu viime vuodesta, se jatkuu silti keskimääräistä nopeampana. Suomen metsäteollisuuden vientiosuuksilla painotettu maailmantalouden reaalikasvu on tänä vuonna 3,6 prosenttia ja ensi vuonna 3,4 prosenttia. Euroalueen talouskasvu kuitenkin hidastuu tänä vuonna 2,7 ja ensi vuonna 2,4 prosenttiin. Vahva euro ja kasvavat kustannukset heikentävät viennin kilpailukykyä ja talouden kasvu perustuu yksityisen kulutuskysynnän elpymiseen ja investointeihin. Saksan talous toimii euroalueen talousveturina ja on hieman nopeammalla kasvu-uralla kuin euroalue keskimäärin. Britannian talouden kasvu ylittää myös lievästi euroalueen keskimääräisen kasvun. Ruotsin talous kasvaa sekä tänä että ensi vuonna vajaan prosenttiyksikön nopeammin kuin euroalue.

Aasian ja Venäjän talouskasvut jatkuvat vahvoina sekä tänä että ensi vuonna. Suomen sahatavaraviennin tärkeän kohdemaan Japanin talous pysyy noin 2 prosentin kasvu-uralla. Yhdysvaltojen talouskasvun sen sijaan ennakoidaan taantuvan tänä vuonna alle 2 prosentin, mutta elpyvän noin 2,5 prosenttiin ensi vuonna. Yhdysvaltojen asuntomarkkinoilta alkaneen finanssikriisin leviäminen muualle maailmaan ja reaalitalouteen on keskeisin riskitekijä ennusteille yhdessä Euroopan keskuspankin lähikuukausien korkopolitiikan kanssa.

Metsäteollisuuden päämarkkina-alueet ja kilpailijat ovat vakiintuneet

Vaikka metsäteollisuustuotteiden vienti on kasvanut 2000-luvulla Euroopan ulkopuolisille markkinoille, Euroopan unioni on edelleen Suomen metsäteollisuuden päämarkkina-alue. Tärkeimmät yksittäiset kauppakumppanit ovat Saksa ja euroalueen ulkopuolella Britannia, joista saadaan vajaa kolmasosa metsäteollisuuden vientituloista. Euroalueen osuus metsäteollisuuden viennin arvosta on yli 40 prosenttia, joten suuri osa vientitulosta saadaan euroissa. Euron valuuttakurssin vaihtelut suhteessa keskeisiin kaupankäyntivaluuttoihin vaikuttavat euroalueen ulkopuolisesta viennistä saataviin tuloihin. Dollari pohjaisen viennin osuus on metsäteollisuudessa arviolta 15–20 prosenttia. Sahateollisuudessa tärkeimmät Euroopan ulkopuoliset markkinat ovat Aasia ja Afrikka, jonne toimitusmääristä menee noin neljännes. Massa- ja paperiteollisuudessa Yhdysvaltain ja Aasian osuus toimituksista on lähes 20 prosenttia.

Venäjä on nousemassa yhä tärkeämmäksi markkina-alueeksi Suomen metsäteollisuuden viennille. Samalla se on Suomen vahva kilpailijamaa Ruotsin ja Kanadan kanssa sahatavaran vientimarkkinoilla. Ruotsi on myös massa- ja paperiteollisuuden tuotteiden kaupassa Suomen kilpailija. Tässä luvussa tarkasteltavat Suomen metsäteollisuustuotteiden keskeisten vientialueiden, tärkeimpien kilpailijamaiden sekä maailmantalouden johtavien talouksien talousennusteet ja niihin vaikuttavat tekijät toimivat taustaoletuksina Suomen metsäsektoria koskeville yksityiskohtaisemmille ennusteille.

Euroalueen talouskasvu on hidastumassa

Euroalueen talouskasvu saavutti lakipisteensä vuonna 2006, jolloin alueen BKT kasvoi 2,9 prosenttia. Kasvua edistivät erityisesti viennin yli 8 prosentin sekä investointien yli 5 prosentin kasvu. Työttömyyden alenemisen sekä kotitalouksien ostovoiman kasvun seurauksena myös yksityisen kulutuksen kasvun elpyminen vajaan parin prosentin tasolle oli myönteistä usean vuoden hitaan kasvun jälkeen. Viime vuonna alkanut yksityisten investointien ja rakennustoiminnan hyvä vire on jatkunut vuoden 2007 alkupuoliskolla, vaikka korkotason nousu onkin hidastanut asuinrakentamista. Vahva euro on osaltaan heikentänyt euroalueen hintakilpailukykyä, mutta Aasian ja muun Euroopan kysyntä on pitänyt yllä ulkomaankauppaa talouskasvun veturina. Myös kuluttajien ja yritysten luottamus talouteen on pysynyt vahvana. Vaikka heinäkuussa kuluttajien ja yritysten luottamusta mittaavat indikaattorit notkahtivat hieman alaspäin, ne ovat edelleen lähes korkeimmilla tasoillaan vuoden 2000 jälkeen.

Reaalitalouden osalta loppuvuosi jatkuu hyvänä. Yritysten tilauskanta on pysynyt korkealla. Osalla euroalueen teollisuuden toimialoista esiintyy kuitenkin jo kapasiteettipulaa, joka hieman rajoittaa teollisuustuotannon kasvua. Euron dollarikurssin ennakoitaan pysyvän välillä 1,35–1,40, jolloin se yhdessä tuotantokapeikkojen sekä vientimarkkinoiden hidastuvan kysynnän kanssa hidastaa viennin kasvun noin 7 prosentin vuositasolle. Investointitoiminta jatkuu myös vilkkaana. Asuinrakentamisen kasvun edelleen hidastuessa yritysten kohtuullinen talouskehitys lisää muuta rakentamista sekä kone- ja laiteinvestointeja, jotka pitävät yllä vajaan 5 prosentin vuotuista kokonaisinvestointien kasvua. Kun alueen sisäinen kulutuskysyntä jatkaa myös hidasta elpymistään, vuoden 2007 BKT:n kasvuksi ennakoitaan 2,7 prosenttia.

Vuonna 2008 euroalueen talouskasvun ennakoitaan hidastuvan hieman alle 2,5 prosentin. Kohoavat tuotantokustannukset ja kallis euro heikentävät ulkoista hintakilpailukykyä, jolloin yhdessä kapasiteetin korkean käyttöasteen vuoksi viennin kasvu hidastuu noin 6

prosentin tasolle. Vaikka yksityisen kulutuskysynnän ennakoitaan pysyvän hyvänä, se ei pysty kompensoimaan viennin ja investointien kasvun hidastumista. Investointien hidastumista selittävät kustannusten nousu sekä erityisesti korkea korkotaso.

Myönteisestä kokonaiskehityksestä huolimatta euroalueen sisäinen kehitys on kaksijakoista. Suomen metsäteollisuuden tärkeimmän vientimaan Saksan talous muodostaa koko euroalueen taloudesta kolmanneksen. Saksan talous kasvoi viime vuonna 2,9 prosenttia ja kasvu on kuluneen vuoden alun tilastotietojen perusteella ollut edelleen muuta euroaluetta nopeampaa. Erityisesti vienti ja investoinnit ovat lisääntyneet huomattavasti, kun taas yksityinen kulutus vuodenvaihteen arvonlisäverokorotuksen jälkeen on vasta pääsemässä vauhtiin. Kasvun taustalla ovat olleet tuottavuuden nousu sekä talouden rakenteiden onnistuneet uudistukset. Saksan tämän vuoden talouskasvuksi ennakoitaan 2,8 prosenttia ja ensi vuodelle noin 2,5 prosenttia. Ranskassa ja Italiassa talouskasvu puolestaan on ollut vaisua talouksien jäykkyyksien sekä heikon kilpailukyvyn vuoksi. Ranskalle ennakoitaan noin 2 prosentin ja Italialle alle 2 prosentin kasvua sekä tälle että ensi vuodelle.

Ennakoidun talouskehityksen suurimpana uhkakuvana on Yhdysvaltojen asuntomarkkinoilta alkaneen kriisin välittyminen euroalueelle sekä Euroopan keskuspankin (EKP) tuleva korkopolitiikka kriisin estämiseksi. Talouskasvun ja parantuneen työllisyyden seurauksena inflaatio on kiihtymässä EKP:n tavoitetasoa (2 %) korkeammaksi, mihin johtaa myös EKP:n rahamäärän lisäykset elokuussa finanssimarkkinoiden rauhoittamiseksi ja likviditeetin lisäämiseksi. Ohjauskoron nosto loppuvuodesta hillitsisi investointeja ja vähentäisi inflaatiopaineita. Samalla se kuitenkin saattaisi olla psykologinen signaali kulutuskysynnän supistumiselle ja kuluttajien luottamukselle talouteen. Koronnosto tai jopa ennallaan pitäminen yhdessä Yhdysvaltojen keskuspankin (FED) syyskuisen ohjauskoron alentamispäätöksen kanssa puolestaan lisäisi edelleen painetta euron lisävahvistumiselle ja heikentäisi euroalueen viennin hintakilpailukykyä.

Talouden kasvuennusteita (reaalinen BKT, muutokset prosentteina vuositasolla).

Alue	Osuus Suomen metsäteollisuuden-viennin arvosta vuonna 2006, %	Toteutunut BKT % 2006	ETLA 2007e	IMF 2007e	ETLA 2008e	IMF 2008e
Metsäteollisuuden vienti- osuuksilla painotettu	100	3,8	3,6	3,7	3,4	3,2
EU-15	58,7	2,8	2,7	-	2,5	-
Euroalue (EU-12)	41,2	2,9	2,7	2,5	2,4	2,1
Saksa	17,7	2,9	2,8	2,4	2,5	2,0
Britannia	11,3	2,8	2,9	3,1	2,4	2,3
Ruotsi	4,0	4,2	3,6	3,6	3,5	2,8
EU:n uudet jäsenmaat (10)	5,0	5,9	5,5	6,1*	5,0	5,2*
Venäjä	4,1	6,7	7,0	7,0	6,0	6,5
Yhdysvallat	6,9	2,9	1,9	1,9	2,5	1,9
Aasia	11,9	8,8	8,5	9,2	7,9	8,3
Japani	4,1	2,2	2,4	2,0	2,2	1,7
Kiina	1,7	11,1	11,0	11,5	10,0	10,0
Muut	13,4					

* Luvut sisältävät myös Bulgarian, Romanian ja Kroatian Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen (ETLA) ennuste julkaistiin 12.9.2007. Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) ennuste julkaistiin 17.10.2007.

Muualla Euroopassa talouskasvu jatkuu vahvana, vaikkakin hidastuen

Britannian viime vuoden BKT:n 2,8 prosentin kasvu jatkuu tänä vuonna 2,9 prosentin vauhdilla. Kasvu pitävät yllä erityisesti investointien yli 6 prosentin kasvu sekä euroalueelle suuntautuva vienti. Englannin keskuspankin alkuvuoden 2007 koronnostot kuitenkin hidastavat investointien kasvua ensi vuonna 3 prosenttiin sekä lisäävät kotitalouksien säästämistä. Yksityistä kulutusta heikentää myös asuntomarkkinoiden hidastuminen. Inflaatiopaineiden vähentyessä rahapolitiikkaa voidaan kuitenkin löysätä, mikä johtaisi punnan lievään heikkenemiseen euroon nähden ja lisäisi viennin hintakilpailukykyä. Vuonna 2008 Britannian talouskasvun ennakoidaan hidastuvan 2,4 prosenttiin.

Euroalueen ulkopuolisista EU-maista Ruotsin talous kasvoi 4,2 prosenttia vuonna 2006. Kasvun taustalla oli ennen kaikkea viennin yli 8 prosen-

tin sekä teollisuuden investointien yli 14 prosentin kasvut. Tälle vuodelle BKT:n kasvun ennustetaan hidastuvan 3,6 prosenttiin vientimarkkinoiden kysynnän heikentymisen seurauksena. Työttömyyden aleneminen sekä tulojen kasvu pitävät yksityisen kulutuksen vajaan 3 prosentin kasvussa tänä vuonna, mutta ensi vuonna sen ennakoidaan kasvavan lähes 4 prosentin vuosivauhtia. Odotettavissa oleva koronnostojen sarja hillitsee investointien kasvua, mutta siitä huolimatta kokonaisinvestoinnit kasvavat vielä yli 5 prosenttia ensi vuoden aikana. Kruunun ennakoidaan vahvistuvan vain hieman euroon nähden, jolloin maltillisena pysyvän inflaation kanssa viennin hintakilpailukyky pysyy hyvänä. Ruotsin BKT kasvaa noin 3,5 prosenttia vuonna 2008.

Euroopan unionin uusien jäsenmaiden talouskasvu pysyy edelleen ripeänä, vaikka se hidastuu viime vuodesta. Myös ensi vuodeksi ennakoidaan hieman hitaampaa kasvua. Kansainvälinen valuuttarahasto (IMF) arvioi tämän vuoden kasvuksi 6,1 prosent-

tia ja ensi vuodeksi 5,2 prosenttia. Maittaiset erot pysyvät kuitenkin suurina, sillä Latviassa ja Liettuassa kasvu pysyy peräti kymmenen prosentin tuntumassa, kun taas esimerkiksi Unkarissa joudutaan tyytymään vain noin 2 prosentin kasvuun. Unkaria lukuun ottamatta kasvun moottoreina ovat toimineet viennin korkea, yli 10 prosentin kasvu sekä vahva kotimainen kulutuskysyntä. Myös investoinnit jatkavat vahvaa kasvuaan. Hyvän talouskehityksen seurauksena inflaatio on kuitenkin yleisesti kasvussa, mikä heikentää viennin hintakilpailukykyä. Myös työvoimapula joillakin toimialoilla rajoittaa teollisuustuotannon kasvua. Itä-Euroopan kasvavat taloudet ovat herkkiä euroalueella tapahtuville muutoksille, ja mahdollinen euroalueen talouskasvun ennakoitua suurempi notkahdus välittyy nopeasti Euroopan unionin uusiin jäsenmaihiin.

Venäjän talous edelleen voimissaan

Vuonna 2006 Venäjän talous kasvoi 6,7 prosenttia. Pitkään jatkuneet huimat talousluvut ja -kasvu ovat perustuneet energiatuotteiden vientiin ja erityisesti korkeaan raakaöljyn maailmanmarkkinahintaan. Vuosi 2007 on todennäköisesti toistaiseksi voimakkain kasvun vuosi 2000-luvulla. Viime vuonna alkanut investointibuumi jatkuu tänä vuonna vahvana ja sitä tukee alkuvuoden aikana ennätystasolle nousseiden ulkomaisten suorien sijoitusten määrä. Öljy sektorille investointeja on kaivattu jo pitkään, sillä sen kasvu on hidastunut 2–3 prosenttiin lähinnä tuotantokapasiteetin pullonkaulojen vuoksi. Myös Venäjän kehittyvät pääomamarkkinat ovat osaltaan tukeneet investointitoimintaa lisäämällä yksityisen sektorin lainanantoa. Investointien ennakoidaan kasvavan tänä vuonna peräti 20 prosenttia. Kotitalouksien vaurastumisen seurauksena yksityinen kulutuskysyntä on myös edelleen kovassa kasvussa. Täna vuonna sen odotetaan kasvavan 12 ja ensi vuonna 10 prosenttia. Venäjän viennin rakenne sen sijaan on edelleen yksipuolinen ja perustuu ennen kaikkea energiasektoriin. Koska energian ja kaasun tuotantoa ei pystytä lisäämään ja koska lisäksi kohoava hintataso sekä rullan vahvistuminen hei-

kentävät maan reaalista hintakilpailukykyä, viennin kasvu supistuu noin 4,5 prosenttiin viime vuoden 7 prosentista. Kokonaisuudessaan Venäjän BKT kasvaa 7 prosenttia vuonna 2007.

Ensi vuodesta ennakoidaan tulevan lähes tämän vuoden toisinto. Investoinnit kasvavat edelleen 20 prosentin vuosivauhtia ja rakenteellisesti ne kohdentuvat myös muihin kuin energiasektorille. Yksityisen kulutuskysynnän lisäksi myös valtion kertyneitä budjettirahoja käytetään enemmän julkiseen kulutukseen ja infrastruktuurin rakentamiseen. Vienti kärsii samoista ongelmista kuin edellisinä vuosina ja sen kasvu supistuu 4 prosenttiin. Vuonna 2008 Venäjän talouskasvuksi ennustetaan noin 6 prosenttia.

Yhdysvaltain talouden kasvu hidastuu selvästi

Viime vuonna Yhdysvaltojen BKT kasvoi 2,9 prosentin vuosivauhdilla. Kasvun taustalla olivat heikon dollarin siivittämänä viennin hyvä, yli 8 prosentin kasvu ja yksityisen kulutuksen reilun kolmen prosentin kasvu. Yksityiset investoinnit kasvoivat 2,4 prosenttia, mutta kasvun taustalla olivat lähinnä yritysten rakennusinvestoinnit sekä kone- ja laiteinvestoinnit. Asuinrakentaminen sen sijaan supistui lähes 5 prosenttia. Alkuvuoden tilastotietojen perusteella kotitalouksien säästämisaste on noussut ja yksityinen kulutus, muodostaen yli 70 prosenttia nimellisestä BKT:sta, on hidastumassa. Kulutuksen kasvun hidastumisen taustalla on ennen kaikkea epävarmuus asuntomarkkinoiden ja -varallisuuden kehityksestä. Asuntovarallisuus on suurin yksittäinen varallisuuden muoto enemmistölle kotitalouksista ja se toimii usein lainojen vakuutena ja määrittelee kulutusmahdollisuuksia. Epävarmuuden siirryttyä elokuussa asuntomarkkinoilta finanssimarkkinoille tämä on vähentänyt entisestään kuluttajien luottamusta talouteen ja lisännyt säästämistä. Myös viimeisimmät tilastotiedot työttömyyden lisääntymisestä ovat luoneet epävarmuutta.

Kulutuskysynnän hidastumisesta ja asuntojen hintojen alenemisesta huolimatta Yhdysvaltojen ei uskota ajautuvan taantumaa. Tälle vuodelle ta-

louskasvun ennakoidaan notkahtavan vajaan 2 prosenttiin. Vaikka asuinrakentaminen supistuu lähes 15 prosenttia viime vuodesta, muut rakennusinvestoinnit jatkavat noin 10 prosentin kasvua. Aleneva kuluttajahintojen nousu ja heikko dollari auttavat vientiteollisuuden kannattavuutta, ja viennin ennakoidaan kasvavan tänä vuonna 6,5 prosenttia. Tämä kompensoi osaltaan kulutuksen kasvun hidastumista.

Ensi vuonna yksityisen kulutuksen kasvu supistuu kuitenkin 2 prosenttiin lisääntyvän työttömyyden sekä kotitalouksien reaalisen ostovoiman heikkenemisen seurauksena. Asuinrakentamisen ennakoidaan supistuvan vajaa 13 prosenttia tämänvuotisesta. Taloutta elvyttääkseen Yhdysvaltojen keskuspankki laski syyskuussa ohjauksorkoan puolella prosenttiyksiköllä. Loppuvuonna ja ensi vuonna koronlaskut ovat edelleen mahdollisia. Tämä elvyttäisi yritysten laite- ja koneinvestointeja. Kokonaisuudessaan yksityisten investointien ennakoidaan kasvavan reilun prosentin ensi vuonna. Inflaation kasvun edelleen hidastuessa ja dollarin pysyessä heikkona, vienti kasvaa yli 7 prosenttia. Vuonna 2008 Yhdysvaltojen talouskasvuksi ennustetaan 2,5 prosenttia.

Kanadan talouskehitys on voimakkaasti sidoksissa Yhdysvaltojen talouteen. Viime vuonna Kanadan talous kasvoi 2,8 prosenttia. Tälle vuodelle kasvun ennakoidaan hidastuvan 2,5 prosenttiin. Syynä tähän on kulutuskysynnän ja investointien väheneminen sekä vahvistuvan Kanadan dollarin vuoksi viennin kasvun supistuminen erityisesti Yhdysvaltoihin. Vaikka ensi vuonna Kanadan dollarin ennakoidaan edelleen vahvistuvan Yhdysvaltojen dollariin nähden noin 5 prosenttia, Yhdysvaltojen talouskasvun elpyminen kasvattaa vientiä vajaa 3 prosenttia. Myös julkinen kulutus ja investoinnit kasvavat. Kanadan BKT kasvaa 2,6 prosenttia vuonna 2008.

Aasian kasvu vain nopeutuu ensi vuonna

Kiinan vuosittainen kasvuvauhti on ollut usean vuoden ajan noin 10 prosenttia ja kasvun ennustetaan jatkuvan tänä ja ensi vuonna suunnilleen samalla vauhdilla. Kasvun moottoreina toimivat investointien ja viennin lähes 20 prosentin vuotuiset kasvut. Viennin kasvua on tukenut erinomainen hintakilpailukyky. Se on perustunut suhteessa alhaiseen kustannustasoon ja onnistuneeseen valuuttakurssi-politiikkaan sekä keskeisten vientimarkkinoiden, Yhdysvaltojen ja Japanin, hyvään kysyntään. Vaikka talouden ylikuumenemista on pyritty hillitsemään rahapolitiikkaa kiristämällä, vaikutukset esimerkiksi investointeihin ovat olleet vähäiset. Myös kasvaneen varallisuuden ja alhaisen työttömyyden seurauksena yksityinen kulutuksen kasvu kiihtyy noin 9 prosenttiin. Huimista kasvuluvuista huolimatta Kiinan talouden rakenne on toistaiseksi pysynyt terveenä. Työvoiman hyvä liikkuvuus ja saatavuus ovat estäneet tuotannon pullonkaulojen syntyminen, mutta palkkojen ja inflaation nousu heikentää ensi vuonna hieman viennin kilpailukykyä.

Japanin talous pysyy vakaalla kasvu-uralla, sillä tänä vuonna talouden ennakoidaan kasvavan 2,4 ja ensi vuonna 2,2 prosenttia. Yksityisen kulutuksen elpyminen ja viennin hyvä veto korvaavat tänä vuonna supistuvia asuinrakennus- ja julkisia investointeja. Yksityistä kulutusta ruokkivat työllisyyden kasvu sekä palkankorotukset. Supistuvaa vientiä Yhdysvaltoihin Japani on pystynyt onnistuneesti kompensoimaan lisäämällä vientiä Kiinaan ja muihin Aasian maihin.

1.2 Kotimaan talous

Vaikka vuoden 2006 poikkeuksellisen korkeaan talouskasvuun ei päästä, Suomen talouskasvu jatkuu vahvana myös tänä ja ensi vuonna. Yksityisen kulutuksen, investointien ja viennin vetäminä Suomen bruttokansantuote kasvaa 4,4 prosenttia tänä vuonna. Kustannusten ja korkotason nousun hillitessä asuntorakentamista muu rakentaminen ja investoinnit jatkavat kasvuaan. Koska palkankorotukset ja työllisyyden paraneminen lisäävät kuluttajien ostovoimaa ja koska myös vienti kasvaa, Suomen talouskasvu säilyy lähellä pitkän ajan keskiarvoa. Ensi vuoden talouskasvuksi ennakoidaan 3 prosenttia.

Suhdannehuipun jälkeen talouskasvu pysyy edelleen hyvänä

Vuonna 2006 Suomen talous kasvoi 5 prosentin vuosivauhdilla. Hyvän taloustilanteen lisäksi poikkeuksellisen korkea lukua selittävät osaltaan Tilastokeskuksen kansantalouden tilinpidon laskentatavan uudistus sekä alhainen vertailutaso, mikä puolestaan johtui vuoden 2005 metsäteollisuuden työmarkkinakiistoista ja BKT:n normaalia pienemmästä kasvusta.

Maailmantalouden ja keskeisten vientimarkkinoiden talouskasvun siivittämänä Suomen koko tavara viennin arvo kasvoi tammi–heinäkuun aikana 10 prosenttia vuodentakaisesta. Metsäteollisuustuotteiden viennin arvo kasvoi vajaa 2 prosenttia vastaavana ajankohtana. Yritysten tilauskanta on tällä hetkellä tavanomaista suurempi ja teollisuuden kapasiteetti on lähes täyskäytössä, joten viennin odotetaan jatkavan kasvuaan myös loppuvuonna. Koko vuoden viennin kasvuksi ennustetaan yli 6 prosenttia. Syyskuussa julkaistujen Tilastokeskuksen kuluttajabarometrin ja Elinkeinoelämän keskusliiton suhdannetiedustelun mukaan sekä kuluttajien että teollisuuden luottamus talouteen ovat hieman

alentuneet elokuulta. Molemmat indikaattorit ovat kuitenkin huomattavasti pitkän aikavälin keskiarvon yläpuolella. Rakentamisessa luottamusindikaattori on korkealla tasolla.

Syksyn liittokohtaisten työmarkkinaneuvottelujen ennakoidaan nostavan keskimääräistä palkkatasoa 4 prosenttia tänä vuonna ja 3–4 prosenttia ensi vuonna. Yhdessä parantuneen työllisyyden ja kuluttajien vahvan luottamuksen kanssa tämä nostaa kotitalouksien reaalista ostovoimaa ja yksityinen kulutus kasvaa tänä vuonna vajaa 4 prosenttia. Asuinrakentaminen sen sijaan kasvaa vain noin 1,5 prosenttia korkojen nousun, kasvaneiden rakennuskustannuksien ja työvoimapulan seurauksena. Muu talonrakentaminen, infrastruktuurirakentaminen sekä kone- ja laiteinvestointien kasvu nostavat kokonaisinvestoinnit kuluvana vuonna 4,6 prosentin kasvuvauhtiin.

Suotuisa talouskehitys on kasvattanut valtion verokertymää, mutta suhdannepoliittisista syistä julkista kulutusta lisätään vain vajaa 1,5 prosenttia ja julkisia investointeja noin 4 prosenttia. Hyvän talouskehityksen seurauksena työttömyysasteen ennakoidaan supistuvan 6,8 prosenttiin ja inflaation kiihtyvän 2,4 prosenttiin. Tukkuhinnat nousevat 3,6 prosenttia. Vuoden 2007 kokonaiskasvun arvioidaan olevan 4,4 prosenttia.

Talouskasvu hidastuu 3 prosenttiin vuonna 2008

Vaikka Suomen talouskasvu vuonna 2008 hidastuukin noin 3 prosenttiin, talouden kokonaisnäkymät säilyvät silti hyvinä. Talouden moottoreina toimivat edelleen investoinnit ja viennin veto. Vaikka osalla teollisuuden toimialoista työvoimapula, kasvavat tuotantokustannukset, korkea kapasiteetin käyttöaste ja vahva euro rajoittavat tuotannon ja viennin lisäämistä, hyvä tilauskanta ja erityisesti vientimarkkinoiden vahva kysyntä pitävän viennin 5,6 prosentin kasvussa.

Kuluttajahinnat kiihtyvät ensi vuonna vajaan 3 prosenttiin hyvän talouskehityksen ja alenevan työttömyyden seurauksena. Tukkuhinnat nousevat

Kotimaan talousennusteita.

	Toteutunut	ETLA	Nordea	ETLA	Nordea
	2006	2007e	2007e	2008e	2008e
*BKT, %	5,0	4,4	3,8	3,0	3,1
*Vienti, %	10,4	6,8	5,8	5,6	5,6
*Yksityinen kulutus, %	4,3	3,8	4,0	2,4	3,0
* Julkinen kulutus, %	1,0	1,4	1,5	1,4	1,0
*Investoinnit, %	4,2	4,6	4,5	5,6	5,0
yksityiset	5,6	4,7	-	5,8	-
julkiset	-5,3	4,0	-	4,0	-
*Rakennustuotanto, %	4,7	5,4	-	1,7	-
Kuluttajahintaindeksin muutos, %	1,6	2,4	2,5	2,9	2,7
Työttömyysaste, %	7,8	6,8	6,7	6,4	6,2
Euribor 3kk, %	3,1	4,2	-	4,7	-

* määrän muutos

Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen (ETLA) ennuste julkaistiin 12.9.2007.

Nordean ennuste julkaistiin 4.9.2007.

2,6 prosenttia. Kotitalouksien reaalin ostovoima kasvaa palkankorotusten seurauksena kuitenkin noin 3 prosenttia ja tämä yhdessä kuluttajien vahvan luottamuksen kanssa pitää yksityisen kulutuksen kasvun vajaassa 2,5 prosentissa. Korkojen nousu

siirtää investointien painopistettä edelleen asuntorakentamisesta muuhun rakentamiseen ja kone- ja laiteinvestointeihin. Kokonaisinvestointien kasvun ennakoidaan olevan noin 5,5 prosenttia vuonna 2008. Työttömyysaste alenee edelleen 6,4 prosenttiin.

2 Metsäteollisuus

2.1 Saha- ja vaneriteollisuuden vienti ja tuotanto

Sahatavaran hyvä kysyntä ja tuikin saatavuuden vaihteluista johtunut ajoittainen sahatavaran tarjonnan niukkuus ovat johtaneet epätavallisen suureen sahatavaran hinnan nousuun useissa Euroopan maissa. Vuosi 2007 tulee ennusteiden mukaan olemaan asuinrakentamisen huippuvuosi Länsi-Euroopassa. Asuntotuotannon kasvu alkaa kuitenkin jo tänä vuonna ennusteiden mukaan hiipua, jolloin sahatavaran ylitarjonta aiheuttaa loppuvuonna hintojen kääntymisen laskuun. Suomen sahatavaran viennin yksikköhinta jää vuositasolla kuitenkin noin 20 prosenttia viime vuotta korkeammaksi. Sahatavaran tuotannon arvioidaan kasvavan tänä vuonna erityisesti kotimaan hyvän kysynnän ansiosta noin 6 prosenttia, kun vientimäärä jää lähelle viime vuoden tasoa.

Vuonna 2008 asuinrakentamisen ennustettu supistuminen vähentää sahatavaran kysyntää ja kiristää kilpailua Länsi-Euroopassa. Tämän seurauksena ensi vuodelle odotetaan hieman alenevaa sahatavaran hintakehitystä Suomen viennin yksikköhinnan jäädessä vuositasolla noin 4 prosenttia alle kuluvan vuoden keskihinnan. Uhkana hintakehitykselle on kuitenkin sahatavaran kysynnän ennakoitua suurempi aleneminen, joka johtaisi voimakkaampaan hintatason laskuun vientimarkkinoilla. Sahatavaran kysyntä vähenee asuntotuotannon supistuessa hieman myös kotimaassa ja tuotanto alenee, mutta jää vielä vuoden 2006 tasoa korkeammalle.

Vanerin hyvä kysyntä on nostanut suomalaisen

havu- sekä koivuvanerin vientihintoja, ja koko viennin yksikköhinta nousee tänä vuonna noin 3 prosenttia. Saman verran nousee myös vanerin tuotanto ja vienti kasvun tullessa pääosin havuvanerista. Ensi vuonna asuntorakentamisen aleneminen vähentää hieman vanerin kysyntää, ja Suomen viennin yksikköhinta sekä tuotanto- ja vientimäärä jäävät suunnilleen kuluvan vuoden tasolle.

Sahatavaran kysynnän kasvu taittuu asuntotuotannon hidastuessa

Viime vuonna Euroopan vientimarkkinoiden hyvä talouskasvu ja vielä suhteellisen alhainen korkotaso lisäsivät asuntorakentamista odotettua enemmän. Rakentamista edesauttoivat myös lämpimät säät, jolloin rakennuskausi oli normaalia pidempi. Euroopassa kulutettiin havusahatavaraa viime vuonna 102 miljoonaa kuutiometriä, jolloin kasvua edellisvuodesta oli 4 prosenttia. Asuntojen uudis- ja korjausrakentamisen lisäksi sahatavaran kysyntään vaikuttaa huonekalujen ja kuljetuspakkausten valmistus. Suomessa erityisesti omakotirakentamisen kasvu on lisännyt sahatavaran ja muiden puutuotteiden kysyntää.

Vuodesta 2007 tulee ennusteiden mukaan rakentamisen huippuvuosi, mutta Länsi-Euroopassa kasvua on enää vain 0,6 prosenttia. Tämä ennakoi myös puutuotteiden kulutuksen kasvun hiipumista. Korkojen nousu ja asuntojen korkeiksi kohonneet hinnat alkavat vähitellen hidastaa asuntojen kysyntää ja uudisrakentamista, joka näkynee tuntuvammin rakenta-

Suomen saha- ja vaneriteollisuus vuonna 2006, 1 000 m³.

	Saha- tavara	%	Vaneri	%
Tuotanto	12 145	100	1 415	100
Kotimaa	4 434	37	165	12
Vienti:	7 711	63	1 250	88
EU	4 448	37	1 036	73
Afrikka	1 278	11	3	0
Aasia pl.Japani	583	4	60	4
Japani	1 238	10	18	1
Pohjois-Amerikka	22	0	52	4
Venäjä	8	0	2	0
Muut	134	1	79	6

Lähteet: Metsäteollisuus ry ja Tullihallitus.

misessa vuonna 2008. Saksassa tammi–toukokuussa 2007 uusien asuntojen rakennuslupamäärä oli noin 40 prosenttia alempi kuin vuotta aiemmin. Ranskassa uusien asuntojen aloituksissa oli alkuvuonna laskua vuodentakaisesta noin 6 prosenttia, Suomessa 12 prosenttia ja Ruotsissa noin kolmannes.

Euroopan ulkopuolella Japanissa talonrakennusaloitusten määrä oli vuoden alkupuoliskolla hieman viime vuotta alempana ja heinäkuussa tapahtui rajua notkahdus alaspäin. Yhdysvalloissa rakentamisen väheneminen jatkuu ja sahatavaran markkinatilanne on pysynyt heikkona. Rakennusaloitusten lukumäärä putosi viime vuonna 13 prosenttia ja tälle vuodelle pudotusta on ennustettu vieläkin enemmän.

Vuonna 2008 uusien asuntojen rakentaminen supistuu useimmissa Länsi-Euroopan maissa, Yhdysvalloissa ja Kanadassa. Euroconstructin kesäkuun 2007 ennusteen mukaan laskua tulee Länsi-Euroopassa keskimäärin prosentin verran. Rakentaminen kuitenkin kasvaa esimerkiksi Saksassa, jonka osuus Länsi-Euroopan asuinrakentamisesta on noin viidennes. Itä-Euroopassa (Tsekin tasavalta, Unkari, Puola, Slovakia) rakentamisen kasvu jatkuu nopeana, mutta määrät ovat vielä suhteellisen pieniä. Suomessa asuinrakentaminen alenee ennusteiden mukaan parilla prosentilla. Euroopassa sahatavaran alentunutta kysyntää uusien asuntojen tuotannossa

korvaa kuitenkin osittain asuntojen korjausrakentaminen, joka kasvaa parin prosentin vauhtia. Uhkana sahatavaran kysynnälle ja hintakehitykselle on, että Yhdysvaltain rakentamisen laskusuhdanne ja asuntoluottoihin liittyvä lainakriisi alkaisivat selvästi alentaa talouskehitystä. Vaikutukset leviäisivät myös Eurooppaan ja veisivät rakentamisen ja sahatavaran kysynnän ennakoitua suurempaan laskuun.

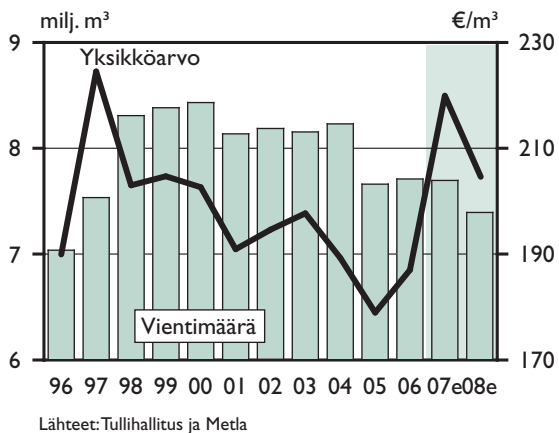
Ylitarjonta kääntää hinnat laskuun

Euroopassa vilkas rakentaminen ja sahatukkien tarjonnan vaihteluista johtunut väliaikainen niukkuus sahatavarasta on johtanut odottamattoman suureen sahatavaran hintojen nousuun. Suomen sahatavaran viennin kuukausittainen yksikköhinta on noussut vuoden 2005 joulukuun ja 2007 heinäkuun välisenä aikana noin 44 prosenttia. Mäntysahatavaran hinnassa nousua on ollut samaan aikaan kuusisahatavaraa enemmän. Keski-Euroopassa kuusen tarjonta on tammikuun myrskyissä kaatuneen suuren kuusisahapuumäärän vuoksi ollut mäntyä runsaampaa.

Länsi-Euroopan rakennusaloitusten alkuvuoden kehitys ennakoii sahatavaran kysynnän kasvun supistumista jo loppuvuonna. Suomessa Elinkeinoelämän keskusliiton elokuun suhdannetiedustelun mukaan puutuoteteollisuus odottaa yleisen suhdannekuvan heikentyvän lähikuukausina. Eurohintaisen HWWA-indeksin (Timber 63×75 mm, fob, Ruotsi) kehitys kesä–elokuussa viittaa sahatavaran markkinahinnan nousun taittumiseen.

Alkuvuonna Saksan, Itävallan ja Tsekin tasavallan on arvioitu tuottaneen osin tammikuun 2007 myrskytuhojen vuoksi 2,5–2,8 miljoonaa kuutiometriä enemmän sahatavaraa kuin normaalisti. Mikäli Euroopassa tuotantoa ei loppuvuodesta rajoiteta ja tukin tarjonta pysyy nykyisellä tasolla, syntynyt ylitarjonta luo laskupaineita sahatavaran markkinahintoihin. Koska sahatavaran korkeaksi noussut hinta on Euroopassa nostanut tuotannon korkealle, markkinahintojen kehityksen arvioidaan olevan loppuvuonna laskeva.

Euroopassa tarjolla olevan sahatavaran määrää on kasvattanut tuotannon kasvun lisäksi viennin

Sahatavaran viennin määrä ja yksikköarvo 1996–2008e vuoden 2006 hinnoin (tukkuhintaindeksi).

aleneminen Yhdysvaltoihin. Euron vahvistuminen suhteessa dollariin ja Yhdysvaltain sahatavaran alentunut hintataso ovat vähentäneet viennin kannattavuutta. Euroopan markkinoilla erityisesti rakennuslaatuisten tarjonta on kasvanut Keski-Euroopan maista ja Kanadasta. Pohjoismaisen ja venäläisen parempilaatuisten sahatavaran tarjonta on ollut niukempaa, mikä on pitänyt parempien laatuisten hintatasoa yllä. Siinä määrin kuin loppukäyttäjät siirtyvät halvempiin laatuisiin, hinnanlaskupaineet siirtyvät myös parempiin sahatavaraalaatuisiin.

Tammi–heinäkuussa 2007 Suomen sahatavaran viennin keskihinta oli 27 prosenttia vuodentakaista korkeampi. Tämän vuoden nimellisen keskihinnan nousuksi arvioidaan jäävän 22 prosenttia, kun loppuvuonna sahatavaran hinnan odotetaan kiristyvän kilpailun vuoksi kääntyvän laskuun. Tukkuhintaindeksin ennuste huomioiden reaalihinnoissa nousua on tänä vuonna noin 18 prosenttia.

Ensi vuodeksi ennustettu Länsi-Euroopan asuinrakentamisen hiipuminen alentaa sahatavaran kysyntää, ja tarjonnan pysyessä korkealla hintakehityksen odotetaan etenkin alkuvuonna olevan hieman laskeva. Sahatavarasuhdanteet ovat aiemmin seuranneet yleisiä talouden suhdanteita, ja Euroopassa on suuria hinnan nousuja seurannut nopea hinnan lasku kysynnän supistuessa suhteessa nopeammin

kuin tarjonta (kts. myös erityisaihe Hänninen ja Viitanen). Viimeksi Suomen sahatavaran viennin keskihinta nousi vuonna 1997 noin 20 prosenttia edellisvuoteen verrattuna, ja nousua seurasi vuonna 1998 noin 10 prosentin hinnan lasku Aasian rahoituskriisin alentaessa talouskasvua maailmanlaajuisesti. Ensi vuodeksi ennustettu hinnan lasku jättää Suomen sahatavaran viennin nimellisen keskihinnan noin 4 prosenttia kuluvaan vuoteen alemmaksi. Perusteena suhteellisen maltilliselle ennusteelle on oletus loppuvuonna niukentuvasta tukin tarjonnasta Keski-Euroopassa, joka voi rajoittaa sahatavaran tuotantoa sen jälkeen, kun myrskypuut on käytetty. Voimakas sahauskapasiteetin kasvu viimeisten 10 vuoden aikana on nostanut tukin kysynnän Euroopassa aiempaa korkeammalle tasolle, jolloin erityisesti hyvälaatuisesta tukista saattaa syntyä niukuutta. Riski myös suurempaan hinnanlaskuun on olemassa, mikäli tuotantoon ei tule rajoituksia tai asuntorakentamisen hiipuminen on ennakoitua voimakkaampaa. Keskeinen epävarmuustekijä tässä on Euroopan keskuspankin korkopolitiikka.

Saha- ja vaneriteollisuuden tuotanto- ja vientiennusteet, 1 000 m³ (muutosprosentit edellisvuodesta lukujen alla).

	Tuotanto			Vienti		
	2006	2007e	2008e	2006	2007e	2008e
Saha-tavara	12 145	12 800	12 400	7 711	7 700	7 400
	0	6	-4	1	0	-4
Vaneri	1 410	1 450	1 450	1 250	1 300	1 300
	8	3	0	7	3	0

Havusahatavaran ja vanerin vientihintaennusteet muutosprosenteina edellisvuodesta.*

	2006	2007e	2008e
Sahatavara	11 (188 €/m³)	22	-4
Vaneri	2 (524 €/m³)	3	1

* Vientihinnat ovat nimellisiä euromääräisiä viennin yksikköarvoja. €/m³

Suomen sahatavaran vientimäärä viime vuoden tasolla

Suomen sahatavaran tuotantomäärien viime vuosina alentuessa vienti Länsi-Eurooppaan on ollut laskussa ja markkinaosuus alueen sahatavaran tuonnista on pudonnut 2000-luvun alun 20 prosentista noin 15 prosenttiin. Kilpailijamaan Ruotsin osuus on pysynyt keskimäärin kolmanneksessa Länsi-Euroopan tuonnista. Alkuvuonna 2007 Ruotsinkin vientimäärät perinteisillä Euroopan markkinoilla olivat vuodentakaisista alempia. Baltian maat ovat lisänneet sahatavaran jatkojalostusta ja perussahatavaran viennissä 1990-luvulla voimakkaasti kasvanut markkinaosuus on jo taittunut laskuun, vaikka vientimäärät ovatkin kasvaneet. Venäjän markkinaosuus on kasvanut lähes 15 prosenttiin vientimäärien jatkuvasti kasvaessa. Euroopassa suurimmaksi sahatavaran tuottajamaaksi noussut Saksa lisäsi alkuvuonna toimituksiaan muihin Euroopan maihin yli kolmanneksella. Myös Kanadan vienti Eurooppaan on kasvanut kuluvan vuoden alkupuolella viennin kilpailukyvyyn alentuessa Yhdysvaltoihin ja Japaniin.

Tukkien voimakas hinnan nousu eri puolilla Eurooppaa on vienyt sahatavaran tuottajilta osan lopputuotteen hintojen nousun tuomasta hyödyistä. Tämän vuoden ensimmäisellä neljänneksellä havutukkien hinnat nousivat Wood Resource Quarterly -lehden mukaan Pohjoismaissa vuodentakaisesta 27 prosenttia ja Itä-Euroopassa nousua oli 36 prosenttia. Itämeren alueella tukkien hintavaihtelut alkavatkin olla melko samanaikaisia ja yhdensuuntaisia.

Suomen koko sahatavaran vienti oli tammi–heinäkuussa 2007 noin 4 prosenttia vuodentakaisista alempana. Vaikka mäntysahatavaran vienti kasvoi 5 prosenttia, kokonaisvientiä alensi kuusisahatavaran viennin 11 prosentin pudotus. Suomen vientimäärät vähenivät perinteisiin suuriin ostajamaihin Länsi-Euroopassa: Britanniaan, Ranskaan ja Saksaan. Euroopan ulkopuolisiin maihin, Afrikkaan ja Lähi-Itään vienti kasvoi mäntysahatavaran hyvän kysynnän ansiosta Algeriassa, Tunisiassa ja Saudi-Arabiassa. Japaniin, joka on Britannian jälkeen Suomen seuraavaksi suurin markkinamaa, vienti

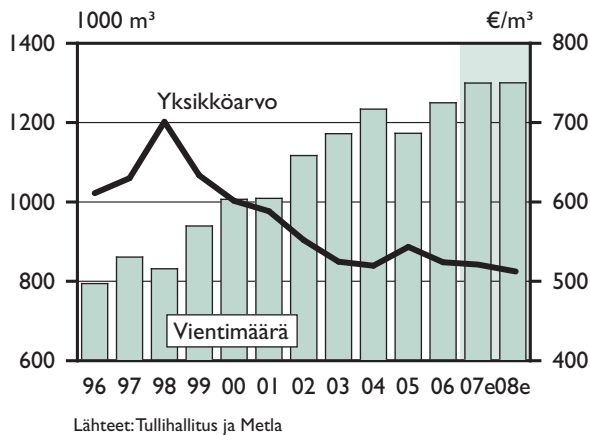
kasvoi alkuvuonna 3 prosenttia vuodentakaisesta. Viennin kannattavuutta Euroopan ulkopuolelle vähentää euron vahvistuminen laskutusvaluutasta riippuen. Tammi–syyskuussa 2007 euro on vahvistunut suhteessa Yhdysvaltain dollariin keskimäärin 8 prosenttia ja suhteessa Japanin jeniin 11 prosenttia verrattuna vuodentakaiseen. Japanissa lisäksi talonrakentamisen aktiviteetin heikentynyt kehitys viittaa myös sahatavaran kysynnän heikkenemiseen loppuvuonna.

Kotimaassa viime vuosina heikkona pysynyt viennin ja tuotannon kannattavuus on sahatavaran hintojen nousun myötä merkittävästi kohentunut. Kotimaan kysynnän kasvaessa vientimäärät eivät kuitenkaan ole kasvaneet, ja tänä vuonna vienti pysyy suunnilleen viime vuoden tasolla. Vuonna 2008 vientimarkkinoiden kysynnän odotetaan hieman alenevan ja sahatavaran hinnan laskevan. Vientimäärän Suomesta ennustetaan alenevan vuositasolla noin 4 prosenttia. Suomalaisomisteisten yhtiöiden ulkomainen sahauskapasiteetti, jota on esimerkiksi Venäjällä ja Baltiassa noin 2 miljoonaa kuutiometriä, mahdollistaa myös tuotannon suunnittelun. Kotimaista tuotantoa voidaan korvata tuotannolla ulkomaisissa yksiköissä.

Kotimaan sahatavaran kulutus suuntautuu ensi vuonna korjausrakentamiseen

Kotimaassa rakentamisen kasvu on lisännyt sahatavaran kysyntää, ja viime vuonna havusahatavaran kulutus oli Metsäteollisuus ry:n mukaan varaston muutokset huomioiden 5,1 miljoonaa kuutiometriä. Sahatavaraa tuotiin Suomeen 0,6 miljoonaa kuutiometriä, josta pääosa oli kuusta.

Kuluvan vuoden alussa rakennushankkeita on käynnistetty kokonaisuudessaan vuodentakaisista enemmän, mutta viimeisimmät tilastot viittaavat asuinrakentamisen kasvun jo taittuneen. Tänä vuonna asuntoaloitusten määrän on arvioitu laskevan vuodentakaisesta noin 6 prosenttia, noin 32 000 asuntoon. Korkojen nousu ja kysyntäpatoutuman vähittäinen purkautuminen ovat jo johtaneet asuntojen myyntiaikojen pidentymiseen ja uusia omistus-

Lähteet: Tullihallitus ja Metla

Vanerin viennin määrä ja yksikköarvo 1996–2008e vuoden 2006 hinnoin (tukkuhintaaindeksi).

asuntojen aloituksia harkitaan aiempaa tarkemmin. Koska korjausrakentaminen kasvaa ja omakotitalojen rakentaminen säilyy arvioiden mukaan vielä viime vuoden tasolla, kotimaan sahatavaran kulutuksen odotetaan kasvavan tänä vuonna muutamia prosentteja.

Vuonna 2008 asuinrakentaminen alenee lainakorkojen nousun ja korkealle kohonneiden rakennuskustannusten vuoksi, ja kasvu siirtyy muuhun rakentamiseen. Kasvukeskusten pientalorakentaminen supistuu, kun rakentamista rajoittaa lisäksi tonttipula ja korkeat tontinhinnat. Korjausrakentamisen kasvun jatkumisen ansiosta kotimaisen sahatavaran kulutuksen aleneminen jää alle 2 prosentin.

Vientimarkkinoiden kysyntä lisännyt mäntysahatavaran tuotantoa

Suomen sahatavaran tuotanto oli tammi–heinäkuussa 2007 noin 6 prosenttia vuodentakaista korkeampi. Tuotannon kasvussa erot puulajien välillä ovat suuret. Mäntysahatavaran kuusisahatavaraa parempi markkinatilanne Euroopassa ja myös kotimaan kysyntä johtivat tuotannon noin 9 prosentin kasvuun. Kuusisahatavaran tuotanto kasvoi alkuvuonna noin 6 prosenttia kotimaisen kysynnän vetämänä. Raaka-aineen hinta suhteessa lopputuotteen vientihintaan on ollut kuusella epäedullisempi kuin männyllä.

Kuusitukin kysyntäpaineita ja hintaa on kotimaassa nostanut alkuvuonna kuusitukin tuonnin väheneminen. Tänä vuonna koko sahatavaran tuotannon arvioidaan kasvavan viime vuodesta noin 6 prosenttia.

Korkea tukin hinta, vientimarkkinoiden ylitarjonta ja epävarmuus sahatavaran lähiajan hintakehityksestä on kesän jälkeen johtanut ilmoituksiin sahatavaran tuotannon tilapäisistä supistuksista joillakin kotimaisilla sahoilla. Vähitellen sahauskannattavuuden heikentymisen voidaan odottaa rajoittavan tuotantoa, kun sahatavaran hinta on laskussa ja huippuhinnoilla ostettua tukkia alkaa tulla sahauskseen. Ensi vuonna tuotannon kannattavuutta alentaa lopputuotteiden hintojen lasku, kun tuotantokustannukset samalla nousevat. Vaikka kotimaassa tukin hintaan odotetaan alenemista, nousua on muissa tuotantokustannuksissa. Viennin ja kotimaan kysynnän vähentyessä sahatavaran tuotannon ennustetaan alenevan ensi vuonna noin 4 prosenttia.

Vanerimarkkinoilla kysyntä korkealla

Vientimarkkinoilla Euroopassa kulutettiin viime vuonna vaneria noin 7,6 miljoonaa kuutiometriä. Rakentamisen kasvu sekä huonekaluteollisuuden elpyminen lisäsivät kulutusta noin prosentin verran. Muissa levyissä kasvu oli suurempaa, esimerkiksi OSB-levyn kulutus kasvoi lähes 3 prosenttia. Vanerimarkkinat ovat pienet verrattuna muihin puulevyihin tai sahatavaraan. Suomi on 1,4 miljoonan kuutiometrin tuotannollaan Länsi-Euroopan suurin vanerin tuottaja, ja Suomen tuotannosta hieman alle puolet on koivuvaneria.

Euroopassa vanerin nettotuonti on viime vuosina jatkuvasti kasvanut ja suurin tuoja oli vuonna 2006 Venäjä, joka on kasvattanut viime vuosina lähinnä koivuvanerin tuotantoa ja vientiä. Kiina on lisännyt markkinaosuuttaan Euroopassa, erityisesti Saksassa. Kilpailu on kovinta hinnaltaan halvimmassa rakennelaaduissa, joiden tarjonta on kasvanut myös Etelä-Amerikasta, erityisesti Brasiliasta. Korkealaatuisen suomalaisen koivuvanerin kanssa kilpailee lähinnä venäläinen vaneri. Pienempiä määriä koivuvaneria tarjotaan Eurooppaan myös Baltiasta.

Vanerimarkkinoiden suhdannekehitys on ollut sahatavaramarkkinoita tasaisempaa, koska vanerin käyttökohteet ovat sahatavaraa monipuolisemmat. Euroopan tasolla myös vanerin tuotanto on kulu- tusta pienempää, eikä ylikapasiteettia ole samalla tavalla kuin sahatavaramarkkinoilla. Viennin yksikköhinnan nousu on ollut sahatavaran hinnannou- sua maltillisempaa. Tammi–heinäkuussa vanerin keskimääräinen vientihinta oli 3 prosenttia vuo- dentakaista korkeampi. Vanerin viennistä suurin osa suuntautuu Länsi-Eurooppaan, jossa talouskas- vu jatkuu suhteellisen hyvänä vielä ensi vuonna. Kuluvana vuonna vanerin vienti Suomesta kasvaa suunnilleen alkuvuoden tahtiin noin 3 prosenttia ja viennin nimellinen yksikköhinta nousee keski- määrin saman verran. Tukkuhintaindeksin ennuste huomioiden reaalin yksikköhinta kuitenkin laskee noin 0,5 prosenttia.

Koivuvanerin tuotannossa raaka-ainepula voi rajoittaa tuotanto- ja vientimääriä syksyllä ja myös ensi vuonna, kun koivutukin tuonti Venäjältä on alentunut vuoden alkupuoliskolla lähes puolella. Vaikka koivutukkivarat kotimaassa ovat runsaat, tuonnin korvaaminen täysin kotimaisella puulla voi olla vaikeaa metsien rakenteen vuoksi. Ensi vuonna havuvanerin viennin kasvu ja keskihinnan nousu hidastuu, kun rakentamisen hiipuminen vähentää osaltaan vanerin kysynnän kasvua. Koko vanerite- ollisuuden tuotanto ja vienti sekä viennin keskihinta pysyvät lähellä kuluvan vuoden tasoa.

2.2 Massa- ja paperiteollisuuden vienti ja tuotanto

Maailmantalouden kasvu on kuluvanakin vuote- na ollut nopeaa ja paperin kulutus on lisääntynyt hyvän talouskasvun seurauksena Euroopassa kes- kimäärin 2–3 prosenttia. Huolimatta kulutuksen kasvusta paperin hinnankorotukset ovat kuitenkin antaneet odottaa itseään ja toteutuneet hinnat ovat jääneet ennakoitua alemmiksi. Heikon hintakehityk- sen taustalla on alalla yhä vallitseva ylikapasiteetti. Vientihinnat ovat kuitenkin viime kuukausina ko- honneet hieman, mutta silti paperin viennin keski- hinnan ennakoidaan jäävän noin prosentin verran viimevuotisesta. Matalien hintojen lisäksi paperi- teollisuuden kannattavuutta on kuluvana vuotena syönyt kustannusten, etenkin puukustannusten ja sellun hinnan voimakas nousu.

Mikäli Yhdysvaltain talouden ongelmat eivät mainittavasti heikennä maailmantalouden kasvu- näkymiä, pysyy paperin vientikysyntä kohtalaisen hyvänä ensikin vuonna ja mahdollisuuksia tuotan- non ja viennin kasvattamiselle on olemassa. Euroo- pan markkinat ovat kuitenkin ns. kypsiä markkinoita ja paperin kulutuksen kasvu on maltillista. Sekä paperin tuotantoon että vientiin odotetaan 2 pro- sentin kasvua.

Edellytyksenä tuotannon ja viennin kasvulle vuonna 2008 on se, että kohonneita kustannuksia saadaan siirrettyä hintoihin. Tähän todennäköisesti on mahdollisuuksia, sillä raaka-ainekustannusten nousu on ongelmana muuallakin kuin Suomessa ja lisäksi ylitarjontaa on Euroopassa vähennetty sulkemalla joitakin tuotantoyksiköitä. Paperin ja kartongin keskivientihinnan ennustetaan pääsevän kustannusvetoisesti kasvu-uralle ja vientihintojen nousevan keskimäärin 2 prosenttia kuluvan vuoden tasosta.

Suomen massa- ja paperiteollisuus vuonna 2006, 1 000 tn.

	Sellu	% tuotannosta	Paperi	% tuotannosta	Kartonki	% tuotannosta
Tuotanto	7 946	100	11 172	100	2 977	100
Kotimaan käyttö*	5 418	68	771	7	425	14
Vienti:	2 528	32	10 401	93	2 552	86
EU	1 853	23	6 701	60	1 443	48
Aasia	360	5	882	8	433	15
Afrikka	36	0	190	1	79	3
Yhdysvallat	111	1	1 000	9	173	6
Venäjä	19	0	336	3	147	5
Muut	149	2	1 292	12	277	9

* Laskennallinen käyttö = tuotanto – vienti.

Lähteet: Metsäteollisuus ry ja Tullihallitus.

Kulutus Euroopassa piristynyt

Paperin kulutus Suomen paperiteollisuuden päämarkkinoilla Euroopassa on kasvanut koko 2000-luvun alun hyvin hitaasti. Kun samanaikaisesti kapasiteetti on lisääntynyt, paperiteollisuus Suomessa kuten muuallakin Euroopassa on kärsinyt ylitarjonnasta. Vuonna 2006 tapahtui kuitenkin jo selkeä käänne parempaan suuntaan. Paperin kulutus, tuotanto ja kauppa kasvoivat. Paperin kulutus kasvoi viime vuonna Euroopassa keskimäärin 2 prosenttia ja kasvuvauhti oli monissa maissa korkeampikin, esimerkiksi ns. Cepi-maissa (Euroopan paperintuottajajärjestö) keskimäärin 2,6 prosenttia. Samanaikaisesti paperin laivaukset Euroopasta sen ulkopuolelle kasvoivat 6,8 prosenttia ja tuonti Euroopan ulkopuolisista maista laski noin 10 prosenttia.

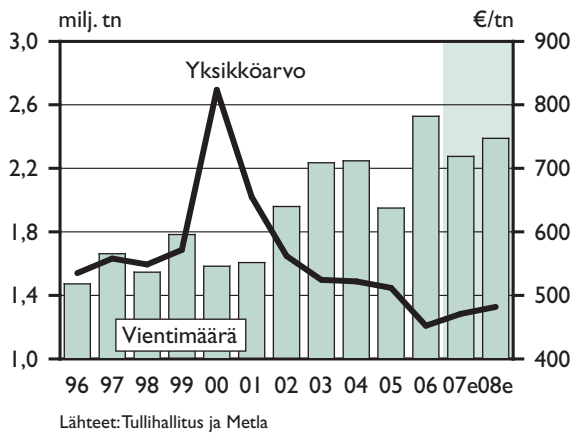
Ylitarjontaa Euroopassa on helpottanut myös kysynnän nopea kasvu Itä-Euroopassa ja Aasiassa. Esimerkiksi Venäjällä paperin ja kartongin yhteenlaskettu kulutus henkeä kohti kasvoi viime vuonna 11 prosenttia. Vaikka Venäjän oma paperin, kartongin ja massan tuotanto on kasvanut tasaisesti 90-luvun lopusta alkaen, kasvu on ollut hidasta ja tuontitarve on säilynyt. Myös Kiinassa paperin kysyntä on kasvanut nopeasti, viime vuosina noin 13 prosentin vauhtia ja Kiina on noussut Yhdysvaltain jälkeen maailman toiseksi suurimmaksi paperin

tuottajaksi ja kuluttajaksi. Mikäli kulutuksen kasvu jatkuu yhtä voimakkaana kuin viimeisten kymmenen vuoden aikana, Kiinan osuudeksi arvioidaan noin 40 prosenttia koko maailman paperin ja kartongin kulutuksen kasvusta ensi vuosikymmenen aikana. Kasvu on niin suurta, että huolimatta oman tuotannon kasvusta, tuontitarvetta tulee olemaan vielä pitkään.

Odotukset hintojen noususta eivät ole toteutuneet

Sekä kulutus että hinnat Euroopassa ovat kehittyneet paperilaaduittain kuluvana vuonna varsin eri tavalla. Kirjoitus- ja painopaperien laskennallinen kulutus on paperintuottajajärjestöjen Cependin ja Cepifinen mukaan muuttunut Euroopassa kuluvan vuoden tammikuusta heinäkuun loppuun seuraavasti: sanomalehtipaperin kulutus on kasvanut 0,3 prosenttia, päällystetyn aikakauslehtipaperin 3 prosenttia ja hienopaperin 2 prosenttia. Päällystämättömän aikakauslehtipaperin kulutus sen sijaan laski noin 3 prosenttia.

Paperin maailmanmarkkinahinnat kääntyivät loivaan nousuun toissa vuonna, ja niiden odotettiin jatkavan nousuaan kuluvana vuotena. Tuntuvat hinnankorotukset ovat kuitenkin antaneet odottaa itseään ja toteutuneet hinnat ovat jääneet ennakoivi-

Sellun viennin määrä ja yksikköarvo 1996–2008e vuoden 2006 hinnoin (tukkuhintaindeksi).

tua alemmiksi. Heikon hintakehityksen taustalla on alalla yhä vallitseva ylikapasiteetti. Cepi raportoi paperikapasiteetin vähentyneen Euroopassa vuonna 2006 vain 0,2 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Vaikka tehtaiden lukumäärä on samaan aikaan vähentynyt 2,5 prosentilla, jäljelle jääneiden tehtaiden kapasiteetti on kasvanut.

Kannattavuuden parantamiseksi myös suomalaiset yritykset vähensivät viime vuonna kapasiteettiaan yhteensä runsaalla 600 000 tonnilla. Myös kuluvana vuotena on tuotantolaitoksia suljettu. UPM sulki Tervasaaren säkkipaperikoneen (115 000 tn/v) ja vanhimman sellulinjan Valkeakosken tehtaalta sekä muunsi Jämsänkosken tehtaasta yhden paperikoneen tuotantosuosun päällystetyistä aikakauslehtipapereista (125 000 tn/v) tarrapapereihin. Suomalaisyritykset ovat tehneet päätöksiä myös ulkomailla sijaitsevien tehtaitensa sulkemisesta. Esimerkiksi UPM päätti sulkea kuluvan vuoden elokuun lopusta 9–12 kuukaudeksi päällystettyä aikakauslehtipaperia valmistavan Miramichin tehtaansa Kanadassa. M-Real taas sulki vuoden alussa Sittingbournen hienopaperitehtaan Englannissa ja kaksi hienopaperikonetta Gorhrsmühlessa Saksassa sekä Wifstan hienopaperitehtaan Ruotsissa. Stora Enso myi Pohjois-Amerikasta hankkimansa tehtaasta ja ilmoitti keskittyvänsä Euroopan markkinoihin. Kasvua yritys hakee Venäjältä, Kiinasta ja Etelä-Amerikasta.

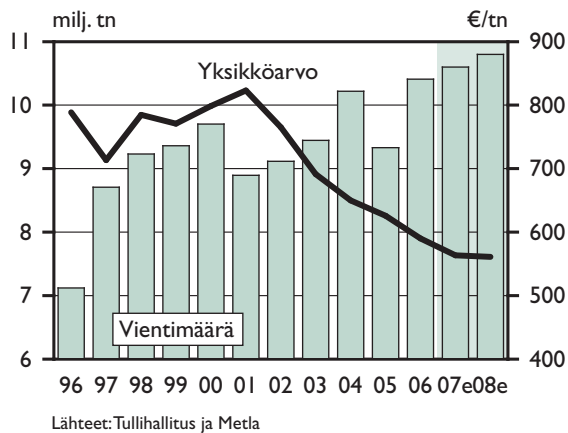
Suomen paperiviennistä runsaat puolet (56 % vuonna 2006) on aikakauslehtipaperia. Aikakauslehtipaperin hintakehitys on ollut heikko, sillä keskimääräinen viennin yksikköhinta oli tammi-heinäkuussa noin 4 prosenttia alempi kuin vastaavaan aikaan vuosi sitten. Hintaa on yritetty nostaa useita kertoja viimeisten kahden vuoden aikana, mutta huonolla menestyksellä. Sen sijaan sanomalehtipaperin ja hienopaperin viennin keskihinnat ovat pysyneet alkuvuonna suunnitellun vuodentakaisella tasolla.

Pohjois-Amerikassa, päinvastoin kuin Euroopassa, paperin ja sellun kysyntä sekä tuotanto vähenivät sekä viime vuonna että vuoden 2007 alkupuoliskolla. Tuotannon ja kysynnän väheneminen on etupäässä seurausta asuntomarkkinoiden alamäestä ja sen aiheuttamasta talouskasvun hidastumisesta. Hidastunut talouskasvu on heijastunut esimerkiksi mainontaan ja vähentänyt sanomalehtien ja aikakauslehtien kysyntää. RISin mukaan aikakauslehtien mainossivujen määrä väheni kuluvan vuoden kolmannella neljänneksellä noin 2 prosenttia alkuvuodesta. Mainontaa on siirretty yhä enemmän myös verkkomediaan.

Euron vahvistuminen yhdessä USA:n kotimarkkinoiden hiipuneen kulutuksen kanssa merkitsee kiristyvää kilpailua Euroopan paperimarkkinoilla. Tuonti USA:sta euro-alueelle lisääntyy. Sanomalehtipaperin vienti USA:sta Eurooppaan kasvoi jo kuluvan vuoden alkupuoliskolla noin 16 prosenttia.

Aasiassa paino- ja kirjoituspapereiden kysyntä on jatkanut kuluvanakin vuonna kasvuaan. Tuotantokapasiteetin kasvaessa Aasiaan on kuitenkin syntynyt päällystettyjen hienopapereiden ylitarjontaa. Esimerkiksi Kiina on muuttunut päällystettyjen hienopapereiden ostajasta niiden nettomyyjäksi.

Kirjoitus- ja painopapereiden ja myös muiden paperilaatujen kysynnän ennakoitaan loppuvuonna pysyvän suunnitellun alkuvuoden tasolla. Keskimäärin Suomen paperin tuotannon ja viennin ennakoitaan kasvavan vuonna 2007 noin 2 prosenttia verrattuna vuoteen 2006. Kartongin tuotanto on alkuvuonna kasvanut paperituotteiden tuotantoa enemmän, sillä hyvä talouskasvu on heijastunut pakkausteollisuuden tuotantoon ja lisännyt kartongin kysyntää. Kar-

Paperin viennin määrä ja yksikköarvo 1996–2008e vuoden 2006 hinnoin (tukkuhintaindeksi).

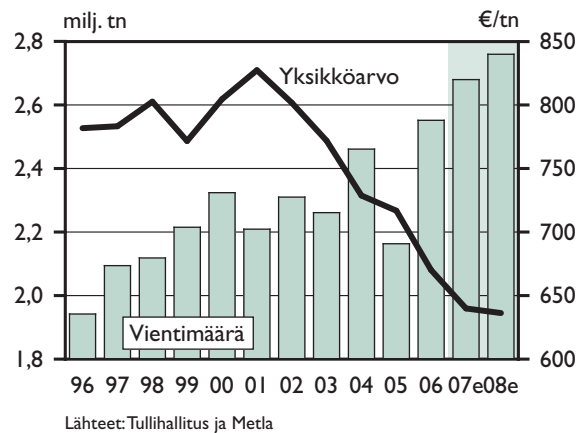
tongin tuotannon ja viennin ennakoitaan kasvavan noin 5 prosenttia kuluvana vuotena.

Suomen paperin viennin keskimääräinen yksikköhinta oli vuoden alkupuoliskolla noin 2 prosenttia alempi verrattuna edellisen vuoden samaan ajanjaksoon. Huomioon ottaen talouskasvun tarjoamat hyvät markkinanäkymät ja sen, että monien paperilautujen hinnat näyttävät lähteneen hienoiseen nousuun vuoden alkupuoliskon jälkeen, paperin keskihinnan ennakoitaan hieman nousevan alkuvuoden tasosta ja jäävän vain noin prosentin edellisvuotisesta.

Sellun kysyntä kasvussa ja hinta nousut

Vaikka paperitehtaita on Euroopassa suljettu, on paperin tuotanto ja samalla sellun kysyntä kasvanut. Sellun tarjonta taas on vähentynyt, kun sellu-paperi-integraatteja ja sellutehtaita on suljettu. Cepin mukaan sellukapasiteetti väheni Euroopassa vuonna 2006 noin 0,5 prosenttia ja tehtaiden lukumäärä 1,9 prosenttia. Tämä on heijastunut markkinoilla tilanteena, jossa sellun kysyntä on hyvä ja sellun hinta on kohonnut ja ostajien varastot ovat pienet.

Havusellun euromääräinen Pix-hinta oli kuluvan vuoden elokuun lopussa noin 5 prosenttia korkeampi ja lehtisellun Pix-hinta noin 3 prosenttia korkeampi kuin vuoden alussa. Hintoihin ennakoitaan

Kartongin viennin määrä ja yksikköarvo 1996–2008e vuoden 2006 hinnoin (tukkuhintaindeksi).

myös tulevan uusia korotuksia, vaikka paperien hinnat polkevat paikallaan. Tilanne antaisi edellytykset markkinasellun tuotannon kasvattamiselle ainakin joksikin aikaa. Markkinanäkymät heikentynevät kuitenkin verraten pian, sillä markkinoille on tulossa uutta sellukapasiteettia. Tänä syksynä on käynnistynyt uusi sellutehdas Brasiliassa (Suzano, kapasiteetti 900 000 tn) ja Uruguayssa on käynnistymässä toinen (Metsä-Botnia, kapasiteetti 1 milj. tn). Tästä tuotannosta valtaosa suunnitellaan tuotavaksi Eurooppaan.

Suomen sellun tuotannon ennakoitaan pysyvän kuluvana vuotena viime vuoden tasolla, mutta paperin tuotannon kasvaessa viennin alenevan noin 10 prosenttia. Viennin keskihinnan ennakoitaan sen sijaan nousevan noin 8 prosenttia.

Tuotannon ja viennin kasvulle edellytyksiä, mutta hinnankorotukset välttämättömiä

Mikäli Yhdysvaltain talouden ongelmat eivät mainittavasti heikennä maailmantalouden kasvunäkymiä, pysyy paperin vientikysyntä kohtalaisen hyvänä ensi vuonna ja edellytyksiä tuotannon ja viennin kasvattamiselle on olemassa. Euroopan markkinat ovat kuitenkin ns. kypsiä markkinoita, joilla paperin kulutuksen kasvu on maltillista. Vuonna 2008 pa-

Massa- ja paperiteollisuuden tuotanto- ja vientiennusteet, 1 000 tn (muutosprosentit edellisvuodesta lukujen alla).

	Tuotanto			Vienti		
	2006	2007e	2008e	2006	2007e	2008e
Sellu	7 946	7 950	8 190	2 528	2 275	2 389
	17	0	3	30	-10	5
Paperi	11 172	11 400	11 630	10 401	10 600	10 800
	14	2	2	16	2	2
Kartonki	2 977	3 130	3 220	2 552	2 680	2 760
	17	5	3	18	5	3

Massa- ja paperituotteiden vientihintaennusteet muutosprosentteina edellisvuodesta.*

	2006	2007e	2008e
Sellu	11 (452 €/tn)	8	5
Paperi	0 (590 €/tn)	-1	2
Kartonki	1 (670 €/tn)	-1	2

*Vientihinnat ovat nimellisiä euromääräisiä viennin yksikköarvoja.

perin tuotannon sekä viennin ennustetaan kasvavan noin 2 prosentin vauhdilla ja kartongin tuotannon ja viennin hieman ripeämmin eli 3 prosenttia. Paperin tuotanto- ja vientiennusteet perustuvat oletukseen, että vientihintoihin saadaan korotuksia, jotka estävät muuten mahdollisesti uhkana olevat kapasiteetin leikkaukset. Kotimaan paperin tuotannon kasvu lisää sellun tarvetta. Sellun tuotannon ennustetaan kasvavan ensi vuonna noin 3 prosenttia ja viennin noin 5 prosenttia.

Paperiteollisuuden kannattavuus on ollut jo useamman vuoden heikko. Matalien hintojen lisäksi kannattavuutta on syönyt kuluvana vuonna kaikkien kustannusten, mutta etenkin puukustannusten ja sellun hinnan poikkeuksellisen voimakas nousu. Lyhyeksi jäänyt talvihakkuukausi Pohjois-Euroopassa johti puupulaan ja puun hintojen nousuun. Puupula ja hintojen nousu eivät ole ainoastaan suomalaisten tuottajien rasitteena. Kuitupuun hintaan on kohdistunut nostopaineita Keski-Euroopassa

puun lisääntyneen energiakäytön takia, ja erilaisia tuotantovaikeuksia on ollut sekä Aasiassa että Pohjois-Amerikassa. Indonesiassa hakkuut ovat pysähtyneet laajoilla alueilla, kun luonnonmetsien hakkuiden laillisuutta on alettu selvittää. USA:ssa rakentamisen vähentyminen on heijastunut sahojen tuotantoon ja sahadakkeen toimituksiin massateollisuudelle. Brittiläisessä Kolumbiassa taas metsurien ja koneenkuljettajien lakko on johtanut puupulaan.

Kustannuspaineet ovat saaneet useat yhtiöt ilmoittamaan syksyllä hintojen korotuksista. Onnistuminen etenkin aikakauslehtipaperien hinnankorotuksissa olisi koko paperiteollisuuden kannattavuuden kannalta tärkeää. Hintojen nostopyrkimyksissä auttaa, että puun ja sellun korkeat hinnat ovat ongelmana koko alalle. Lisäksi markkinasellun korkea hinta pakottaa myös ostoselluun tukeutuvat pienetkin tuottajat osallistumaan korotuksiin.

Suomen paperin vientihintaan vuonna 2008 vaikuttavat erityisesti vuoden vaihteessa käytävät hintaneuvottelut, joissa ratkeaa pitempien toimitussopimusten hintataso. Ennakoitu maailmantalouden kasvun jatkuminen yhdessä kaikille Euroopan tuottajille yhteisten kustannuspaineiden kanssa merkitsevät sitä, että edellytykset hintojen nousulle ovat viimevuotista paremmat. Paperin ja kartongin keskivientihinnan ennustetaan pääsevän kustannusvetoisesti kasvu-uralle ja hintojen nousevan noin 2 prosenttia kuluvan vuoden tasosta. Sellun vientihinnan ennustetaan vielä alkuvuonna jatkavan nousuaan ja olevan ensi vuonna noin 5 prosenttia kuluvan vuoden keskihintaa korkeampi. Hintaennusteet perustuvat oletukseen, ettei euron vaihtokurssissa Yhdysvaltain dollarin ja muiden keskeisten valuuttojen suhteen tapahdu olennaisia muutoksia.

2.3 Metsäteollisuuden kustannukset ja kannattavuus

Metsäteollisuuden alatoimialojen kannattavuuskehityksissä on tänä vuonna merkittäviä eroja. Puutuoteteollisuuden tuotteiden, erityisesti sahatavaran, vahva kysyntä ja hintojen nousu nostaa toimialan kannattavuuden huippulukemiin. Massa- ja paperiteollisuuden kannattavuus puolestaan heikkenee hieman edellisvuodesta tiettyjen paperilaatujen, varsinkin aikakauslehtipaperien, heikon hintakehityksen sekä tuotantokustannusten nousun seurauksena. Kannattavuuden parantamiseksi toimialalla onkin käynnissä useita tehostamistoimia.

Metsäteollisuuden kustannuksista suhteellisesti eniten nousevat tänä vuonna puukustannukset. Kantohintojen voimakas nousu vaikuttaa puukustannuksiin ja metsäteollisuuden kannattavuuteen kuitenkin viiveellä. Tämä ja sahatavaran vientihintojen lasku näkyy puutuoteteollisuuden kannattavuuden heikkenemisenä jo vuoden 2007 lopussa ja edelleen vuonna 2008. Puukustannusten nousu vaikuttaa myös massa- ja paperiteollisuuden kannattavuuteen, vaikka suhteellisesti suurempi merkitys on muiden raaka-aineiden, erityisesti raakaöljyn, hintojen suorilla ja epäsuorilla kustannusvaikutuksilla. Koska paperien hintojen odotetaan kääntyvän hienoiseen nousuun, kohenee massa- ja paperiteollisuuden kannattavuus vuonna 2008 hieman tästä vuodesta.

Kotimaisen puun ennätysellisen korkea tarjonta turvaa metsäteollisuuden puuhuollon tänä vuonna ja vuoden 2008 alkupuolella. Puun tuonnin vähetessä kotimaisen puuntarjonnan merkitys metsäteollisuuden puuhuollossa kasvaa, ja viimeistään vuoden 2008 loppupuolella kotimaisen puun riittävä saatavuus kilpailukykyisellä hintatasolla on jälleen avainkysymys Suomen metsäteollisuuden liiketoimintakyvyn kannalta.

Puutuoteteollisuus päihittänyt kannattavuudessa massa- ja paperiteollisuuden

Puutuoteteollisuuden kannattavuus oli suurten suomalaisten metsäteollisuuskonsernien, Stora Enson, Metsäliiton ja UPM:n, tilinpäätösten liikevoittoprosenttien perusteella vuonna 2006 korkeampi kuin koskaan 2000-luvulla. Alkuvuonna 2007 puutuoteteollisuuden kannattavuuden kasvu on jatkunut voimakkaana. Taustalla on havusahatavaran vuoden 2005 lopulla alkanut vientihintojen raju nousu. Myös vanerin vientihinnan kehitys on ollut suotuisaa, ja kesäkuussa 2007 vanerin vientihinta oli 4,8 prosenttia vuoden 2006 keskimääräistä vientihintaa korkeampi, mikä on osaltaan vaikuttanut suotuisasti puutuoteteollisuuden tuloihin ja kannattavuuteen.

Puutuoteteollisuuden kannattavuus pk-yritykset sisältävän Tilastokeskuksen tilinpäätösaineiston ja siitä lasketun liiketulosprosentin perusteella on kuitenkin ollut jonkin verran heikompa kuin kolmen suuren metsäteollisuuskonsernin puutuoteteollisuustoimintojen liikevoittoprosenttien perusteella voitaisiin päätellä. Pk-sektorin huomioiminen on tärkeää varsinkin sahausken osalta, sillä merkittävä osa Suomen sahatavaran tuotannosta (noin 40 %) on peräisin kolmeen suureen metsäteollisuuskonserniin kuulumattomilta sahoilta. Tilastokeskuksen aineiston mukaan puutuoteteollisuuden kannattavuus oli liiketulosprosentilla mitattuna vuosina 2004 ja 2005 negatiivinen, kun puolestaan Stora Enson, Metsäliiton ja UPM:n puutuoteteollisuustoimintojen kannattavuus oli selvästi positiivinen. Tästä huolimatta sekä liiketulos- että liikevoittoprosenttien kehityskulut ovat seurailleet toisiaan, joten on oletettavaa, että ajantasaisen tilastotietojen ilmestyttyä myös Tilastokeskuksen aineiston perusteella toimialan kannattavuus on parantunut vuonna 2006 ja edelleen vuonna 2007. Liiketulosprosentti perustuu oikaistuun ja liikevoittoprosentti (oheisessa kuvassa ilman satunnaiseriä) oikaisemattomaan tilinpäätökseen, joten ne eivät ole laskentaperusteiltaan täysin identtisiä kannattavuuden mittareita. Lisäksi Tilastokeskuksen aineisto sisältää pelkästään Suomessa sijaitsevien tuotantolaitosten toiminnot, kun taas

suurten metsäteollisuuskonsernien tilinpäätöksiin pohjautuva aineisto kattaa myös Suomen ulkopuolisia toimintoja.

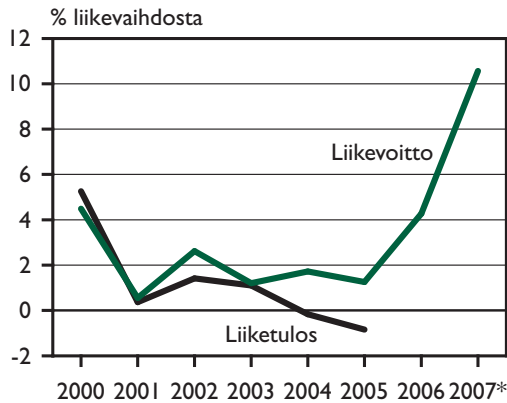
Massa- ja paperiteollisuuden kannattavuuden parantamiseksi on suurissa suomalaisissa metsäteollisuuskonserneissa toteutettu useita tehostamisohjelmia, joihin liittyen tiettyjen paperilaatujen markkinoiden tervehtymisessä on turvauduttu kapasiteettivähennyksiin. Liikevoittoprosentilla mitattuna massa- ja paperiteollisuuden kannattavuus oli huonoimmillaan vuonna 2004. Tämän jälkeen alkanutta kannattavuuden suotuisaa kehitystä häittäsi vuonna 2005 työnseisauksista aiheutunut tuotannon ja liikevaihdon jääminen tavoitetta alhaisemmalle tasolle. Vuonna 2006 kannattavuus parani liikevoittoprosentilla mitattuna jo lähes kolme prosenttiyksikköä edellisvuoteen verrattuna. Tämä suotuisa kehitys vaikuttaa kuitenkin alkuvuoden 2007 lukujen perusteella keskeytyneen toistaiseksi. Kannattavuuden laskuun on vaikuttanut tiettyjen paperilaatujen, erityisesti aikakauslehtipaperien, vientihintojen odotettua heikompi kehitys. Markkinakehitys on ollut pettymys varsinkin Pohjois-Amerikassa, jossa sijaitsevan suomalaisomisteisen paperiteollisuuden huono tulos vaikuttaa osaltaan suurten metsäteollisuuskonsernien massa- ja paperiteollisuustoiminto-

jen kannattavuuslukuihin. Euron kallistuminen on lisännyt kilpailua massa- ja paperiteollisuuden päämarkkina-alueella Euroopassa, mikä on heikentänyt mahdollisuuksia nostaa paperien hintoja.

Massa- ja paperiteollisuuden eri toimintojen kannattavuuksissa on kuitenkin eroja. Esimerkiksi sellun ja hienopaperien markkinakehitys on ollut suotuisaa, mikä on näkynyt näiden valmistuksen kannattavuuden kohentumisena. Keskimäärin suurten metsäteollisuuskonsernien puutuoteteollisuuden toiminnot ovat kuitenkin tänä vuonna massan ja paperin valmistusta kannattavampia.

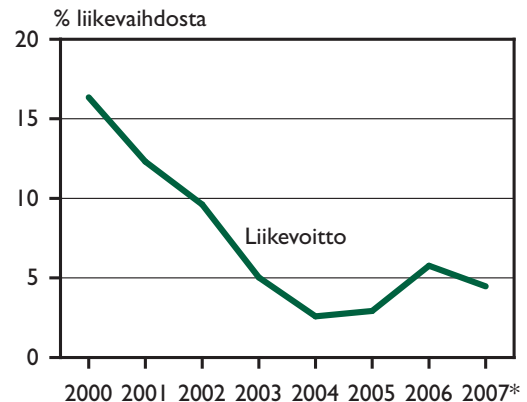
Nopeasti nousseet puukustannukset uhkaavat erityisesti puutuoteteollisuuden kannattavuutta

Suotuisa markkinatilanne ja sen tuoma tulojen kasvu on tänä vuonna näkynyt puutuoteteollisuuden kannattavuuden kasvuna. Kasvua kuitenkin syö puukustannusten nousu. Puukustannukset jaotellaan perinteisesti kotimaisen puun kantohintaan, puun korjuu- ja kuljetuskustannuksiin, tuontipuuhun sekä massa- ja paperiteollisuudessa lisäksi hake- ja purukustannuksiin. Näiden yhteenlaskettu osuus puutuoteteollisuuden kustannuksista on runsaat 30 prosenttia kantohinnan ollessa suurin yksittäinen

*Tammi-kesäkuu 2007
Lähteet: Tilastokeskus (liiketulos),
Metsäliitto, Stora Enso, UPM (liikevoitto)

Puutuoteteollisuuden kannattavuus 2000–2007 liiketulos- ja liikevoittoprosenteilla mitattuna.

*Tammi-kesäkuu 2007
Lähteet: Metsäliitto, Stora Enso, UPM

Massa- ja paperiteollisuuden kannattavuus 2000–2007 liikevoittoprosentilla mitattuna.

kustannuserä, vajaat 22 prosenttia kokonaiskustannuksista. Sahateollisuudessa puukustannusten osuus on yli puolet kantohinnankin ollessa noin 35 prosenttia kokonaiskustannuksista.

Elokuussa 2007 sekä mänty- että kuusitukin keskimääräinen, nimellinen kantohinta Suomessa oli 45 prosenttia (noin 23 €/m³) korkeampi kuin vuotta aiemmin. Olettaen muiden kustannusten pysyneen ennallaan toteutunut tukkien hinnannousu on nostanut puutuoteteollisuudessa kustannuksia keskimäärin runsaat 10 prosenttia ja sahateollisuudessa noin 17 prosenttia. Toisaalta samaan aikaan havusahatavaran yksikkövientihinta on noussut yli 30 prosenttia eli huomattavasti kantohinnan kustannusvaikutusta enemmän. Tämä tuotehintojen ja kustannusten kasvuvauhtien ero on näkynyt koko puutuoteteollisuuden kannattavuuden rajuna kohentumisena, ja varsinkin sahoilla on ollut suotuisan markkinatilanteen vuoksi varaa tarjota ja maksaa korkeita kantohintoja. Vanerin tuotanto, joka on koivutukin pääkäyttökohde, ei ole kokenut sahausken kaltaista korkeasuhdannetta, ja koivutukin hinnan nousu onkin ollut huomattavasti havutukkien hinnan nousua vaisumpaa.

Sahausken ja koko puutuoteteollisuuden kannattavuuden nopeaan kohentumiseen alkuvuodesta 2007 on osaltaan vaikuttanut myös se, että korkeimmat sovitut kantohinnat realisoituvat puukustannusten nousuksi vasta noin puolen vuoden viiveellä puukaupan teon sekä hakkuun ja lopullisen maksusuorituksen eriaikaisuuden vuoksi. Tämän vuoksi puutuoteteollisuuden kannattavuusluvut jäänevät koko vuoden 2007 osalta pienemmiksi kuin alkuvuoden lukujen perusteella voisi olettaa. Kantohintojen nousun siirtymiseen viiveellä puukustannuksiin sisältyy myös riski: sahatavaran vientimarkkinoiden kysynnän ja hintatason nopea lasku näkyisi koko puutuoteteollisuuden kannattavuuden rajuna heikkenemisenä, kun huippuhinnalla ostetut tukit jalostettaisiin aiempaa alhaisempaan hintatasoon myytäviksi tuotteiksi.

Puukustannusten nousu näkyy myös massa- ja paperiteollisuudessa

Massa- ja paperiteollisuudessa puukustannusten yhteenlaskettu osuus kokonaiskustannuksista on noin 14 prosenttia kantohinnan osuuden jäädessä alle 4 prosenttiin. Kuitupuun kantohinta elokuussa 2007 oli puulajista riippuen 13–30 prosenttia korkeampi kuin vuotta aiemmin, joten kantohinnan nousun kokonaiskustannusvaikutus massa- ja paperiteollisuudessa jää – olettaen muiden kustannusten pysyvän ennallaan – noin puoleen prosenttiin. Massa- ja paperiteollisuuden kustannuksista tuontipuun osuus on merkittävä: 20 prosenttia puukustannuksista ja 2,7 prosenttia kokonaiskustannuksista. Kuitupuutavaralajien tuontihintojen nousu on ollut suhteellisesti jopa suurempaa kuin kotimaan kantohintojen. Tärkeimmän tuontipuutavaralajin, koivukuitupuun, rajahinta kesäkuussa 2007 oli 25 prosenttia korkeampi kuin vuotta aiemmin. Kuusikuitupuun rajahinta oli puolestaan noussut 36 prosenttia ja mäntykuitupuun lähes 60 prosenttia. Tuontipuun kallistumisen vaikutus massa- ja paperiteollisuuden kokonaiskustannuksiin on siten yhtä suuri kuin kotimaisen puun kallistumisen vaikutus. Massa- ja paperiteollisuuden puukustannuksista hakkeen ja purun osuus on yhtä suuri kuin kantohinnan. Hakkeen ja purun hinnat ovat myös nousseet, mutta vähemmän kuin pyöreän puun. Esimerkiksi tuontihakkeen hinta kesäkuussa 2007 oli noin 8 prosenttia korkeampi kuin vuotta aiemmin.

Puukustannuksiin vaikuttavat puun hinnan lisäksi merkittävästi puun korjuu ja kuljetus, joiden yhteenlaskettu osuus puukustannuksista on puutuoteteollisuudessa noin viidennes ja massa- ja paperiteollisuudessa noin neljännes. Korjuu- ja kuljetuskustannuksiin vaikuttavat erityisesti polttoainoiden hinnat, jotka ovat tänä vuonna olleet likimain vuoden 2006 ennätyskorkeaa tasoa. Siten näiden nousun vaikutus puukustannusten kehitykseen on jäänyt tänä vuonna pieneksi. Puun kallistumisen seurauksena puukustannusten nousu on tänä vuonna ollut sekä puutuoteteollisuudessa että massa- ja paperiteollisuudessa muihin kustannuseriin verrattuna huomattavan nopeaa.

Muiden kustannusten kehitys suhteellisen tasaista

Massa- ja paperiteollisuudessa muiden raaka-aineiden kuin puun osuus kustannuksista on merkittävä, noin neljännes kokonaiskustannuksista. Näiden lähinnä sellun tuotannossa ja valkaisussa sekä paperien valmistuksessa ja pinnoituksessa tarvittavien aineiden, kuten erilaisten mineraalien ja kemikaalien hintakehitys on ollut tasaisesti nousevaa 2000-luvulla. Esimerkiksi ei-metallisten mineraalien, joiden merkittävä tuoja massa- ja paperiteollisuus on, tuontihinnat nousivat 2002–2006 keskimäärin 6 prosenttia vuodessa ja tämä kasvuvauhti on jatkunut myös 2007.

Työvoimakustannusten osuus kokonaiskustannuksista on noin kuudennes sekä puutuoteteollisuudessa että massa- ja paperiteollisuudessa. Tilastokeskuksen alue- ja toimialatilaston mukaan massa- ja paperiteollisuudessa työntekijöiden ja toimihenkilöiden yhteenlasketut nimelliset palkka- ja sosiaalikulut kasvoivat vuodesta 2005 vuoteen 2006 4,3 prosenttia. Työvoimakulujen nousua hillitsi saneerausohjelmiin liittynyt toimihenkilöiden määrän pieneneminen. Puutuoteteollisuudessa työvoimakulut nousivat 2005–2006 keskimäärin 4,9 prosenttia. Palkkakustannusten nousussa oli kuitenkin huomattavia toimialan sisäisiä eroja. Vanerin ja muiden puulevyjen sekä rakennuspuusepäntuotteiden tuotannossa työvoimakustannusten nousu oli noin 8 prosenttia, kun sahateollisuudessa nousua ei tapahtunut lainkaan ja reaalisesti työvoimakustannukset jopa pienenivät. Tämä selittyy suureksi osaksi sillä, että sahateollisuudessa työvoiman määrä pieneni 3,4 prosenttia vähennysten kohdentuessa massa- ja paperiteollisuuden tavoin toimihenkilöihin.

Energian osuus puutuoteteollisuuden kokonaiskustannuksista on noin 3 prosenttia ja massa- ja paperiteollisuuden kustannuksista vajaat 10 prosenttia. Energiakustannuksista suurin osuus on sähköllä, jonka markkinahinnan vaihteluita on selitetty niin Norjan vesitilanteella kuin hiilidioksidin päästöoikeuksien hinnalla. Kuluvana vuonna Norjan vesitilanne on ollut hyvä ja päästöoikeuksien hinnat ovat romahtaneet, mikä on taittanut sähkön hinnan

nousun. Sähkön hinnan odotetaan kuitenkin nousevan jälleen uuden päästökauppakauden myötä jopa kymmeniä prosentteja jo vuoden 2008 alussa. Suurten metsäteollisuusyhtiöiden energiaomavaraisuusaste sähkön ja lämmön suhteen on kuitenkin korkea, mikä tasaa sähkön markkinahinnan vaihteluiden kustannusvaikutuksia. Sähköomavaraisuudessa on kuitenkin eroja yritysten välillä. Koko metsäteollisuuden sähkön käytöstä vajaa puolet on omaa tuotantoa, kun esimerkiksi UPM-konsernin Suomen toimintojen sähköomavaraisuusaste on 100 prosenttia.

Raakaöljyn hinnan kehitys heijastuu metsäteollisuuden kustannuksiin suoraan ja epäsuorasti muun muassa polttoöljyllä tuotetun energian, puuraaka-aineen korjuu- ja kuljetuskustannusten, muiden raaka-aineiden, erityisesti kemikaalien, kuljetus- ja valmistuskustannusten, lopputuotteiden rahtikustannusten ja monien muiden kustannuserien kautta. Varsinkin massa- ja paperiteollisuudessa raakaöljyn hinnan välilliset vaikutukset kokonaiskustannuksiin ovat merkittävät. Öljyn hinnan voimakkaimman nousun ennustetaan kuitenkin olevan jo takana. Kasvaneen globaalin kysynnän ja tuotantohäiriöiden seurauksena öljyn hinta (Brent USD/tyunnyri) nousi 40 prosenttia vuosina 2004–2005 ja noin 20 prosenttia vuosina 2005–2006. Vuonna 2007 öljyn keskihinnan ennustetaan nousevan ainoastaan pari prosenttia edellisvuodesta, ja vuonna 2008 öljyn dollarihinnan nousuksi ennustetaan noin 6 prosenttia vuodesta 2007 euromääräisen hinnan nousun jäädessä tätä pienemmäksi.

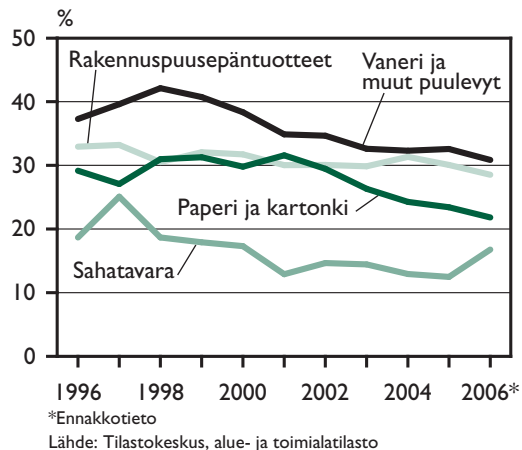
Metsäteollisuuden kustannuskehitys on puukustannuksia lukuun ottamatta tänä ja ensi vuonna varsin tasaista. Vuoden 2008 kustannuskehityksen riskit liittyvät puuraaka-aineen hinnan ja saatavuuden lisäksi sähkön ja raakaöljyn hintojen kehityksiin. Venäläisen puun tuonnin tyrehtymisuhan myötä loppuvuonna 2008 kustannuskehitystä tärkeämmäksi tekijäksi nousee puun saatavuus, joka vaikuttaa metsäteollisuuden kannattavuuteen mahdollisista seisokeista aiheutuvan kapasiteetin käyttöasteen laskun kautta.

Kustannusten ja tuotehintojen suhteessa käänne sahateollisuudessa

Yrityksen liiketoiminnan kannattavuuden ja siten liiketoimintaedellytykset määrää tuotettujen tuotteiden hintojen suhde tuotantokustannuksiin. Tätä suhdetta voidaan parantaa tuotteiden hintaa nostamalla ja/tai tuotantokustannuksia pienentämällä. Suomessa metsäteollisuuden tuotantokustannuksia on pienennetty tuotantoprosessien ja toimintatapojen jatkuvalla tehostamisella. Tuotannon tehokkuudessa suomalainen metsäteollisuus on maailman huippua, ja mahdollisuudet tehokkuuden lisäämiseen ja tätä kautta tuotantokustannusten pienentämiseen ovat rajalliset. Vientiin standardituotteita tuottavan metsäteollisuusyrityksen kyky vaikuttaa tuotteidensa maailmanmarkkinahintoihin on toisaalta olematon. Tämän vuoksi Suomessa, kuten muissakin korkean kustannustason maissa, tärkeäksi keinoksi tuotteiden hinnan ja tuotantokustannusten suhteen parantamiseksi on nähty tuotteiden jalostusasteen nosto. Korkeamman jalostusasteen tuotteiden korkeammilla hinnoilla voidaan tasapainottaa korkea kustannustasoa.

Jalostusastetta voidaan mitata jalostusarvolla, joka ilmaisee yrityksessä tai laajemmin toimialalla siihen ulkopuolelta hankituille tuotteille ja palveluille aikaansaattua arvonlisäystä. Suhteuttamalla tämä arvonlisäys liikevaihtoon, voidaan eliminoida pelkästään toimialan tuotantovolyymien ja liikevaihdon lisäyksestä aiheutuva jalostusarvon kasvu. Mitä korkeampi on jalostusarvon ja liikevaihdon välinen suhde (jalostusarvoprosentti) sitä suurempi arvonlisäys toimialalla on saatu aikaan siihen ulkopuolelta hankituille tuotteille ja palveluille.

Oheisessa kuvassa on esitetty jalostusarvoprosentin kehitys metsäteollisuuden tietyillä alatoimialoilla 1996–2006. Kehitys on ollut kielteistä lähes jokaisella alatoimialalla eli jalostusarvon ja liikevaihdon suhdetta ei ole pystytty kasvattamaan. Tämä onkin merkittävä syy 2000-luvulla havaittuun Suomen metsäteollisuuden kannattavuuden yleiseen heikkenemiseen. Tuotehintojen kehitys suhteessa kustannuskehitykseen on ollut erityisen epäedullista

Jalostusarvon ja liikevaihdon välisen suhteen (%) kehitys puutuote- ja paperiteollisuudessa 1996–2006.

velyteollisuudessa sekä paperi- ja kartonkiteollisuudessa.

Sahateollisuudessa jalostusarvoprosentti on perinteisesti ollut metsäteollisuuden alatoimialoista matalin. Valoa toimialan tulevaisuuteen kuitenkin luo se, että ainoastaan sahauksessa jalostusasteen kehityskulku on onnistunut viime vuosina kääntämään positiiviseksi. Vuonna 2006 sahateollisuuden jalostusarvoprosentti nousi lähelle 1990-luvun lopun tasoa. Tästä käännteestä kuitenkin vain osan selittävät toimialan sisäiset tehostamistoimet suurimman selittäjän ollessa sahauksen korkeasuhdanne.

Markkinatilanteen vaikutus metsäteollisuuden kannattavuuteen

Puutuoteteollisuuden kannattavuuden kasvuun ovat osaltaan vaikuttaneet sekä suurissa metsäteollisuusyrityksissä että pk-sektorilla toteutetut tuotannon tehostamistoimet. Nyt havaittavissa oleva kannattavuuden voimakas paraneminen on kuitenkin ensisijaisesti seurausta suotuisasta markkinatilanteesta, jonka ennustetaan olevan käännepisteessä. Sahatavaran vientihinnan kasvun odotetaan taittuvan jo loppuvuonna 2007 ja kääntyvän negatiiviseksi 2008. Tällä ja puukustannusten nopealla nousulla on

kielteinen vaikutus puutuoteteollisuuden kannattavuuteen, joka alkuvuoden 2007 lukujen perusteella on ollut ennätyksellisen korkealla tasolla.

Vientimarkkinoiden kysyntä määrää myös massa- ja paperiteollisuuden kannattavuuskehityksen. Tänä vuonna aikakauslehtipaperien odotettua heikompi hintakehitys vaikutti koko toimialan kannattavuuteen negatiivisesti. Vuonna 2008 paperien vientihintojen odotetaan nousevan hieman, minkä tulisi kohentaa toimialan kannattavuutta. Kuitenkin mikäli kustannusten nousua ei pystytä viemään tuotehintoihin, massa- ja paperiteollisuuden kannattavuuden kehityksen suunta alaspäin jatkuu.

Metsäteollisuuden kaltaisella kypsällä toimialalla mahdollisuudet kustannusten karsimiseen ovat rajalliset ja kyky viedä kustannusten nousua standardituotteiden hintoihin on heikko. Toisaalta uusien innovaatioiden kehitystyöhön suunnatut voimavarat sekä todennäköisyys uusien tuotteiden suuren mittakaavan läpilyöntiin ovat pienet. Tällöin mahdollisuudet vaikuttaa toimialan kannattavuuteen toimialan sisäisin toimin ovat vähäiset erityisesti lyhyellä aikavälillä. Lyhyen aikavälin kannattavuus määräytyykin ensisijaisesti metsäteollisuustuotteiden kulloisenkin markkinatilanteen mukaan, mistä kuluva vuosi on malliesimerkki. Toimialan sisäisin toimin sen sijaan voidaan ja tulee huolehtia pitkän aikavälin yli markkinasykliä ulottuvasta kannattavuuden suotuisasta kehityksestä, jolla turvataan toimialan liiketoimintaedellytykset myös tulevaisuudessa.

2.4 Metsäteollisuuden työllisyys

Metsäteollisuus työllisti viime vuonna 67 000 henkilöä. Työllisyys on laskussa, niin että vuoden 2007 työllisyysennuste on 62 000. Siitä on puutuoteteollisuuden osuus 33 000 ja massa- ja paperiteollisuuden 29 000. Puutuoteteollisuus on työllistänyt tasaisesti, mutta massa- ja paperiteollisuudessa tuotantokapasiteetin leikkaukset ja työvoiman ulkoistamiset ovat supistaneet toimialan työllisyyttä.

Työllisyys alenee

Metsäteollisuus työllisti Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan vuonna 2006 yhteensä 66 700 henkilöä. Vuoden 2007 tammi–elokuun tietojen valossa metsäteollisuuden työllisyys laskee, ja on arvion mukaan noin 62 000. Metsäteollisuuden työvoimakehitys viimeisen 10 vuoden aikana on ollut erilaista eri toimialoilla. Puutuoteteollisuuden työllisyys on vaihdellut 31 000–34 000 henkilön välillä. Massa- ja paperiteollisuudessa sen sijaan on ollut laskeva trendi, kun 10 vuoden takaisesta 42 000:sta on tultu samalle työllisyyden tasolle kuin puuteollisuudessa.

Puutuoteteollisuuden keskimääräinen työttömyysaste oli vuonna 2006 tuotantosuunnasta riippuen 2–7 prosenttia. Massa- ja paperiteollisuudessa työttömyysaste oli 3–5 prosenttia. Toistaiseksi työvoimaa on onnistuttu vähentämään järjestelyillä, jotka eivät ole juurikaan lisänneet avointa työttömyyttä toimialalla.

Tilastokeskuksen työvoimatutkimus on kuukausittainen, työikäisiin kohdistuva otantatutkimus (otos noin 12 000), jossa puhelinhaastatteluin kerätään tietoja toimialan työllisyydestä, työajoista, työttömyydestä ja työvoiman rakenteesta. Vuositasolla työllisten määrät ovat 12 kuukauden keskiarvoja. Sekä puu- että paperiteollisuuden työllisyysestimaattiin liittyvä keskivirhe on 900–1 000 henkilöä, joten tarkkuus ei yleensä mahdollista vuotuisten

muutosten tarkastelua. Muista käytettävissä olevista lähteistä ei kuitenkaan saa näin ajantasaista ja kattavaa tietoa.

Puutuoteteollisuus työllistää tasaisesti

Vaikka sahateollisuuden tuotanto on ollut ennätysellistä 2000-luvun alkuvuosina, on alan työllisyys ollut lievässä laskussa. Vuodesta 2005 myös tuotanto on ollut noin 10 prosenttia edellisvuosia alemmalla tasolla. Myös vaneri- ja muussa levyteollisuudessa parantunut työn tuottavuus on hieman vähentänyt alan työllisyyttä, vaikka vanerin tuotanto on kasvanut useana vuotena peräkkäin.

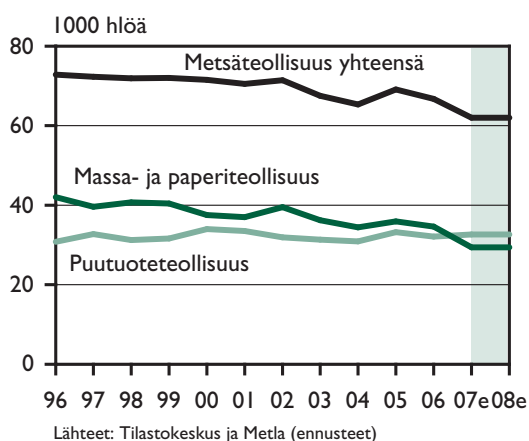
Rakennuspuusepänteollisuuden, johon kuuluvat puutalojen ja rakentamisessa käytettävien puutuotteiden (ovet, ikkunat, portaat yms.) valmistus, työllisyys on ensiasteen jalosteiden tuotannosta poiketen kasvanut viimeisten parin kolmen vuoden aikana. Toimialan tuotanto on suuntautunut pääasiassa kotimarkkinoille, ja rakennustoiminnan vilkkaus on pitänyt alan kysyntää ja työllisyyttä yllä. Vuonna 2006 puusepänteollisuuden työllisyys kuitenkin hieman notkahti 16 300 henkilöön, mutta ennakkotiedot kuluvalta vuodelta osoittavat jälleen kasvua.

Työn tuottavuus (arvonlisäys suhteessa työpanokseen) kasvoi Tilastokeskuksen mukaan puutuoteteollisuudessa 3,5 prosenttia vuonna 2006. Pääoman tuottavuuden (arvonlisäys suhteessa pääomakantaan) muutos oli 2,5 prosenttia.

Metsäteollisuuden työlliset 2004–2006 keskimäärin, henkilöä.

Toimiala	Työlliset
Sahateollisuus	9 700
Levyteollisuus	6 200
Puusepänteollisuus	16 200
Puutuoteteollisuus yhteensä	32 100
Massa- ja paperiteollisuus	30 400
Paperi- ja kartonkituoteteollisuus	4 600
Massa- ja paperiteollisuus yhteensä	35 000

Lähde: Tilastokeskus, työvoimatutkimus

Lähteet: Tilastokeskus ja Metla (ennusteet)

Metsäteollisuuden työlliset 1996–2008e.

Puutuoteteollisuuden työvoimakustannukset, eli palkkojen ja työnantajan sosiaaliturvamaksujen summa, olivat yhteensä 990 miljoonaa euroa vuonna 2006 (Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito). Palkansaajaa kohti lasketut työvoimakustannukset olivat 33 300 euroa. Työvoimakustannukset olivat 16 prosenttia toimialan kokonaistuotoksesta.

Työllisyys vähenee massa- ja paperiteollisuudessa

Massa- ja paperiteollisuuden työllisten määrä hieman laski vuonna 2006, ja kuluvan vuoden ennakkotiedot osoittavat työllisyyden laskusuunnan voimistuneen.

Tilastokeskuksen mukaan työn tuottavuus kasvoi vuonna 2006 massa- ja paperiteollisuudessa 13,8 prosenttia. Myös pääoman tuottavuus koheni voimakkaasti (16,7 %). Mutta näihin voimakkaisiin kasvuihin, ainakin pääoman tuottavuuden osalta, vaikuttaa vertailuvuoden 2005 poikkeuksellisuus, kun paperiteollisuuden työmarkkinariidat alensivat tuotantoa.

Massa- ja paperiteollisuuden työvoimakustannukset olivat 1 790 miljoonaa euroa vuonna 2006. Palkansaajaa kohti lasketut työvoimakustannukset olivat keskimäärin 51 700 euroa. Työvoimakustannusten osuus toimialan kokonaistuotoksesta oli 12 prosenttia.

3 Metsätalous

3.1 Puuvarojen käyttö

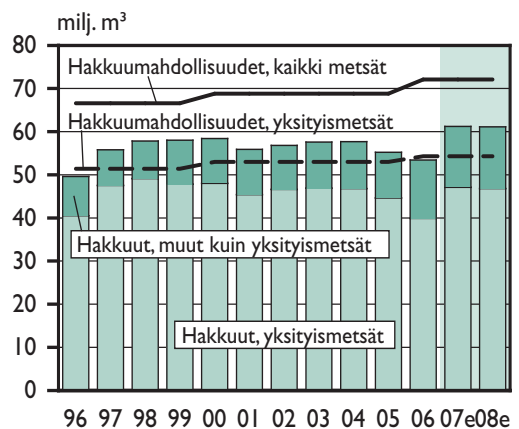
Suomen metsävarat ovat runsaat, mutta teollisuuden puuhuolto perustuu jo lähes neljänneksen verran tuontipuuhun. Koivun osalta tuonti on välttämätöntä, koska sen käyttö on kolmanneksen enemmän kuin kotimaiset hakkuumahdollisuudet. Vuosina 2004–2006 teollisuus käytti puuta keskimäärin 73 miljoonaa kuutiometriä vuodessa, josta kotimaisen puun osuus oli 55 miljoonaa kuutiota. Tänä ja ensi vuonna teollisuus käyttää puuta selvästi enemmän, ja kasvu kohdistuu kotimaiseen puuhun.

Suomessa on lähes 23 miljoonaa hehtaaria metsää, ja puuston kokonaismäärä on noin 2 200 miljoonaa kuutiometriä. Tästä männyn osuus on 50, kuusen 30, koivun 16 ja muiden lehtipuiden 4 prosenttia. Puuston vuotuinen kasvu on noin 98 miljoonaa kuutiometriä. Puuntuotannon ulkopuolelle on rajattu 1,9 miljoonaa hehtaaria metsää pääasiassa Pohjois-Suomessa. Metsätaloutta voidaan siten harjoittaa noin 21 miljoonan hehtaarin alueella, jolla on puustoa lähes 2 100 ja vuotuista kasvua noin 95 miljoonaa kuutiometriä (kasvuprosentti 4,6). Kun puuston poistuma on noin 68 miljoonaa kuutiometriä vuodessa (poistumaprosentti 3,3), puuvaranto lisääntyy hiukan joka vuosi.

Suurin kestävä hakkuumahdollisuus on noin 72 miljoonaa kuutiometriä käyttöpuuta vuodessa, ja metsänhoidollisesti perusteltavissa oleva maksimi (hakkuumahto) peräti 97 miljoonaa kuutiometriä,

kaikki puulajit mukaan lukien. Teollisuuspuun mitat täyttävän puun hakkuukertymä (kuva) on viime vuosina ollut noin 56 miljoonaa kuutiometriä eli 78 prosenttia laskennallisesta hakkuumahdollisuudesta. Yksityismetsien käyttöaste on hieman korkeampi.

Yksityiset omistavat puuntuotantometsistä noin 61 prosenttia, valtio 24, yhtiöt 9 ja muut omistajaryhmät 6 prosenttia. Valtion metsäomaisuus on keskittynyt Pohjois-Suomeen, mikä näkyy alhaisena puuston keskikasvuna verrattuna muiden omistajaryhmien metsiin. Puuston kasvusta yksityismetsien osuus on 69, valtion 14, yhtiöiden 11 ja muiden omistajaryhmien 6 prosenttia. Teollisuuden puuhuollon näkökulmasta yksityismetsien merkitys on keskeinen, sillä noin 80 prosenttia teollisuuden käyttämästä kotimaisesta raakapuusta tulee niistä.

Lähde: Metla

Teollisuuspuun hakkuut ja suurin kestävä hakkuumahdollisuus.

Teollisuuden puunkäyttö ja kotimaiset hakkuumahdollisuudet.

Puulaji	Käyttö 2004–2006, milj. m ³ /v		% hakkuu- mahdollisuuksista	
	Kotim. puu	Kaikki puu	Kotim. puu	Kaikki puu
Mänty	23,6	26,8	72	82
Kuusi	23,5	27,7	92	108
Koivu	7,0	14,7	63	132
Yhteensä	54,1	69,2	78	100

Teollisuus käytti lisäksi haapaa ja puulajeittain erittelemätöntä tuontipuuta 3,5 milj. m³/v. Hakkuumahdollisuus on suurin kestävä.

Lähde: Metla

Yksityismetsien tarjonnan osuus kaikesta teollisuuden puusta on noin 60 prosenttia. Osuus on ollut hitaasti laskeva samalla kun tuontipuun osuus on noussut jo 25 prosenttiin. Kuluva vuosi merkitsee käännettä näille kehitysuunnille: kotimaisen puun osuus kasvaa, ja vastaavasti tuontipuun osuus vähenee.

Taulukkoon on koottu vertailu teollisuuden puunkäytöstä suhteessa suurimpiin kestäviin hakkuumahdollisuuksiin. Hakkuumahdollisuuslaskelmat perustuvat tietoihin puuston määrästä, rakenteesta ja kasvusta sekä olettamukseen metsänhoidon tason säilymisestä. Laskelma osoittaa tason, jolle hakkuut voivat nousta ilman että tulevat hakkuumahdollisuudet pienenisivät. Metsäntutkimuslaitoksessa tehty laskelma on luonteeltaan optimointilaskelma, jossa muun muassa eri raakapuulajien hintasuhteet vaikuttavat hakkuumahdollisuusarvion rakenteeseen.

Hakkuumahdollisuudet ovat hieman nousseet, koska puuston määrä on jatkuvasti lisääntynyt, ja metsänhoito on ollut melko voimaperäistä. Vuonna 2005 käyttöön tulleissa uusituissa hyvän metsänhoidon suosituksissa (Tapio) mm. metsiköiden uudistamiskypsyyskriteerijä väljennettiin, mikä nosti hakkuumahdollisuuksia. Näin on käynyt erityisesti Pohjois-Suomen männiköissä.

Kestävät hakkuumahdollisuudet lyhytaikaisesti ylittävät hakkuut eivät vähennä tulevia hakkuumahdollisuuksia. Tällaista metsänhoidollisesti perusteltavissa olevaa liikkumavaraa on Suomen metsissä

erittäin runsaasti. Tätä mahdollisuutta on kuusen osalta myös hyödynnetty, niin että kuusivaranto on vuosien 2004–2006 mittausten mukaan hieman pienentynyt.

Puunkäytön lisäämismahdollisuuksia on puuvarojen kannalta selvimmin ja välittömimmin männylä, sekä tukki- että kuitupuun osalta. Koivun käyttö on kolmanneksen yli kotimaisten hakkuumahdollisuuksien tason. Vähän yli puolet koivun teollisesta käytöstä onkin tuontikoivun varassa. Silti kotimaisten koivuvarojen käyttöaste ei ole kovin korkea. Koivun hankintaa vaikeuttaa se, että huomattava osa koivusta kasvaa sekapuuna havupuuvaltaisissa metsissä ja hieskoivu pääasiassa ojitetuilla turvemailla. Vain 9 prosenttia metsistä on koivuvaltaisia. Kuusivarat ovat tämän vertailun mukaan lähes täyskäytössä, ja kuusta on viime vuosina tuotu suuria määriä, vuosittain 5–6 miljoonaa kuutiometriä.

Ei-teollisen raakapuun käytön eli pääasiassa kiinteistöjen polttopuun päämerkitys on energiataloudellinen, mutta sillä on myös metsänhoidollista merkitystä. Nuorten metsien hoidossa pienpuuta haketetaan energiapuuksi kasvavia määriä. Sillä voi olla entistä suurempi metsänhoidollinenkin merkitys, jos teollisuuspuun ostajien kiinnostus ensiharvennusleimikoita kohtaan vähenee.

Kansallisen metsäohjelma 2010:n (vuodelta 1999; uusi KMO 2015 valmistuu ensi vuoden alussa) tavoitteena on lisätä kotimaisen teollisuuspuun ja energiapuun käyttöä. Teollisuuspuun osalta käytön kasvu ei ole lähtenyt alkuun, mutta metsähakkeen, joka on pääasiassa avohakkuualojen hakkuutähdettä, energiakäyttö on viisinkertaistunut vuodesta 1999. Viime vuonna metsähaketta käytettiin lämpö- ja voimalaitoksissa 3,1 miljoonaa kuutiometriä. Teollisuustuotteisiin kelpaamattoman puuaineksen käyttö energiantuotannossa on kaiken kaikkiaan suurimittaista: puuperäisen energian osuus on noin 20 prosenttia Suomen kaikesta energiankulutuksesta. Metsäteollisuuden energiankulutuksesta noin 60 prosenttia katetaan puuperäisellä energiantuotannolla (selluteollisuuden jäteliemet, puun kuori, puru yms.).

3.2 Raakapuemarkkinat

Kuluvana vuonna mänty- ja kuusitukkien kantohinnat ovat nousseet korkeimmalle tasolle sitten vuoden 1973 öljykriisin, kun sahatavaran kysynnän kasvun aiheuttama voimakas hinnannousu siirtyi myös havutukkien hintaan. Harvinaisen nopeaa hintakehitystä voimistivat kuluneen talven huonot korjuusäät, jotka aiheuttivat vuodenajalle poikkeuksellisen kesä- ja kelirikkokorjuukelpoisten leimikoiden kysynnän kasvun. Kuluvana vuonna havutukkien kantohintojen ennakoidaan nousevan lähes 40 prosentilla edellisvuodesta. Koivutukkien kantohinnat nousevat havutukkeja huomattavasti hitaammin, sillä sahatavaran hinnannousu ei ole tarttunut vaneriin. Samoin paperimarkkinoiden vaatimaton hintakehitys on jarruttanut kuitupuun kantohintojen nousua. Kuitupuun kantohinnat nousevat kuluvana vuonna silti 12–25 prosenttia. Havutukkien päätehakkuista saatava runsas puuntarjonta vetää kaikkien puutavaralajien yhteishakkuut uuteen ennätykseen. Markkinahakkuiden ennakoidaan nousevan viime vuodesta 15 prosentilla 59 miljoonaan kuutiometriin vuonna 2007. Puun tuonnin ennakoidaan vähenevän noin 10 prosentilla.

Vuonna 2008 sahatavaran tuotannon ja hintojen lievä aleneminen sekä korjuukustannuksiltaan kalliimpien harvennushakkuiden osuuden lisääntyminen johtavat havutukkien alenevaan kantohintakehitykseen. Havutukkien koko vuoden keskihintojen ennustetaan kuitenkin laskevan vain hieman kuluvan vuoden tasosta. Vanerintuotannon säilyessä ennallaan havutukkivaltaisten hakkuiden vähentyminen parantaa koivutukkien kysyntää ja koivutukin kantohinnan odotetaan hieman nousevan. Kokonaisuudessaan tukkipuun hakkuiden ennustetaan pienenävän 6 prosentilla kuluvan vuoden hakkuiden. Venäjän tuontipuulle kohdistuvat puutullit vähentävät tukkien ja havukuitupuun tuontia ensi vuonna vielä maltillisesti. Paperintuotannon kasvu, Venäjän tukkien ja havukuitupuun tuontiin vuonna 2009 kohdistuva tullikorotuksen uhka sekä korjuuolojen riskien ennakointi lisäävät kuitenkin jo ensi vuonna erityisesti havukuitupuun kysyntää kotimaasta.

Kuitupuun kantohintojen ennustetaan nousevan ensi vuonna 7–10 prosentilla ja hakkuiden lisääntyvän 5 prosentilla kuluvasta vuodesta. Koivukuitupuulla kysynnän kasvua rajoittaa lehtisellun lisääntyvä tuonti Etelä-Amerikasta ja havukuitupuulla hakkeen tuonnin lisääntyminen. Yhteensä markkinahakkuut säilyvät lähes ennallaan kuluvaan vuoteen verrattuna.

Markkinahakkuissa ennätys vuonna 2007

Tänä vuonna havutukkien hinnat ovat korkeimmillaan sitten vuoden 1973 öljykriisin, kun viime vuonna alkanut sahatavaran hinnannousu siirtyi myös havutukkien hintaan. Kuluvana vuonna sekä mänty- että kuusitukkien keskikantohintojen ennakoidaan nousevan lähes 40 prosentilla vuoden 2006 tasosta. Hintojen nousu on lisännyt puun tarjontaa ja havutukkeja on ostettu syyskuun loppuun mennessä yhteensä yli kaksinkertainen määrä viime vuoteen verrattuna.

Muilla puutavaralajeilla hintojen nousu on ollut huomattavasti maltillisempaa, mutta niiden tarjonta on lisääntynyt merkittävästi havutukkien ohessa. Kuluvana vuonna käydyssä päätehakkuuvaltaisessa puukaupassa metsänomistajien myyntipäätökset ovat perustuneet leimikoiden pääpuutavaralajien eli havutukkien hintakehitykseen. Päätehakkuuleimikoista kertyy samalla koivutukkeja ja kuitupuuta. Kuitupuun ostot ovat lisääntyneet yli 50 prosentilla. Lähtötasoltaan matalat mänty- ja koivukuitupuun hinnat ovat nousseet selvästi enemmän kuin kuusikuitupuun hinnat. Kuluvana vuonna mänty- ja koivukuitupuun kantohintojen ennustetaan olevan 24–25 prosenttia ja kuusikuitupuun 12 prosenttia viime vuotta korkeampia. Koivutukien kantohintojen ennustetaan nousevan 10 prosentilla. Koivutukien hinnannousu ei ole ollut samaa suuruusluokkaa kuin havutukeilla, mutta niitäkin on ostettu lähes kaksinkertainen määrä vuoteen 2006 verrattuna. Tästä huolimatta vaneriteollisuus on korjuuongel-

mista johtuen kärsinyt koivutukkipulasta.

Kesä- ja kelirikkkoleimikoiden kysyntä oli jo talvella ennätysvilkasta. Poikkeuksellisen leuto talvi 2006/2007 aiheutti puunkorjuussa ongelmia, minkä vuoksi suuri osa talvileimikoiden korjuusta siirtyi tulevalle talvelle. Teollisuuden valmiin puutavaran kesävarastot olivat vain 6 miljoonaa kuutiometriä, mikä on 3 miljoonaa kuutiometriä alempi kuin viitenä edellisenä vuonna keskimäärin. Kuluneena kevät- ja kesäkautena kesä- ja kelirikkkoleimikoiden korjuu oli merkittävästi tavallista suurempaa. Tammi-elokuussa tukkien hakkuut olivat viidesosan ja kuitupuun kymmenesosan viime vuotta suuremmat. Talvella 2007/2008 on odotettavissa runsaita, jo aikaisemmin ostettujen talvikorjuukelpoisten leimikoiden hakkuita. Runsas puuntarjonta johtaa vuonna 2007 ennätysuuriin markkinahakkuisiin. Tästä huolimatta teollisuuden kasvanut puunkäyttö pitää valmiin puutavaran talvivarastot suunnilleen viime vuoden tasolla, vajaassa 8 miljoonassa kuutiometrissä. Metsäteollisuuden pystyleimikkovarannot ovat hyvät, sillä lokakuusta 2006 syyskuuhun 2007 puuta on ostettu tilastojen mukaan ennätykselliset 45 miljoonaa kuutiometriä.

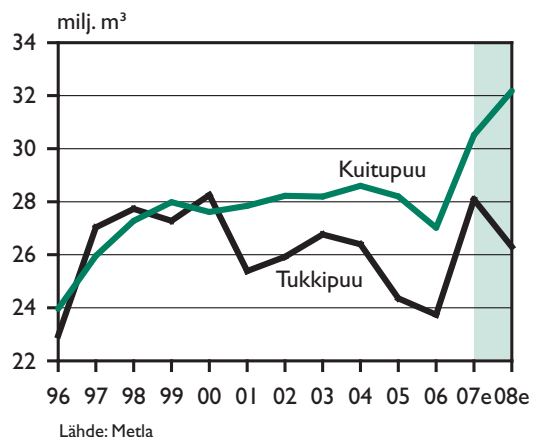
Kuluvana vuonna markkinahakkuiden ennakoidaan olevan yksityismetsissä 47, Metsähallituksen metsissä runsaat 5 ja yhtiöiden metsissä 6,5 miljoonaa kuutiometriä. Yhteensä markkinahakkuiden ennakoidaan olevan lähes 59 miljoonaa kuutiometriä. Markkinahakkuut kasvavat vuodesta 2006 eniten yksityismetsissä, lähes 20 prosenttia, kun taas yhtiöiden ja Metsähallituksen metsissä hakataan suunnilleen saman verran kuin edellisenäkin vuonna. Yhteensä markkinahakkuut kasvavat 15 prosenttia viime vuodesta.

Myös muualla Euroopassa kuluneen vuoden puumarkkinat ovat olleet poikkeukselliset. Tammi-kuussa 2007 Kyrill-myrsky kaatoi Keski-Euroopassa, pääasiassa Saksassa ja Tsekin tasavallassa, noin 42 miljoonaa kuutiometriä puuta ja Ruotsissa Permyrsky noin 12 miljoonaa kuutiometriä. Yhteensä myrskytuhot olivat Euroopassa noin 54 miljoonaa kuutiometriä, mikä vastaa yli kymmenesosaa koko Euroopan unionin (27 maata) vuosittaisista noin 450 miljoonan kuutiometrin hakkuista. Myrskyjen vuoksi hakattava puumäärä on jonkin verran tuhoja suurempi, sillä tuhojen korjuu vaatii usein laajemman alueen käsittelyä. Sahatavaran vilkkaan

Markkinahakkuut, puun tuonti ja valmiin puutavaran talvivarastot 2006–2008e.

Omistajaryhmä/ raakapuulaji	2006 milj. m ³	2007e milj. m ³	muutos %	2008e milj. m ³	muutos %
Markkinahakkuut, yhteensä	50,8	58,4	15	58,2	0
Yksityismetsät ¹	39,4	46,8	19	46,5	-1
Yhtiöiden metsät	6,4	6,5	1	6,6	1
Metsähallitus	5,0	5,1	1	5,2	3
Tukkipuu	23,7	27,7	17	26,0	-6
Kuitupuun	27,0	30,6	13	32,2	5
Puun tuonti ²	19,8	17,7	-11	17,5	-1
Markkinahakkuut ja tuonti yhteensä	70,6	76,1	8	75,7	0
Valmiin puutavaran varastot	7,7	7,7	0	6,8	-12

¹ Sisältää kunnat, seurakunnat ym., ² Ei sisällä polttopuuta
Lähde: Metla ja Tullihallitus

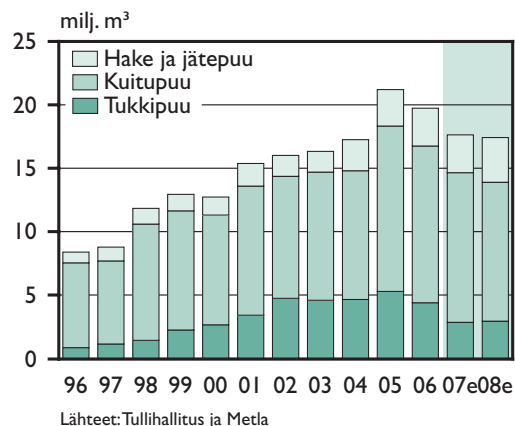

Tukki- ja kuitupuun markkinahakkuut 1996–2008e.

kysynnän takia myös Keski-Euroopan myrskypuut ovat toistaiseksi uponneet markkinoille.

Venäjän tullit muuttavat puun tuonnin rakennetta

Noin kolme neljäsosaa Suomeen tuotavasta puusta on peräisin Venäjältä. Vuonna 2006 lähes kaikki Suomeen tuodut tukit ja koivukuitupuuta tuotiin Venäjältä. Hakkeen ja kuusikuitupuun tuonnista Venäjän osuus oli hieman yli puolet ja mäntykuitupuulla noin kaksi kolmasosaa. Venäläisen tuontipuun merkitys Suomen metsäteollisuudelle on kuitenkin muuttumassa. Vuoden 2006 kesäkuusta alkaen havupuulla on ollut vähintään 4 euron vientitulli kuutiometriltä. Kuluvan vuoden heinäkuun alusta Venäjä on asettanut kuuselle, männylle sekä läpimitaltaan yli 15 cm koivulle vähintään 10 euron vientitullit kuutiometrille. Haavalle asetettu vähim-

Tuontipuun määrä puutavaralajeittain 1996–2008e.

mäistulli on 5 euroa kuutiometrille (ks. oheinen taulukko). Koivukuitupuuta tuodaan edelleen ilman vientitulleja, koska sille ei ole syntynyt teollista jalostusta Venäjällä. Erityiset puun vientitullien korotukset eivät toistaiseksi koske haketta.

Tullien korotukset aiheuttavat puuntuonnin rakenteen muutoksen. Kuluvan vuoden tuonnin alenemiseen on tullessa enemmän kuitenkin vaikuttanut myös Venäjällä ongelmia aiheuttaneet poikkeukselliset puunkorjuuolot. Havukuitupuun tuonnin vähenemisen ennakoidaan jatkuvan myös loppuvuonna, sillä tuonnin hintataso ylitti jo ennen tullin asettamista kotimaan hankintahintatason ja heinäkuussa asetettu vähintään 10 euron tulli lisää tätä eroa. Havukuitupuun tuonnin jatkumiseen ovat syynä tuonnin suurten eräkokojen tuottamat mittakaavaedut ja teollisuuden tarve saada riittävät havukuitupuun käyttö- ja varastoreservit vuoden loppuun asti. Tuk-

Venäjän puun vientitullien korotusohjelma (asetus 5.2.2007 N75).

Tullitaso, % viennin arvosta, kuitenkin vähintään euroa/m³ (kuorellinen tilavuus)

Ajankohta	Havupuut		Koivu, yli 15 cm		Koivu, alle 15 cm		Haapa	
	%	€/m ³	%	€/m ³	%	€/m ³	%	€/m ³
1.7.2007	20	10	20	10	-	-	10	5
1.4.2008	25	15	25	15	-	-	10	5
1.1.2009	80	50	80	50	-	-	80	50
1.1.2011	80	50	80	50	80	50	80	50

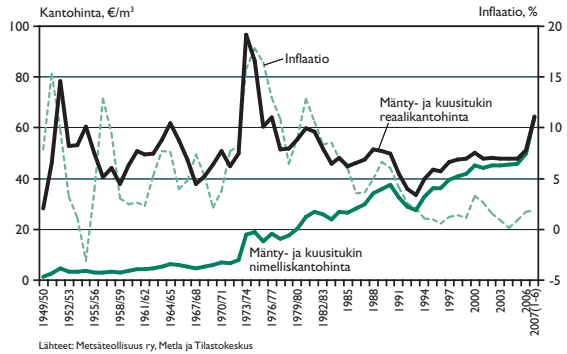
Lähde: www.idanmetsatieto.info

Reaalinen kantohintakehitys pitkällä aikavälillä

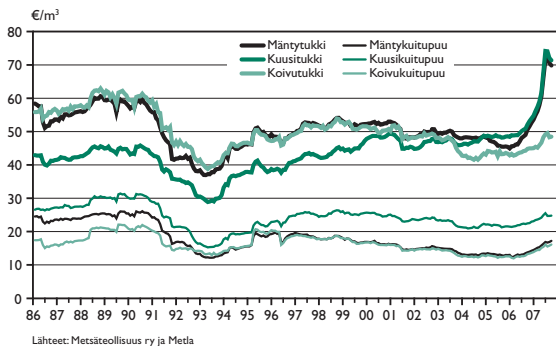
Jussi Leppänen

Kesällä 2007 mänty- ja kuusitukin eli havutukin keskikantohinnat kohosivat lähes 75 euroon. Korkeimmat hinnat on maksettu kesä- ja kelirikkorjuukelpoisista päätehakkuuleimikoista. Koko vuoden 2007 keskiarvoina kantohinnat ovat jäämässä kuitenkin alle 70 euron. Käytettäessä elinkustannusindeksin muutosta inflaation mittarina ja kesäkuun 2007 hintatasoa, havutukista maksettiin kaikkien aikojen huippuhintoja – yli 95 euroa kuutiometriltä – ensimmäisen öljykriisin hakkuuvuonna 1973/74. Tuolloin inflaatio kuitenkin kiihtyi lähes 18 prosenttiin. Korean sodan aiheuttamassa suhdannepiikissä hakkuuvuonna 1951/52 havutukin kantohinta nousi lähes 80 euroon. Sekä ensimmäisen öljykriisin että Korean suhdanteen jälkeen Suomen teollisuustuotanto kääntyi laskuun. Käytettävän hintaindeksin valinta muuttaa inflaatiosta saatavaa kuvaa ja vaikuttaa erityisesti vuosikymmenien takaisiin tuloksiin. Esimerkiksi tukkihintaindeksillä edellä mainitut hintahuiput jäisivät parikymmentä euroa alemmalle tasolle kuin elinkustannusindeksillä.

Reaalinen puutavaralajeittainen kantohintakehitys kuu-kausittain viimeisen 20 vuoden ajalta tarkasteltuna paljastaa, että aikaisemmin yhtenäisesti käyttäytyneet mänty- ja koivutukin hinnat eriytyivät 2000-luvulla. Kun kuusitukista maksettiin 1980- ja 1990-luvuilla vähemmän kuin muista tukeista, sen kantohinnat ovat olleet vuodesta 2005 alkaen kaikkein korkeimmat. Syksystä 2006 mänty- ja kuusitukin hinnoittelu yhtenäistyi merkittävästi. Koivutukin ja kuitupuiden reaaliset kantohinnat taas ovat vasta saavuttamassa 1990-luvun jälkipuoliskon hintatasoa. Vaikka kaikkien puutavaralajien hinnat ovatkin nousseet, parhaillaan käynnissä oleva huippusuhdanne koskee ainakin toistaiseksi vain havutukkeja.

Havutukin nimellinen ja reaalin kantohinta kesäkuun 2007 hinnoin sekä elinkustannusindeksillä mitattu inflaatiovauhti 1949/50–2007 (alkuvuosi).

Puutavaralajeittaiset reaaliset kantohinnat kuu-kausittain 1/1986–9/2007 kesäkuun 2007 hinnoin (elinkustannusindeksi).

Reaalisten vienti- ja kantohintaindeksien kehitys

Pekka Ollonqvist

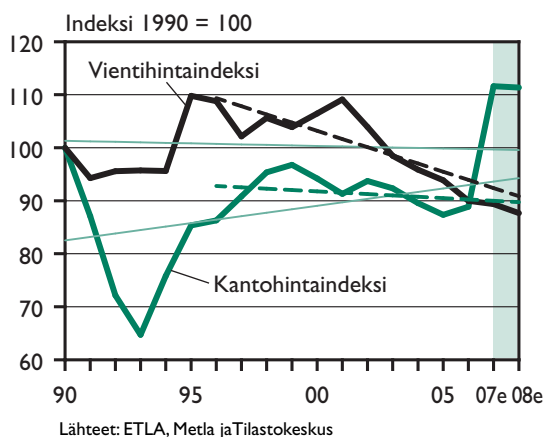
Metsäteollisuustuotteiden reaalista vientihintatasoa mittaava hintaindeksi laskee tänä vuonna runsas puoli prosenttia ja raakaapuun hintatasoa mittaava kantohintaindeksi nousee lähes 25 prosenttia viime vuoteen verrattuna (molemmat tukkuhintaindeksillä deflatoituina). Vientihintatasoa mittaavassa hintaindeksissä tapahtuvaa vähäistä laskua selittävät sahatavaran pieni painokerroin indeksissä massa- ja paperiteollisuuteen verrattuna sekä paperi- ja kartonkituotteiden vientihintojen alentuminen. Kantohintaindeksissä tapahtunutta merkittävää nousua selittävät havutukin hinnoissa tapahtunut nopea nousu sekä havutukin suuret painokerroimet arvo-osuuspainoihin perustuvassa hintaindeksissä.

Ensi vuonna metsäteollisuustuotteiden reaaliarvoisen vientihintaindeksin ennakoidaan alentuvan noin kaksi prosenttia tämän vuoden tasosta paperituotteiden nimellisten vientihintojen nousun jäädessä ensi vuonna yleisen hintatason nousua hitaammaksi. Kantohintaindeksissä ennakoidaan lievää alentumista huolimatta kuitupuutavaraalien hinnoissa tapahtuvaksi ennakoidusta, yleistä hintakehitystä nopeammasta noususta. Metsäteollisuustuotteiden vientihintaindeksi on ensi vuonna noin 19 prosenttia vuoden

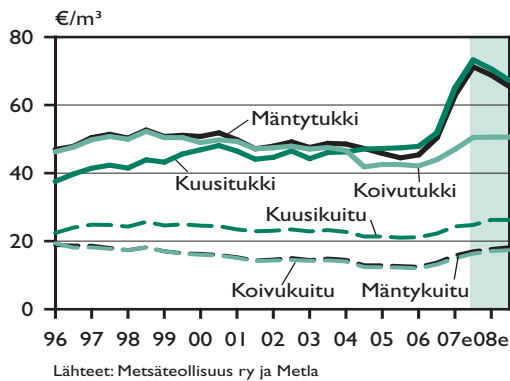
1996 tasoa alempi, kun taas kantohintaindeksi on lähes 30 prosenttia vuoden 1996 tason yläpuolella.

Vientihintaindeksin ja kantohintaindeksin trendi on laskeva vuosilta 1996–2006. Reaalinen vientihintataso oli viime vuonna noin 4,2 prosenttia vuosien 1996–2006 keskimääräistä kehitystä mittaavan lineaarisen trendin alapuolella, ja kantohintataso vajaan prosentin trendinsä alapuolella. Viime vuonna reaalinen vientihintataso oli yli 9 prosenttia ja kantohintataso yli 4 prosenttia jakson 1990–2006 lineaaristen trendiensä alapuolella. Vientihintaindeksin negatiivinen poikkeama trendistä suurenee tänä vuonna, kun taas kantohintaindeksi on 25 prosenttia trendinsä yläpuolella. Trendikehitys vuosilta 1990–2006 on vientihintaindeksissä aleneva ja kantohintaindeksissä nouseva.

Metsäteollisuustuotteiden reaalinen vientihintataso on alentunut yhtäjaksoisesti vuodesta 2001 ja jäi viime vuonna vuoden 1991 tason alapuolelle. Reaalisen kantohintatason vuodesta 1999 jatkunut alentuminen kääntyi lieväksi nousuksi viime vuonna ennen tänä vuonna tapahtunutta hypäyksellistä nousua selkeästi yli tässä tarkastellun jakson tason.

Metsäteollisuustuotteiden vientihintaindeksi ja kantohintaindeksi 1990–2008e (reaalisina, tukkuhintaindeksillä deflatoituina) sekä indeksien lineaariset trendit jaksolta 1990–2006 sekä 1996–2006.

Puutavaralajien kantohinnat puolivuositain 1/1996–2/2008e vuoden 2006 hinnoin (elinkustannusindeksi).

kien tuonnin väheneminen hidastuu kuluvan vuoden lopulla ja kokonaisuutena päädytään tuontitukin määrän alenemiseen kolmasosalla, sillä venäläisten tukkien hintataso alittaa vielä tullien jälkeenkin kotimaasta hankitun puun kantohintatason. Vuoden 2007 raakapuun kokonaistuonnin ennakoidaan alenevan kymmenyksen viimevuodesta.

Ohjelman mukaan Venäjän puutullit nousisivat huhtikuussa 2008 vähintään 15 euroon. Olemassa olevia puun tuontiorganisaatioita ei kuitenkaan vielä tämän tullikorotuksen jälkeen odoteta sopeutettavan merkittävästi pienempään puuntuonnin määrään. Havukuitupuuta tuodaan siten edelleen vuonna 2008 lähes kuluvan vuoden verran. Myös tukkien tuonnin ennustetaan jatkuvan suunnilleen kuluvan vuoden tasolla. Hakkeen vientitulliin (5 prosenttia arvosta) ei ole toistaiseksi ilmoitettu tulevan muutoksia, vaikka Venäjällä myös tästä on keskusteltu. Hakkeen tuonti kasvaa, kun Venäjällä tuotetun sahatavaran määrä lisääntyy ja kasvattaa hakkeen tarjontaa.

Hakkeen ohella myös Suomen tärkeimmän tuontipuutavaralajin eli koivukuitupuun (alle 15 cm läpimitta) tuonti säilyy tulevina vuosina nykyisellään ja voi hieman vielä kasvaa, jos sen tarjonta Venäjältä säilyy riittävänä. Koivukuitupuun tuontimäärien säilymisen ja kasvun riskinä on kuitenkin kokonaisuutena pieneminen Venäjällä puutullipäätösten vuoksi, jos hakkuista saataville muille puutavaralajeille ei Venäjällä löydetä lyhyellä aikavälillä

taloudellista käyttöä. Kokonaisuudessaan vuonna 2008 raakapuun tuonnin ennustetaan alenevan vain yhdellä prosentilla kuluvan vuoden tasosta. Mikäli puutulliohjelma toteutuu, vuodesta 2009 alkaen havukuitupuun ja tukkien tuonti Venäjältä tyrehtyy kannattamattomana, ja venäläisen puun kokonaistuonti pudonnee alle puoleen vuoden 2006 tasosta.

Metsäteollisuus sopeutuu tuontipuun saannin vaikeutumiseen muuttamalla kapasiteettiaan paremmin kotimaista puuntarjontaa ja korvaavia tuontimahdollisuuksia vastaavaksi. UPM:n Kajaanin tehtaalla aletaan mäntykuitupuusta tehdä hioketta vuoden 2008 alkupuolella. Muutos on merkittävä siksi, että aikaisemmin hioketta on ollut teknisesti mahdollista tehdä vain kuusesta. UPM:n mukaan Kajaanissa toteutettavan tehdasmittakaavaisen koekäytön jälkeen menetelmää voidaan soveltaa myös sen muilla mekaanista massaa käyttävillä paperitehtailla. Toisenlainen esimerkki kapasiteetinmuutoksesta ovat Stora Enson Oulun ja Uimaharjun sellutehtaiden investoinnit, joiden avulla koivusulfaatin tuotantoa on vähennetty ja havusulfaatin tuotantoa lisätty.

Kuitupuun tuontia korvataan myös sellun tuonnilla aikaisempaa enemmän. Suomeen tuodun lehtisulfaatin määrä on kasvanut 2000-luvulla noin 50 prosenttia vuosittain ja tämä kehitys jatkuu. Lehtisulfaatti on tähän asti ollut peräisin pääasiassa Brasiliasta, joka on maailman suurin markkinalehtisellun tuottaja. Brasiliassa toukokuussa 2005 käynnistynyt Stora Enson puoliksi omistama Veracellin sellutehdas on päässyt hyvin tuotantoon ja integroitu Stora

Yksityismetsien keskimääräiset kantohinnat 2006–2008e.

Puutavaralaji	2006	2007e	muutos	2008e	muutos
	€/m ³	€/m ³		€/m ³	
Mäntytukki	48,8	66,3	36	65,5	-1
Kuusitukki	50,4	67,9	35	67,1	-1
Koivutukki	43,4	47,8	10	49,3	3
Mäntykuitu	13,3	16,6	25	18,4	10
Kuusikuitu	21,8	24,6	12	26,3	7
Koivukuitu	12,7	15,8	24	17,5	10

Lähde: Metsäteollisuus ry ja Metla

Enson Oulun paperitehtaan kanssa. Tähän liittyen syyskuussa 2006 koivusulfaatin tuotanto lopetettiin ja vaihdettiin havusulfaatiksi Oulussa. Jatkossa osa Suomeen tuotavan lehtisulfaatin tuonnin kasvusta tulee myös Metsä-Botnian Uruguayn sellutehtaalta, jonka odotetaan käynnistyvän kuluvan vuoden viimeisellä neljänneksellä.

Kotimaan puunkorjuussa haasteita myös vuonna 2008

Rakentamisen väheneminen vuonna 2008 vähentää sahatavaran kysyntää, ja hinnan laskiessa tuotanto alenee. Teollisuuden raakapuun talvivarastojen ennustetaan olevan kuluvan vuoden runsaiden hakkuiden ansiosta lähellä viiden vuoden keskiarvoa, vaikka puun käyttö on ollut runsasta. Sahatavaran alenevasta hintakehityksestä huolimatta vuoden 2008 mänty- ja kuusitukkien keskimääräisten nimellisten kantohintojen ennustetaan pysyvän lähes kuluneen vuoden tasolla, koska puuntarjonta pienenee. Riski havusahatavaran kysynnän ja hintojen alenemisesta ennustettua voimakkaammin on kuitenkin olemassa, mikä heikentäisi havutukkien kysyntää ja alentaisi kantohintoja ennustettua enemmän. Tukkipuun hakkuiden ennustetaan vähenevän kuluvasta vuodesta 6 prosentilla. Havutukkileimikoiden hakkuiden vähenemisestä johtuen myös koivutukkien saatavuus heikkenee. Tämän vuoksi koivutukkeihin kohdistuvan kysynnän ennakoidaan lisääntyvän ja kantohintojen nousevan ensi vuonna 3 prosentilla.

Kuitupuun kysyntä kasvaa ja hakkuut lisääntyvät 5 prosentilla puun tuonnin vähentyessä ja paperin ja kartongin tuotannon kasvaessa. Kysynnän kasvusta johtuen kuitupuun kantohintojen ennakoidaan nousevan 7–10 prosenttia ensi vuonna. Teollisuuden vuoden 2008 lopun valmiin puutavaran talvivarastojen ennustetaan pienenevän kuluvan vuoden tasosta.

Hakkuiden lisääntyminen kotimaassa vuonna 2008 riippuu merkittävästi korjuukapasiteetista. Talvikorjuussa korjuukapasiteetti on perinteisesti ollut täydessä käytössä, ja kulunut vuosi havainnollisti karulla tavalla, miten talviaikaisten sääriskien toteutuminen alentaa nopeasti jalostukseen saatavaa

puumäärää. Metsänhoitoyhdistysten hintaseurannassa päätehakkuista ja harvennuksista maksettavat havutukkien kantohintaerot ovat kuluneena kesänä eriytyneet jopa 10–15 euroon. Se ei enää kuvasta kohteiden korjuukustannusten eroa, vaan kaupoissa on maksettu kerralla saatavasta suuresta puumäärästä ja mahdollisuudesta tehdä korjuu heti. Myös havutukkien koko maan hankinta- ja kantohintojen erotus on ollut kuluvana kevät- ja kesä kautena ennätysellisen negatiivinen: suurimmillaan havutukeista maksettiin kesäkuussa korjattuna ja kuljetettuna tienvarressa jopa 5–8 euroa vähemmän kuin pystyssä ennen puunkorjuuta. Puumarkkinatilanteesta johtuen kuluvana vuonna kotimaan puunkorjuu on ollut tavanomaista päätehakkuuvaltaisempaa, mikä on tuottanut markkinoille myös runsaasti kuitupuuta ja sahoilta sahaketta.

Päätehakuissa puunkorjuukustannukset ovat kaikkein pienimpiä ja korjuun tuottavuus korkeinta. Pidemmällä aikavälillä kotimaista puuta on kuitenkin mahdollista saada merkittävästi lisää vain harvennushakkuista. Suurimmat harvennushakkuiden lisäämismahdollisuudet ovat heikosti kantavilla maapohjilla ja myös niiden puunkorjuu on merkittävästi kalliimpaa kuin päätehakuissa.

Korjuuyrittäjien kannalta uhkana onkin puunkorjuun kausivaihtelun lisääntyminen, mikä vaikeuttaa työvoiman saatavuutta ja vähentää konepääoman tuottavuutta. Koneyrittäjien mukaan metsäkonealan keskimääräinen tulos oli vuonna 2006 noin 2,5 prosenttia liikevaihdosta. Kuluvana vuonna runsaat kelirikko- ja kesähakkuut ja metsäalan konekustannusten aikaisempaa vuotta lievempi, vain parin prosentin nousu parantavat hieman koneyrittäjien tuloskehitystä ja lisäävät kone- ja laiteinvestointeja. Kuluvan vuoden huhti–heinäkuussa hakkuutyömaila on ollut noin 30–60 prosenttia enemmän korjuukalustoa ja työvoimaa kuin vuonna 2006. Vielä alkuvuonna ero vuoteen 2006 oli kuluvan vuoden ongelmallisten korjuusäiden vuoksi melko pieni.

Metsäteho Oy:n arvion mukaan kotimaan puunkorjuun merkittävä kasvattaminen nykyisestäään vaatisi lisääystä sekä puunkorjuun että puunkuljetuksen kalustoon ja työvoimaan. Koneyrittäjien

mukaan nykyinen kapasiteetti riittäisi parhaiten, jos puunkorjuun kausivaihteluja voitaisiin entisestään pienentää ja tuottavuutta edelleen parantaa. Kapasiteetin tehokasta käyttöä vaikeuttavat kuitenkin korjuusäiden vaihtelut ja kesä- ja kelirikkoaikaan tehtävään korjuuseen sopivien leimikoiden vähyys.

Koneyrittäjien mukaan harvennushakkuisiin keskittyneiden puunkorjuuyritysten kannattavuus vaihtelee huomattavasti enemmän ja on keskimäärin heikompi kuin pääasiassa päätehakkuita tekevien yritysten. Kuluvana vuonna metsänhoitoyhdistysten hintaseurannassa päätehakkuiden ja harvennusten kantohintaero kuitupuulla on ollut 2–8 euroa, eron ollessa suurin kuusella. Metsänomistajien itse tekemien tai organisoimien hankintahakkuiden lisääntymistä ovat taas vähentäneet hankintahintojen pitkään jatkunut heikko kehitys pystykauppahintoihin verrattuna. Kuluvana keväänä mänty- ja koivu-kuitupuulla koko maan hankinta- ja kantohintojen erotus on kuitenkin lähtenyt selvästi kasvamaan, ja myös kuusikuitupuulla hintojen erotus on kesästä noussut hieman. Muutokset puunkorjuukapasiteetissa ja työvoimassa eivät kuitenkaan tapahdu nopeasti. Harvennushakkuiden lisääntymisestä ja korjuu-oloista johtuva puunkorjuun alhaisempi tuottavuus ja näiden aiheuttama korjuukapasiteetin rajallisuus saattavat aiheuttaa ajoittaista raaka-ainepulaa teollisuudessa myös vuonna 2008.

3.3 Yksityismetsien investoinnit ja kannattavuus

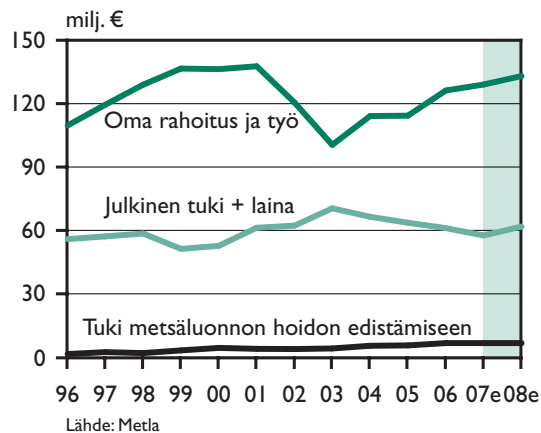
Metsänomistajien omarahoituksen kasvun ansiosta puuntuotannon kokonaisinvestoinnit ovat tänä vuonna jo lähes 190 miljoonaa euroa. Vuonna 2008 investoinnit kohoavat jo noin 195 miljoonaan euroon. Ensi vuonna julkinen tukirahoitus nousee nimellisesti takaisin vuoden 2006 tukitasolle. Tänä ja ensi vuonna yksityismetsänomistajat saavat kantorahatuloja runsaat 2 miljardia euroa vuodessa. Lähes 50 prosentilla viime vuodesta kasvaneet kantorahatulot eivät kuitenkaan merkittävästi lisää puuntuotannollisia investointeja yksityismetsissä.

Puuntuotannon liiketulos nousee kaikkien aikojen ennätykseen, lähes 140 euroon hehtaarilta. Kantohintojen nousu nostaa laskennallista metsäomaisuuden arvoa ja nostaa puuntuotannon sijoitustuoton 30 prosenttiin vuonna 2007.

Metsänomistajien omarahoitus kasvussa

Tänä vuonna yksityismetsien puuntuotannon kokonaisinvestoinnit nousevat jo lähes 190 miljoonaan euroon metsänomistajien omarahoituksen lisääntyessä. Vuonna 2008 investoinnit edelleen lisääntyvät ja ovat kaikkiaan noin 195 miljoonaa euroa.

Metsänomistajien omarahoitus on pääsääntöisesti noussut tasaisesti aina vuodesta 2003 alkaen. Tänä vuonna omarahoitus kohoaa jo lähes 130 miljoonaan euroon, mikä on kuitenkin selvästi alle vuosituhannen vaihteen rahoitustason. Yksityismetsien vuotuinen istutuspinna-ala näyttää vakiintuneen melko tarkkaan 70 000 hehtaariin. Sen sijaan kylvöpinta-alat ovat laskeneet noin 30 000 hehtaarista viime vuoden 20 000 hehtaariin. Kuluvan vuosikymmenen alkupuolella yksityismetsien avohakkuut olivat keskimäärin 110 000 hehtaaria vuodessa. Tämän perusteella metsänviljelypinta-alojen pitäisi olla suurempia kuin mitä toteutuneet pinta-alat ovat olleet. Yli puolet metsänomistajien

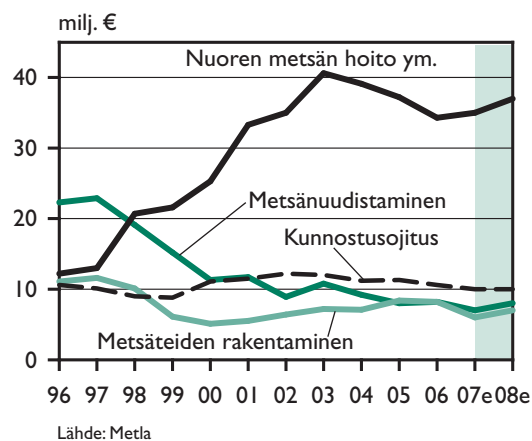

Yksityismetsien investointien julkinen ja oma rahoitus 1996–2008e vuoden 2006 hinnoin (elinkustannusindeksi).

omasta rahoituksesta ja oman työn arvosta käytetään metsänuudistamiseen liittyviin töihin.

Kestävän metsätalouden rahoituksella (kemera) tuettuja metsänhoitotöitä tehtiin vuonna 2006 yksityismetsissä kaikkiaan noin 95 miljoonalla eurolla, josta runsas kolmannes eli 34 miljoonaa euroa oli metsänomistajien varoja. Kuluvana vuonna metsänomistajien omarahoitus vähenee 2–3 miljoonalla eurolla, koska maa- ja metsätalousministeriön käyttösuunnitelmassakin on osoitettu kemera-töihin noin 3 miljoonaa euroa viimevuotista vähemmän varoja. Sekä tukirahoitus että omarahoitus nousevat vuonna 2008 kumpikin muutamalla miljoonalla eurolla, mikäli uusi kestävän metsätalouden rahoituslaki saa hyväksynnän myös EU:ssa.

Suhteellisesti eniten omarahoitus on lisääntynyt viime ja tänä vuonna metsänlannoituksissa. Tänä vuonna käytetään lannoituksiin runsaat 4 miljoonaa euroa metsänomistajien omaa rahaa, kun vielä vuonna 2005 vastaava määrä oli alle 2 miljoonaa euroa. Lisäys johtuu nimenomaan kasvatuslannoitusten lisääntymisestä. Kysyntää olisi edelleen lannoituspinta-alojen lisäämiseen, mutta kuluvana vuonna käytettävissä oleva helikopterikapasiteetti ja huonot säät pienensivät toimenpidealoja. Vuonna 2008 myös maalannoituksilla pyritään vastaamaan lisääntyneeseen kysyntään.

Yksityismetsien metsänhoito- ja perusparannustöiden julkinen rahoitus työlajeittain 1996–2008e vuoden 2006 hinnoin (elinkustannusindeksi).

Nuoren metsän hoitotyöt lisäävät julkista tukirahoitusta

Valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2008 on esitetty puuntuotannon kestävyys turvaamiseen tukea ja lainaa yhteensä noin 62 miljoonaa euroa. Vuosi 2008 tuo muutoksia tullessaan. Kansallista metsäohjelmaa tarkistetaan, ja se on tarkoitus saattaa voimaan jo vuoden 2008 aikana. Pitkällä aikavälillä hakkuumääriin oletetaan voitavan vaikuttaa lisäämällä metsänhoito- ja perusparannustöiden tukea, jonka tavoitetasoksi on esitetty 86 miljoonaa euroa vuodessa eli metsätalouden alueellisissa tavoiteohjelmissa esitetylle tasolle. Siksi tarkistettu metsäohjelma ulotetaankin vuoteen 2015 asti. Myös uusi kestävän metsätalouden rahoituslaki on tarkoitus saattaa voimaan vuoden 2008 aikana. Lisäksi valmistellaan kansallista metsäohjelmaa täydentävää Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmaa vuosille 2008–2016. Näillä kaikilla on vaikutusta kestävän metsätalouden rahoituksen määriin ja kohdentamiseen.

Vuonna 2008 rahoituksen painopiste pysyy edelleen nuoren metsän hoidossa ja energiapuun korjuussa, joiden rahoitus lisääntyy 3 miljoonalla eurolla kuluvasta vuodesta. Varsinaiseen töiden toteutukseen käytettävissä olevista lähes 46 miljoo-

nasta eurosta noin 60 prosenttia käytetään nuoren metsän hoitoon ja energiapuun korjuuseen, joiden toteutukseen tarvitaan noin 2 000 henkilötyövuotta. Kokonaisrahoituksesta neljäsosa on varattu suunnittelua, toteutusveltyksiä ja erilaisia kehittämis-kohteita varten. Energiapuun korjuuseen ja haketuksen arvioidaan käytettävän määrärahasta noin 6,5 miljoonaa euroa. Mikäli EU:ssa uutta rahoituslakia ei kuitenkaan hyväksytä energiapuun osalta, saattaa kyseisen määrärahan käyttö viivästyä ja siten jäädä osittain käyttämättä.

Uuden rahoituslain tavoitteena on lisätä tukien vaikuttavuutta ja selkeyttää tukijärjestelmää. Konkreettisimmin uusi laki näkyy nuoren metsän hoidossa, jossa kaikissa hoitokohteissa siirrytään kiinteään tukisummaan riippumatta siitä kuka työn toteuttaa. Muutos nostaa metsänomistajan itse tekemän työn tukea. Tarkoituksena on siirtää painopistettä enemmän taimikonhoitoon ja vastaavasti vähentää nuoren metsän kunnostusta. Tällä tavalla samalla rahalla voidaan saada enemmän toimenpidehehtareja aikaan. Tietysti oma ongelmansa on se, että vaikeimmat ja eniten hoidon tarpeessa olevat kohteet saattavat muutoksen seurauksena jäädä hoitamatta.

Uuden rahoituslain tultua voimaan valtion tukea ei enää myönnetä pellonmetsityksiin ja pystykarshintaan. Uutena työalajina lakiin tulee suometsän hoito, jossa kyse on kuitenkin pääasiassa aiemmasta kunnostusajituksesta. Tarkoituksena on laittaa metsikkö kerralla kuntoon ottamalla huomioon myös vesiensuojelun ja vesitalouden vaatimukset.

Luonnonhoidon tukirahoitus pääosin ympäristötukea

Vuoden 2008 talousarvioesityksessä on jo kolmantena perättäisenä vuonna varattu noin 7 miljoonaa euroa luonnonhoidon edistämiseen. Siitä noin 4 miljoonaa euroa käytetään kestävänsä metsätalouden rahoituslain 19 §:ssä tarkoitettua ympäristötuen maksamiseen. Runkas kolmasosa rahasta käytetään metsäluonnon hoitohankkeisiin.

Metsänomistajalle korvataan ympäristötuella vähäistä suurempi haitta, joka aiheutuu metsälain tär-

keiden elinympäristöjen säilyttämisestä. Vuodesta 1997 alkaen ympäristötukea on maksettu kaikkiaan vajaat 17 miljoonaa euroa viime vuoden loppuun mennessä. Lähes kolmasosa tästä summasta on maksettu Lapin ja Pohjois-Pohjanmaan metsäkeskusten alueille. Vuonna 2006 maksettiin pelkästään Pohjois-Pohjanmaan metsäkeskuksen alueella runsaat 1,2 miljoonaa euroa ympäristötukea koko maan 4,2 miljoonan euron tukimäärästä.

Kantorahatulot rajussa nousussa

Tänä vuonna yksityismetsien bruttokantorahatulot kohoavat ensimmäisen kerran yli 2 miljardin euron. Edellinen huippuvuosi oli 1998, jolloin tulot olivat nykyrahassa runsaat 1,8 miljardia euroa. Vuonna 2006 metsänomistajat saivat 1,37 miljardia euroa kantorahatuloja. Kuluvan vuoden lähes 2,1 miljardin euron hakkuutulot merkitsevät siten noin 50 prosentin lisäystä viime vuoden kantorahatuloihin. Pääosin tulojen huima nousu selittyy kuusi- ja mentykin lähes 40 prosentin kantohinnan nousulla. Myös kuitupuiden kantohintojen nousulla on vaikutuksensa kantorahatulokertymään, mutta niiden osuus jää noin neljäsosaan.

Kantorahatulojen nousu johtuu myös yksityismetsien hakkuumäärien lisäyksestä. Kuluvana vuonna yksityismetsien markkinahakkuut lisääntyvät lähes 20 prosentilla vuodesta 2006. Sahataran hyvästä kysynnästä johtuen leimikkorakenne on ollut hyvin päätehakkuuvaltainen. Ensi vuonna hakkuut painottunevat jonkin verran enemmän harvennushakkuisiin. Hakkuumäärät pysyvät kuitenkin tämän vuoden 47 miljoonan kuutiometrin tasolla. Tukkipuun hintojen hieman laskiessa ja kuitupuun noustessa yksityismetsien kantorahatulot nousevat vuonna 2008 vielä yli 2 miljardin euron jäädessä kuitenkin hieman kuluvan vuoden tasosta.

Viime vuosina yksityismetsien puuntuotannon kokonaisinvestointien osuus bruttokantorahatuloista on ollut 12–13 prosentin välillä. Tänä vuonna investointiaste laskee noin 9 prosenttiin lähinnä kantorahatulojen kasvun ansiosta. Viimeiset valtakunnan metsien inventointitiedot osoittavat yksityismetsissä

olevan kuitenkin runsaasti metsänhoito- ja perusrannustöiden tarvetta. Kasvanut tulo-rahoitus antaisikin metsänomistajille hyvät mahdollisuudet nuoren metsän hoitorästien purkamiseen, mikäli rajoitteena ei olisi metsurityövoiman tarjonta. Investointiasteen pitäminen esimerkiksi 12 prosentissa edellyttäisi ainoastaan 60 miljoonan euron vuotuista lisäpanostusta puuntuotantoon. Valtion verotulot lisääntyvät myös 150–200 miljoonalla eurolla kantorahatulujen nousun johdosta, mikä toisaalta parantaa myös mahdollisuuksia julkisen tukirahoituksen lisäämiseen.

Puuntuotannon liike-tulos nousee lähes 140 euroon hehtaarilta

Syksyllä 2006 alkanut kantohintojen nousu piristi puukauppaa jo loppuvuonna, ja koko alkuvuoden 2007 puukauppa kävi nousevilla hinnoilla ennätystahtiin. Lisääntyneet hakkuut yhdessä kantohintojen nousun kanssa sinkauttavat yksityismetsätalouden kantorahatulot korkeammalle kuin koskaan vuodesta 1965 alkaneen tilastoinnin aikana, 156 euroon hehtaarilta. Metsäteollisuuden korkealla pysyvä puuntarve ja puun tuonnin väheneminen pitävät kotimaisen puun kysynnän hyvänä ja kantorahatulot ennätystasolla myös vuonna 2008.

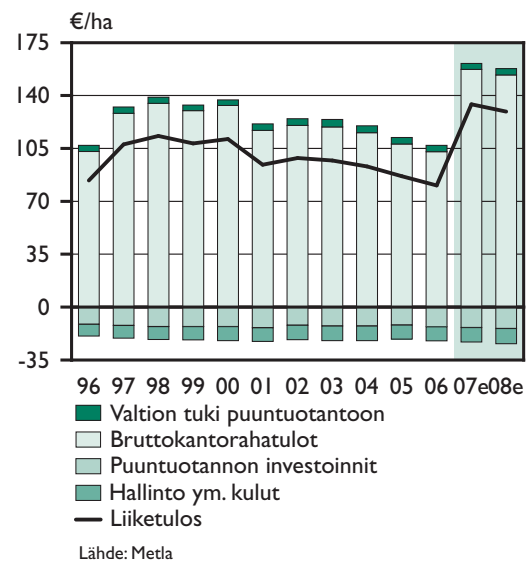
Puuntuotannon keskimääräisissä vuosikustannuksissa muutokset jäävät pieniksi, vaikka lisääntynyt tulo-rahoitus ja puuntuotannon tukien pieni nousu vuonna 2008 antavat tilaa investoinneille. Vuosina 2007 ja 2008 puuntuotannon kokonaiskustannukset nousevat eurolla vuodessa 24 euroon hehtaarilta. Etelä-Suomessa kustannukset nousevat 27–28 ja Pohjois-Suomessa 15 euroon hehtaarilta. Valtion tuki puuntuotantoon nousee vuonna 2008 tämän vuoden notkahdusta edeltäneelle tasolle vaajaan 5 euroon hehtaarilta.

Yksityismetsätalouden puuntuotannon kokonaiskustannukset voidaan jakaa neljään kustannuspaikkaan, joista kolme käsittää pääasiassa yksittäisten metsikkökuvioiden investointeja ja neljäs koko tilaa käsittäviä hallinto- ym. kustannuksia. Vuonna 2006 puuntuotannon investoinneista eniten rahaa kului metsien uudistamiseen (26 %). Nuoren metsän hoi-

Yksityismetsätalouden katelaskelma vuodelle 2006 ja ennusteet vuosille 2007 ja 2008, €/ha.

	€/ha	2006	2007e	2008e
Bruttokantorahatulot				
Koko maa		102,8	155,6	150,9
Etelä-Suomi		133,8	203,0	195,9
Pohjois-Suomi		38,2	56,8	57,1
– Kokonaiskustannukset				
Koko maa		22,3	23,1	24,3
Etelä-Suomi		26,2	27,1	28,5
Pohjois-Suomi		14,3	14,8	15,4
+ Puuntuotannon tuet				
Koko maa		4,2	3,9	4,2
Etelä-Suomi		3,9	3,7	3,9
Pohjois-Suomi		4,7	4,4	4,7
= Liiketulos (ennen veroja ja ulkopuolisen pääoman kuluja)				
Koko maa		84,7	136,4	130,8
Etelä-Suomi		111,6	179,5	171,3
Pohjois-Suomi		28,5	46,4	46,4

*Pohjois-Suomi käsittää Oulun ja Lapin läänit.
Lähde: Metla*

Yksityismetsätalouden puuntuotannon tulot ja menot sekä liike-tulos 1996–2008e vuoden 2006 hinnoin (elin-kustannusindeksi).

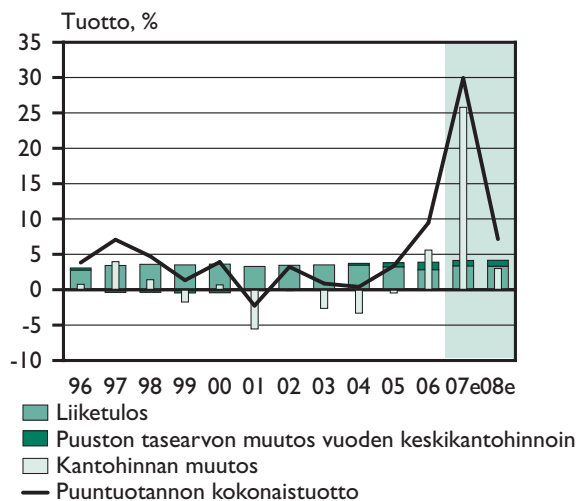
toon kului 18 ja metsänparannukseen 14 prosenttia kokonaiskustannuksista. Hallintokustannukset olivat vuonna 2006 suurin menoerä 42 prosentin osuudella.

Kantohintojen nousu ja hakkuiden lisääntyminen nostavat yksityismetsätalouden liikutuloksen (aikaisemmin käytetty termiä nettotulos) vuonna 2007 ennätyskorkeaan 136 euroon hehtaarilta, mikä on reaalisesti lähes 20 euroa enemmän kuin edellisellä huippuvuonna 1998. Vuonna 2008 tulos pysyy lähes yhtä korkealla. Liikutulos ylittää molempina vuosina selvästi Valtion talousarvioesitys vuodelle 2008:ssa asetetun tavoitteen 120 euroa hehtaarilta vuosina 2007–2010.

Puuntuotannon tuotto 30 prosenttiin vuonna 2007

Vuonna 2006 syksyllä alkanut kantohintojen nousu näkyi vuoden keskimääräisissä hinnoissa vasta pienenä nousuna. Puuntuotannon reaalin sijoitustuotto oli 9 prosenttia eli selvästi yli 10 vuoden keskiarvon (3 %). Kantohintojen nousu näkyy koko painollaan vuoden 2007 sijoitustuotossa, joka nousee ennätyskelliseen 30 prosenttiin. Nousu on historiallisen suuri, sillä edes 1990-luvun laman pohjalta noustessa ei päästy kuin vajaaseen 20 prosenttiin. Koska kuitupuutavaralajien vuoden keskimääräisten kantohintojen odotetaan vielä nousevan vuonna 2008, on vuoden tuotto kymmenen vuoden keskiarvoon verrattu hyvä 7 prosenttia.

Metsänomistamisen sijoitustuotossa lasketaan puuntuotannolla saatavaa tuottoa suhteessa metsiin sitoutuneelle pääomalle. Kokonaistuotto esitetään osatekijöittäin, joita ovat rahaliikenteeseen perustuva liikutulos, metsän nettokasvuun perustuva puuston tasearvon muutos sekä kantohintojen muutos. Metsäomaisuuden arvona on käytetty hakkuuarvoa (pystypuuston määrä × kantohinta puutavaralajeittain), joka oli vuonna 2006 yksityismetsissä 37,5 miljardia euroa. Kantohintojen nousu vuonna 2007 on nostanut hakkuuarvoa yli 30 prosenttia, lähelle 50 miljardia euroa. Tasearvon muutoksen aiheuttama tuotto on laskettu jakamalla vuoden lopun ja alun hakkuuarvojen erotus vuoden lopun hakkuuar-

Lähde: Metla

Puuntuotannon reaalin kokonaistuotto osatekijöittäin 1996–2008e vuoden 2006 hinnoin (elinkustannusindeksi).

volla. Kantohintojen muutoksesta seuraava tuotto on laskettu jakamalla laskentavuoden ja edellisen vuoden kantohinnoilla laskettujen hakkuuarvojen erotus vuoden lopun hakkuuarvolla.

Liikutuloksen ja tasearvon muutoksen tuottojen summa on ensisijassa sidoksissa puuston kasvuun ja kustannusten kehitykseen. Se on pysynyt viime vuosina tasaisesti runsaassa 3 prosentissa. Metsäomaisuuden arvoa kuvaavan hakkuuarvon laskennassa puuston määrä perustuu valtakunnan metsien inventointitietojen (VMI) ja hakkuumäärien perusteella laskettuun vuotuisen puuston määrään, ja kantohintoina on käytetty vuotuisia keskimääräisiä kantohintoja. Kantohintojen vaihtelu vaikuttaa ratkaisevasti pystypuuston hakkuuarvoon, mikä aiheuttaa ajoittain suurtakin vaihtelua tuottoprosenttiin kuten tänä vuonna.

3.4 Metsätalouden työllisyys

Metsätalous työllisti 23 000 henkilöä vuonna 2006. Työllisyys hieman lisääntyy vuonna 2007. Työn tuottavuuden lisäämisen mahdollisuudet ovat metsätaloudessa rajalliset, kun yhtiöiden ja Metsähallituksen tekemissä hakkuissa konehakuun osuus on noussut 98 prosenttiin. Kuitenkin korjuun työvoiman ja kaluston käyttöä kokonaisuudessaan on mahdollista tehostaa lisäämällä hakkuita talvikauden ulkopuolella. Tähän pakottaa kasvava kotimaisen puun tarve, mistä kuluva vuosi on hyvä esimerkki.

Työllisyyden taso vakiintunut

Viimeisen 10 vuoden aikana metsätalouden työllisyys on vaihdellut rajoissa 21 000–24 000 henkilöä, eikä alenevaa trendiä enää ole. Vuonna 2006 metsätalouden työllisyys oli Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan 22 700 henkilöä eli saman verran kuin edellisellä vuonna. Vuoden 2007 tammi–elokuun tietojen valossa metsätalouden työllisyys hieman nousee viime vuodesta. Muun kuin toimihenkilötyön voi arvioida jakautuvan noin puoliksi puunkorjuun ja muun metsätalouden työn kesken.

Työvoimatutkimuksen mukaan metsätalouden työttömyysaste oli 6 prosenttia vuonna 2006. Ennakotiedot kuluvalta vuodelta osoittavat samansuuruisia työttömyysastetta. Työvoimahallinnon tilastojen noin 1 800 työtöntä metsäalan työnhakijaa elokuun lopulla viittaa kuitenkin hieman korkeampaan työttömyysasteeseen.

Tilastokeskuksen työvoimatutkimus on kuu-kausittainen, työikäisiin kohdistuva otantatutkimus (ks. sivu 31). Työvoimaestimaattien epätarkkuuden vuoksi ennusteet ovat vain suuntaa-antavia.

Tilastokeskuksen toimialaluokituksessa metsätalous käsittää metsänkasvatuksen ja puunkorjuun sekä alan palveluorganisaatioiden ja -yritysten toiminnan. Metsätalouden töille, toimihenkilötyötä lu-

kuun ottamatta, on ominaista suuri vuodensisäinen kausivaihtelu. Esimerkiksi markkinapuun hakkuut ovat yleensä loka–maaliskuussa 5–6 ja touko–heinäkuussa 2–3 miljoonaa kuutiometriä kuukaudessa. Hakkuiden vaihtelun työvoimavaikutusta tasoittaa metsänhoitotöiden huippusesongin ajoittuminen touko–kesäkuuhun. Kuitenkin on tavallista, että osa metsureista ja koneenkuljettajistakin on osan vuotta lomautettuina.

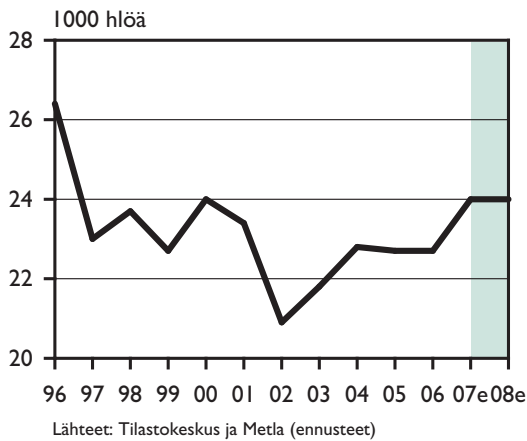
Suurta vaihtelua on myös ammattiasemaltaan yrittäjiin ja yrittäjäperheenjäseniin kuuluvassa ryhmässä. Ympärivuotista puunkorjuu-urakointia tekevien yrittäjien lisäksi tähän ryhmään kuuluu osavuotista korjuu-urakointia tekevät yrittäjät sekä myös omissa metsissään metsänhoito- ja puunkorjuutöitä tekevät metsätalousyrittäjät ja metsänomistajat. Metsätaloudessa on vuoden mittaan paljon lyhytaikaisia työjaksoja. Nämä piirteet vaikeuttavat esimerkiksi työlajeittaisten työpanosten arviointia.

Metsäteollisuusyrityksiin, Metsähallitukseen ja metsänhoitoyhdistyksiin työsuhteessa olevat metsäkoneurakoitsijat tekevät valtaosan (noin 90 %) hakkuista ja lähes kaiken puutavaran metsäkuljetuksen. Yksityinen metsänomistaja siis myy leimikkonsa pääsääntöisesti pystykaupalla, jolloin ostajayritys organisoii puunkorjuun, jonka käytännössä hoitaa metsäkoneurakoitsija alihankkijana. Moottorisahatyötä tekevät metsurit ja metsänomistajat tekevät loput 10 prosenttia hakkuista. Koneyrittäjien liiton mukaan korjuu-urakoitsijoita on noin 1 300, ja heillä on palkattuja koneenkuljettajia noin 4 000. Metsäkoneyritykset ovat tyypillisesti pieniä perheyrityksiä, joilla on tavallisimmin yksi tai kaksi

Metsätalouden työlliset 2004–2006 keskimäärin, henkilöä.

Ammattiasema	Työlliset
Toimihenkilöt	6 800
Työntekijät	8 800
Palkansaajat yhteensä	15 600
Yrittäjät ja yrittäjäperheenjäsenet	7 100
Metsätalous yhteensä	22 700

Lähde: Tilastokeskus, työvoimatutkimus

Metsätalouden työlliset 1996–2008e.

hakkuukonetta ja metsätraktoria. Myös osa metsureista on yrittäjän asemassa. Vilkkaimpina puunkorjuukuukausina ammattimaisessa puunkorjuussa on noin 6 000 miestä. Hakkuukoneita on työmailla silloin noin 1 800 ja metsätraktoreita noin 1 900.

Ennakoidut kotimaisten hakkuiden lisäykset (ks. luku 3.2) ovat nostaneet esiin myös huolen työvoiman ja korjuukaluston riittävydestä. Toisaalta se on nähty myös otollisena aikana tehostaa resurssien käyttöä esimerkiksi vuodenaikaista vaihtelua tasaamalla, jolloin ei välttämättä tarvittaisi uusia resursseja. Ehkä muutosta ennakoivat kuluvan vuoden kesähakkuut, jotka olivat ennätykselliset. Juuri vuotuisen työkuorman epätasaista jakautumista vuodenaikojen kesken on pidetty yhtenä tärkeimmistä syistä siihen, että kiinnostus alan töihin ei ole ollut riittävää. Koneenkuljettajakoulutukseen tulee vielä opiskelijoita tyydyttävästi (noin 400 vuosittain), mutta opintojen keskeyttäminen ja valmistuneiden siirtyminen muille aloille vaikeuttavat tilannetta. Kiinnostus perinteiseen metsurikoulutukseen on romahtanut.

Uutta työtä metsäalalla on syntynyt ennen kaikkea hakkuutähteiden ja pienpuun korjuusta ja hakettamisesta energiakäyttöön. Tämä työ on suurelta osalta integroitunut raakapuun korjuuseen. Noin 500 urakoitsijaa toimii energiapuun korjuussa ja haketuksessa. Myös erilaisia metsäpalveluyrityk-

siä on syntynyt lisää, kun metsätalouden töitä on kilpailutettu aikaisempaa enemmän, ja kun keski-ikäntään korkea ja aikaisempaa kaupungistuneempi metsänomistajakunta entistä enemmän tarvitsee alan palveluita.

Monet toiminnot ovat lähellä metsätalous -toimialaa, vaikka ne eivät siihen tilastoinnissa kuulukaan. Tällaisia ovat esimerkiksi raakapuun autokuljetukset, jotka työllistävät noin tuhat yrittäjää ja pari tuhatta kuljettajaa sekä metsänparannustyöt, joihin liittyviä urakoiteja tekee noin 350 urakoitsijaa.

Kun metsäteollisuuden ja Metsähallituksen tekemisissä hakkuissa, jotka ovat lähes 85 prosenttia teollisuuspuun hakkuista, konehakkuun osuus on noussut 98 prosenttiin, niin työn tuottavuuden parantamismahdollisuudet ovat rajoitetut. Niistäkin hakkuista, jotka metsänomistajat itse organisoivat (hankintahakkuut), metsänhoitoyhdistysten tai muiden palveluntarjoajien omat tai värvätyt korjuukoneketjut tekevät noin puolet. 2000-luvulla työn tuottavuuden kasvu onkin ollut keskimäärin vain 2,2 prosenttia vuodessa. Hankintahakkuissa konekorjuun osuus voi vielä kasvaa, mutta metsänviljelyssä ja taimikonhoidossa koneellistamismahdollisuudet ovat vähäiset; istutuskoneiden käyttö on kuitenkin lähtenyt alkuun. Hakkuista olisi lisäksi tarvetta suunnata entistä enemmän suometsiin, ja muuten lisätä erityisesti harvennushakkuita, mitkä molemmat painotukset ovat omiaan hidastamaan tuottavuuskehitystä.

Metsätaloudessa työn tuottavuus (arvonlisäys suhteessa työpanokseen) laski Tilastokeskuksen mukaan 0,3 prosenttia vuonna 2006. Pääoman tuottavuus (arvonlisäys suhteessa pääomakantaan) sen sijaan hieman nousi (0,4 %).

Metsätalouden työvoimakustannukset olivat 389 miljoonaa euroa vuonna 2006 (Tilastokeskus, kansantalouden tilinpito), joten ne kasvoivat pari prosenttia. Palkansaajaa kohti laskettu työvoimakustannus oli 25 600 euroa, mikä on viisi prosenttia enemmän kuin edellisenä vuonna. Työvoimakustannusten osuus metsätalouden kokonaistuotoksesta oli 11 prosenttia vuonna 2006.

Erityisartikkelit

Sahatavaramarkkinoiden suhdannevaihtelut Euroopassa 1970–2007

Riitta Hänninen ja Jari Viitanen

Suomen sahatavaran tuotannosta yli puolet menee vientimarkkinoille. Sahateollisuuden viennin arvolla mitaten yli puolet vientituloista saadaan Euroopan unionin alueelta, jossa perinteiset vientimaat ovat Britannia, Ranska ja Saksa. Vuonna 2006 näiden kolmen maan yhteenlaskettu osuus koko sahatavaran vientituloista oli kolmannes. Riippuvuus Euroopan markkinoista tekee Suomen sahatavaran tuotannon alttiiksi Euroopan kysynnän ja hintojen vaihteluille.

Euroalueeseen liittymisen jälkeen sahatavaran viennin yksikköhinnan kehitys on ollut aiempaa tasaisempaa. Suhdannevaihteluista ei kuitenkaan ole päästy eroon. Sahatavaran hinnoissa tapahtui suhdannekäännöksiä vuonna 2006, joka johti myös Suomen sahatavaran vientihintojen nousuun. Viennin keskihinta heinäkuussa 2007 oli 33 prosenttia vuodentakaisista korkeampi. Viimeksi sahatavaran hinta oli tällä tasolla reaalihinnoissa tarkasteltuna juuri ennen maailmantalouden kasvua alentanutta Aasian rahoituskriisiä vuonna 1997.

Viimeisten vajaan 40 vuoden aikana Euroopan talouskehityksessä on tapahtunut useita suhdannekäänteitä, jotka ovat heijastuneet voimakkaana Suomen sahatavaran viennin suhdanteiden suora vertailtavuus on kuitenkin vaikeaa, sillä ajanjaksolle mahtuu erilaisia sekä Suomen että vientimaiden talouksien rakenteisiin, pääoman liikkuvuuteen ja talouden integroitumiseen liittyviä tekijöitä, jotka ovat sekä yksin että yhdessä vaikuttaneet sahatavaran kysyntään ja tarjontaan. Seuraavassa tarkastelemme yleisesti sahatavaramarkkinoiden suhdanneherkkyyttä, aiempia suhdannevaihteluita ja niihin vaikuttaneita taustatekijöitä Euroopassa vuosina 1970–2007.

Sahatavaramarkkinoiden suhdanneherkkyyks

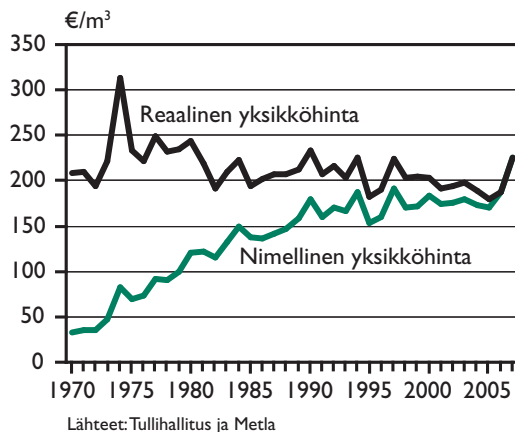
Kansainvälisillä markkinoilla sahatavaran hinnat ja vaihdetut määrät muodostuvat kysynnän ja tarjonnan perusteella. Kysynnän ollessa tarjontaa suurempaa markkinahinta nousee ja tarjonnan ylittäessä kysynnän hinta laskee olettaen, että muissa markkinatekijöissä ei tapahdu muutoksia. Muutosten voimakkuus taas riippuu kysynnän ja tarjonnan hintajoustojen suuruudesta sekä tuotannon skaalasta. Koska sahatavaran kysyntä on johdettua kysyntää, sen vaihtelut riippuvat loppukäytön, erityisesti asuinrakentamisen, suhdanteista.

Suuri riippuvuus pääasiassa yhdestä loppukäyttökohteesta lisää osaltaan sahatavaramarkkinoiden suhdanneherkkyyttä ja on siten kytköksissä rakentamisen kautta talouden eri fundamenteihin. Yksityinen asuntorakentaminen reagoi herkästi korkotason tai kuluttajien käytävissä olevien tulojen ja varallisuuden muutoksiin, kun taas julkisia rakennusprojekteja voidaan kohdentaa yleisiä talouden suhdanteita tasaavana tekijänä. Nämä talouden fundamentit riippuvat yleisesti harjoitetusta talouspolitiikasta sekä maan ulkomaankaupan avoimuudesta ja integroitumisesta maailmantalouteen. Yhdessä tai erikseen muutokset näissä tekijöissä vaikuttavat osaltaan sahatavaran kysyntään ja hintoihin.

Hintavaihteluihin vaikuttaa myös kilpailu sahatavaran ja korvaavien materiaalien kesken sekä tuottajien välillä. Vaikka sahatavaran tuotannon keskittymisaste Euroopassa on viime vuosina kasvanut, keskittyminen on alhaisempaa kuin esimerkiksi paperiteollisuudessa, jossa ainakin viime vuosien hintavaihtelut ovat olleet suhteellisen pieniä. Aiempina vuosina kilpailua Euroopassa lisäsi

myös kanadalaisen sahatavaran tarjonnan kasvu, kun sen päämarkkinoilla Yhdysvalloissa talouden laskusuhdanne alensi sahatavaran kysyntää ja hintoja. Merkkejä Kanadan tarjonnan kasvusta Eurooppaan on nykyisessäkin Yhdysvaltain rakentamisen laskusuhdanteessa.

Kysynnän kääntöpuolella markkinatarjonnan lisäksi lopputuotteen nousevien hintaodotusten vallitessa on ollut sahatavaran suhdanteita Euroopassa kärjistävä tekijä. Vaikka investoinnit lisäkapasiteettiin voivat kestää parikin vuotta, sahausta voidaan korkeasuhdanteessa lisätä merkittävästi sahaamalla useammassa vuorossa. Kasvaneesta tarjonnasta on suhdannekäänteen jälkeen seurannut yleensä nopea sahatavaran hinnanlasku. Sahatavaran tarjonnan taustalla vaikuttavat pitkällä aikavälillä olennaisesti metsien tukkivarannot ja mahdollisuus niiden taloudelliseen hyödyntämiseen. Sahausten suuri riippuvuus tukkiraaka-aineen saatavuuden vaihteluista lyhyellä aikavälillä voi myös aiheuttaa osaltaan sahatavaramarkkinoiden suhdannevaihtelua. Korkeasuhdanteessa raaka-aineen hinta voi kysynnän kasvaessa nousta keskimääräistä enemmän esimerkiksi kausittaisista tekijöistä johtuen. Viime vuonna tukin hintaa nostivat useissa Euroopan maissa osaltaan säästä johtuneet puunkorjuuvaiveudet. Suomessa myös metsäverojärjestelmän muutos, joka nosti siirtymäkaudella tukkien tarjontaa, aiheutti juuri siirtymäkauden loputtua vuonna 2006 tarjonnan laskun. Ruotsissa ja Keski-Euroopassa taas raakapuun, erityisesti kuusen tarjonta kasvoi vuoden 2007 alun myrskytuhojen vuoksi. Puunkorjuun keskittyminen myrskypuun hakkuisiin johti Euroopan vientimarkkinoilla mäntysahatavaran hinnan nousuun, kun mäntytukin niukempi saatavuus rajoitti männyn sahausta.

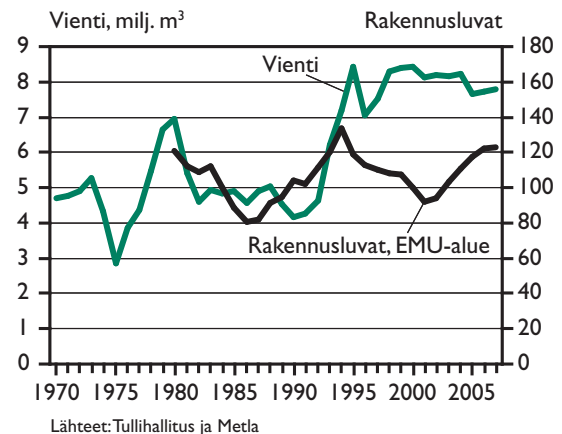

Kuva 1. Suomen sahatavaran viennin nimellinen ja reaalin (2006 hinnoin) yksikköhinta 1970–2007e.

Sahatavaran vienti ja hintavaihtelut noudattelevat yleisiä talouden suhdanteita

Suomen sahatavaran viennin kokonaismäärä ja yksikköhinnat ovat heijastelleet sahatavaran kysynnän vaihteluita vientimaiden yleisten talouden suhdanteiden mukaan (kuvat 1 ja 2). 1970- ja 1980-lukujen alun öljykriisejä edelsi talouskasvun kiihdyttämä sahatavaran kysynnän kasvu, joka johti hintojen ja tuotantokustannusten nousuun. Vuonna 1974 Suomen sahatavaran vientihinta nousi nimellisesti 76 prosenttia ja aleni seuraavana vuonna 16 prosenttia. Reaalihinnoissa lasku oli suurempi, 26 prosenttia, kasvaneen inflaation vuoksi. Samalla myös viennin määrä supistui. 1980-luvun puolivälistä alkanut sekä kotimaan että useiden muiden Länsi-Euroopan maiden pääomamarkkinoiden asteittainen vapauttaminen johti asuntorakentamisen kasvuun luotonsaannin helpottuessa. Sahatavaran kysynnän kasvuun myötä myös viennin yksikköhinnat lähtivät lievään nousuun.

Suomessa harjoitettiin 1970-luvulta aina 1990-luvun alkuun asti aktiivista valuuttakurssipolitiikkaa, jonka avulla pyrittiin korjaamaan viennin hintakilpailukykyä ostajamaissa. Ensimmäisen öljykriisin jälkeen vuoden 1977 devalvaatio kasvatti sahatavaran vientimääriä huomattavasti, mutta myös vuoden 1982 devalvaatiolla oli osaltaan lievä vaikutus viennin kasvuun. Vuosien 1979, 1984 ja 1989 revalvaatiot sen sijaan näkyvät selvinä sahatavaran viennin supistumisina seuraavina vuosina. Euroalueen syntymisen jälkeen valuuttakurssivaikutukset euromaiden välisessä kaupassa ovat luonnollisesti kadonneet ja ovat osaltaan tasanneet hintakehitystä.

Kuva 2. Sahatavaran vientimäärä Suomesta 1970–2007e sekä myönnettyt asuinrakennusluvut EMU-alueella. (Indeksi 2000=100).

1990-luvun alun jälkeistä rajua sahatavaran viennin kasvua ei voida kuitenkaan selittää pelkästään 1990-luvun alun devalvaatioilla. Vaikka parantuneen kilpailukyvyyn turvin vientiä pystyttiin lisäämään ja näin korvaamaan kotimaan rakentamisen supistumista suuren laman aikana, myös tarjontapuolella tapahtui merkittäviä muutoksia. Venäjän viennin romahtaminen toi tilaa Länsi-Euroopan markkinoille. Sahatavaran kotimaan tuotantokapasiteetin kasvua edesauttoi havutukkien tuonin kasvattaminen Venäjältä sekä Baltian maista. Myös kotimaan puumarkkinoita hallinneet eri hintasuositussopimuskaudet vaikuttivat tukkien tarjontaan ja hintaan. Maailmantaloutta heikentäneellä Aasian vuosien 1997–1998 rahoituskriisillä oli puolestaan alentuneen kysynnän kautta selvä vaikutus sekä viennin yksikköhintoihin että vientimääriin. Sahatavaran viennin vuoden 1997 nimelishinnan 20 prosentin nousua seurasi 11 prosentin pudotus vuonna 1998.

Ennen 2000-lukua sahatavaramarkkinoiden hintavaihtelut Euroopassa näyttäisivät olleen paljolti kysyntäjohteisia. Vuosien 2006–2007 noususuhdanteen taustalla on kuitenkin aiempaa vahvemmin raaka-aineen tarjonnan vaihteluista johtuneet sahatavaran tarjonnan muutokset. Viimeisten 10 vuoden aikana noin kolmanneksella kasvanut sahatavaran tuotantokapasiteetti Euroopassa on nostanut tukkien kysynnän aiempaa selvästi korkeammalle tasolle. Samalla myös metsien käyttö on monipuolistunut ja paineet metsien suojelun ja bioenergian tuotannon lisäämiseen kasvaneet, mikä on tuonut uutta kysyntää metsien

käytölle. Uhka Venäjän raakapuun viennin vähenemisestä lisää edelleen paineita Länsi-Euroopan puuvarojen lisäkäytölle. Vaikka Euroopassa puuta on runsaasti ja metsien käyttö on FAOn tilastojen mukaan kestäväällä tasolla, suhteellisen nopeasti kasvanut raaka-aineen kysyntä on ilmeisesti noussut tasolle, jolla häiriöt raakapuun tarjonnassa voivat saada aikaan nopeitakin muutoksia sahatavaramarkkinoilla.

Lähteitä:

- EUWID, Wood Products and Panels-lehti.
- Hetemäki, L., Hänninen, R. & Toppinen, A. 2001. A system for Short Term Forecasting of the Finnish Forest Sector (MESU): The Case of Sawnwood Imports and Sawlog Demand. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 805. 64 s. +liitteet.
- Hänninen, R. 1998. Demand for Finnish exports of forest products: Econometric analyses using time series data. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 708. 60 s. + liiteartikkelit.
- Hänninen, R., Toppinen, A., Toivonen, R. 2007. Transmission of price changes in sawnwood and sawlog markets of the new and old EU member countries. *European Journal of Forest Research* 126:111–120.
- Mutanen, A. 2006. Estimating substitution elasticities in coniferous sawnwood imports into Germany. *Journal of Forest Economics* 12:31–50.

Puunmyyntien tulovirrat maan eri osissa

Harri Hänninen, Heimo Karppinen ja Veli Suihkonen

Yksityisten perheiden omistamien metsien puunmyyntitulot (kantorahana laskien) ovat 2000-luvulla olleet keskimäärin 1,45 miljardia euroa vuodessa¹. Tulot koostuvat kaikkiaan noin 440 000 yli kahden hehtaarin suuruiselta metsälöltä (Metsätilastollinen ... 2006). Kun metsälöt ovat usein puolisoiden yhteisessä omistuksessa sekä perikuntien ja yhtymien hallinnassa, metsää omistavien henkilöiden määrä on vähintään kaksinkertainen metsälöiden määrään nähden (Karppinen ym. 2002). Metsää omistavien kansalaisten lukumäärä vaihtelee metsälöiden vähimmäiskoosta (5 tai 2 ha) riippuen 600 000–900 000 henkilöön.

Puunmyyntitulot jakautuvat paitsi varsin suurelle joukolle kansalaisia myös eri osiin maata. Puunmyyntitulot eivät kuitenkaan välttämättä kohdennu metsätilan sijaintipaikkakunnalle. Tilan metsäasioista vastaavista henkilöistä noin kolmasosa asuu tilan sijaintikunnan ulkopuolella. Perikunnissa ja yhtymissä, jotka omistavat tiloista noin neljäsosan, on keskimäärin 3–4 jäsentä (Karppinen ym. 2002). He voivat asua eri puolilla maata. Näin puunmyyntitulotkin jakaantuvat tilojen sijaintia selvästi laajemmin maan eri osiin. Metsätilastoissa kantorahatulojen alueellinen jakautuminen on laskettu metsälöiden sijainnin mukaan.

Tämä artikkeli perustuu valtakunnalliseen metsänomistaja-aineistosta laadittuun tutkimukseen (Hänninen ym. 2007). Aineisto käsittää lähes 4 000 otostilaa, joilta oli puukauppatiedot vuosilta 1994–98. Myös kaikkien tilan omistajien asuinkunnat olivat tiedossa. Aineisto ei kuitenkaan ollut riittävä kuntatason tarkasteluun, joten kantorahatuloja tarkasteltiin metsäkeskuksittain. Tiloilta saatu kantorahatulo jaettiin tasan kaikkien tilan omistajien kesken ja kohdennettiin metsänomistajien asuinpaikkojen mukaan eri metsäkeskusten alueille. Näin saatiin selville, paljonko kultakin alueelta saadusta puunmyyntitulosta jäi metsän sijaintialueelle ja toisaalta, paljonko sinne virtasi tuloja muilta alueilta.

Puunmyyntitulojen alueittainen jakautuminen

Keskimäärin 17 prosenttia yksityismetsien hakkuutuloista meni oman metsäkeskusalueen ulkopuolelle. Puukaupparahat jäivät valtaosin kotimaahan, ulkomaille meni vain 0,5 prosenttia.

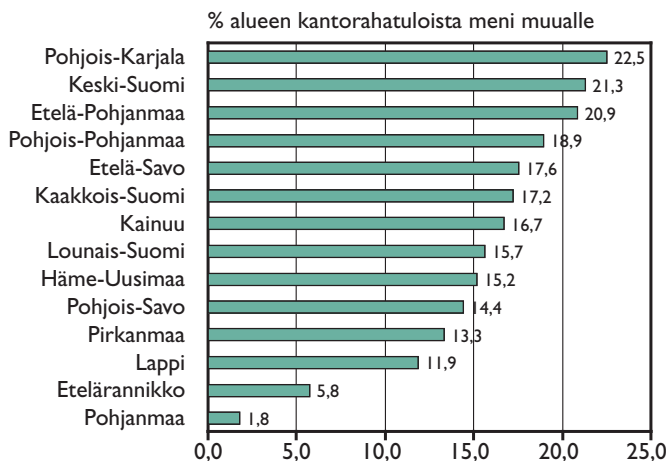
Kolmen metsäkeskuksen – Pohjois-Karjalan, Keski-Suomen ja Etelä-Pohjanmaan – alueen hakkuutuloista yli 20 prosenttia virtasi oman alueen ulkopuolelle (kuva 1). Näitä kolmea ja Etelärannikon sekä Pohjanmaan alueita lukuun ottamatta keskimäärin 10–20 prosenttia alueella saaduista puunmyyntituloista kulkeutui oman alueen ulkopuolelle. Tavallisimmin puunmyyntitulot menivät Etelärannikolle ja naapurimetsäkeskuksiin.

Kuvassa 2 on tarkasteltu, kuinka suuri osa metsäkeskuksen kokonaiskantorahakertymästä karttui oman alueen ulkopuolelta. Etelärannikolla yli 60 prosenttia kantorahatuloista tuli oman alueen ulkopuolelta. Myös Häme-Uusimaa, Pirkanmaa, Pohjanmaa ja Etelä-Pohjanmaa saivat merkittävästi (15–22 %) kantorahatuloja muualta Suomesta. Sen sijaan Lapin, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon metsäkeskusten alueille puunmyyntituloja tuli muualta alle viisi prosenttia.

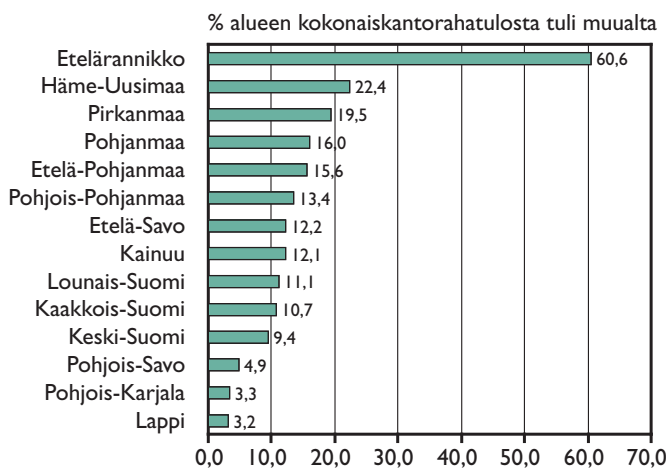
Etelärannikko ja kasvukeskukset hyötyvät

Etelärannikko eli lähinnä pääkaupunkiseutu erottui selvästi tulojen nettosaajana. Alueelle kohdistuneiden kantorahatulojen määrä oli yli kaksinkertainen sieltä hakatun puutavaran arvoon nähden (kuva 3). Jos puunmyyntitulot olisivat alussa mainittu 1,45 miljardia euroa vuodessa, tämä tarkoittaisi noin 80 miljoonan euron vuotuista tulonsiirtoa muualta Suomesta Etelärannikolle. Muita nettosaajia, joskin selvästi pienemmillä absoluuttisilla rahamäärillä, ovat Häme-Uusimaa (13 milj. €), Pirkanmaa (7 milj. €) ja Pohjanmaan rannikkoseutu (3 milj. €).

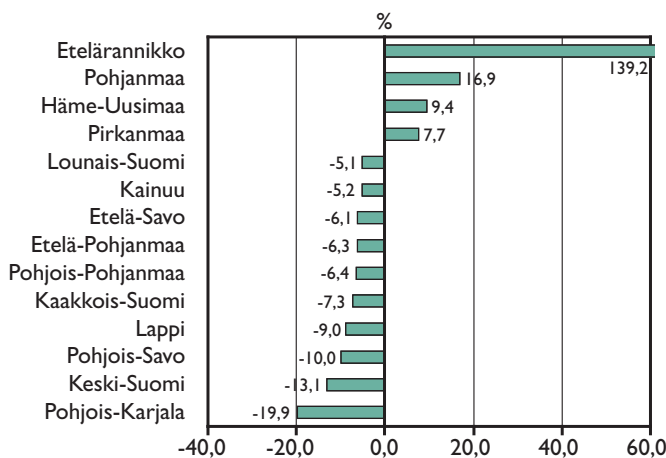
Kaikki muut metsäkeskukset olivat nettoluovuttajia. Puunmyyntitulotase oli kaikkein heikoin Pohjois-Karjalassa, jossa se oli 20 prosenttia alijäämäinen. Kanto-

Kuva 1. Yksityismetsien kantorahatulojen oman metsäkeskusalueen ulkopuolelle mennyt osuus vuosina 1994–98.

Kuva 2. Metsäkeskuksen ulkopuolelta tulleen kantorahatulon osuus alueen kokonaiskantora-hakertymästä vuosina 1994–98.

Kuva 3. Nettosaajat ja nettoluovuttajat: alueen kokonaiskantora-hakertymän ja alueen oman kantorahatulon erotus suhteessa alueen omaan kantorahatuloon 1994–98.

rahatuloja virtasi siis muualle Suomeen huomattavasti enemmän kuin alueelle tuli muualta. Bruttoarvoltaan vaje oli noin 29 miljoonan euroa. Myös Keski-Suomessa ja Pohjois-Savossa kantorahatulovirta oli merkittävässä määrin negatiivinen ollen kummassakin arvoltaan noin 22–23 miljoonaa euroa.

Metsänomistuksen muuttuessa tulovirta etelään vahvistuu

Metsätalouden alueelliset hyvinvointivaikutukset ovat erityisen merkittäviä Etelä-Savossa, Kainuussa, Pohjois-Karjalassa ja Pohjois-Savossa (Mäki-Hakola ja Toivonen 2002). Vuonna 2004 metsätalouden arvonlisäyksen osuus näissä metsäkeskuksissa oli 5–9 prosentin välillä alueen bruttokansantuotteesta. Toisaalta Etelärannikolla, Pohjanmaalla, Pirkanmaalla ja Häme-Uusimaalla metsätalouden arvonlisäyksen osuus alueen bruttokansantuotteesta oli vain 0,2–1,7 prosenttia (Metsätalastollinen ... 2006). Arvonlisäys kattaa myös yhtiöiden ja valtion metsät, joilla varsinkin Kainuussa on suuri merkitys.

Tilastokeskuksen tulojaon kokonaistilaston (2005) mukaan kaikkien kotitalouksien käytettävissä olevat reaaliset tulot olivat jaksolla 1995–2005 kasvaneet vähiten Pohjois-Suomessa (Kainuun ja Lapin maakunnat) sekä Itä-Suomessa (Etelä-Karjala, Etelä-Savo, Pohjois-Karjala ja Kymenlaakso). Eniten tulot olivat puolestaan lisääntyneet eteläisimmässä Suomessa (Uusimaa ja Itä-Uusimaa) ja Hämeessä (Pirkanmaa ja Kanta-Häme) sekä Varsinais-Suomessa.

Vaikuttaakin siltä, että ne alueet, joilla metsätalouden osuus alueen bruttokansantuotteesta on suurin, ovat menettäneet merkittävän osan yksityismetsiensä kantorahatuloista muualle Suomeen. Lisäksi puunmyyntituloja ovat eniten menettäneet juuri ne alueet, joilla myös kotitalouksien tulot ovat kasvaneet heikoiten. Alueelta ulos suuntautuva puukauppatulovirta vaikuttaa aluetalouteen negatiivisesti paitsi kulutuksen myös verotuksen kautta.

On kuitenkin huomattava, että puunmyyntitulojen jakautumista koskeva tarkastelu perustui tässä metsänomistajien asuinpaikkaan. Tietoja siitä, mihin ja missä

metsänomistajat tosiasiallisesti puukaupparahansa käyttivät ei ollut käytettävissä. Ripatin ja Anttilan (2007) mukaan valtaosa metsänomistajista arvioi käyttäneensä puunmyyntitulonsa päivittäisiin menoihin, lainojen hoitoon ja suurten kertaluonteisten hankintojen rahoittamiseen. Tämä viittaisi pääosin asuinpaikkakunnalla tapahtuvaan kulutukseen.

Vaikka puunmyyntituloista valtaosa käytettäisiinkin vielä metsän sijaintialueella, metsänomistuksen rakennemuutoksen myötä puunmyyntitulovirrat kääntynevät tulevaisuudessa voimakkaammin kohti Etelä-Suomea ja muita kasvukeskuksia. Väestöennusteet viittaavat siihen, että erityisesti Pohjois- ja Itä-Suomen maaseutualueilla väestö ikääntyy nuorten – tulevien metsänomistajien – muuttaessa kasvukeskuksiin (Nivalainen ja Sulamaa 2005). Näin tuloerot maan eri osien välillä tulevat entisestään lisääntymään metsänomistuksen siirtyessä aikanaan nykyisten omistajien perillisille.

Lähteet:

- Hänninen, H., Karppinen, H. & Suihkonen, V. 2007. Yksityismetsien puunmyyntitulojen alueittainen jakautuminen. *Metsätieteen aikakauskirja* 3/2007: 267–278.
- Karppinen, H., Hänninen, H. & Ripatti, P. 2002. Suomalainen metsänomistaja 2000. Metsäntutkimuslaitoksen tiedonantoja 852. 83 s.
- Metsätalastollinen vuosikirja 2006. Metsäntutkimuslaitos. SVT: Maa-, metsä- ja kalatalous 2006. 437 s.
- Mäki-Hakola, M. & Toivonen, R. 2002. Metsäsektorin merkitys aluetalouksissa. Maakunnat vertailussa. Pellervon taloudellisen tutkimuslaitoksen työpapereita 60. 47 s.
- Nivalainen, S. & Sulamaa, P. 2005. Alueellinen väestökehitys vuoteen 2030. Teoksessa: Hjerpe, R. & Honkatukia, J. (toim.) *Suomi 2025 – Kestävän kasvun haasteet*. VATT-julkaisu 43: 117–156.
- Ripatti, P. & Anttila, M. 2007. Puunmyyntitulojen käyttö ja metsävakuuttaminen. Työtehosteura. Käsikirjoitus.
- Tulojaon kokonaistilasto. 2005. Tilastokeskus. <http://www.stat.fi/til/tjkt/index.html>

¹ Tilastoissa yksityismetsien reaaliset bruttokantorahatulot vuosina 2000–05 olivat keskimäärin 1,57 miljardia euroa (vuoden 2005 rahanarvossa). Tämä sisältää perheiden (ml. yhtymien ja perikuntien) omistamien metsien ohella myös kuntien, seurakuntien ja muiden yhteisöjen sekä Metsähallitukselle kuulumattomien valtion metsien kantorahatulot. Nämä muut kuin yksityisten perheiden omistamat metsät edustavat 8,5 prosenttia yksityismetsien luokkaan luetusta metsämaasta (Metsätalastollinen ... 2006). Jos oletetaan, että kantorahatulot olisivat samaa luokkaa, niin perheiden omistamien metsien bruttokantorahatulot olisivat suuruusluokaltaan 1,45 miljardia euroa.

Ennusteiden osuvuus 1994–2006

Metsäsektorin suhdannekatsauksissa esitettävät ennusteet vastaavat Metlan suhdanne-ennusteryhmän tutkijoiden käsitystä todennäköisimmästä kehityksestä perustuen maailmantalouden kasvuennusteisiin sekä muihin taustaoletuksiin markkinoista. Ennusteet ovat siten taustaoletuksille ehdollisia odotusarvoja, ja ennustevirheet johtuvat muun muassa kansainvälisten talouskasvuennusteiden virheistä. Lisäksi ennustevirheisiin vaikuttavat virheet talouspolitiikan päätöksentekijöiden käyttäytymisen arvioinnissa, virheet käytössä olleissa tilastoissa ja niiden ennakkotiedoissa, talouden rakennemuutokset ja satunnaisvaihtelu.

Seuraavassa tarkastellaan suhdannekatsauksen pisteennusteiden toteutumista viimeisen kolmentoista vuoden aikana (1994–2006). Kunkin vuoden ennuste on tehty edeltävän vuoden syksyllä sen tiedon perusteella, mikä on ollut käytettävissä syys–lokakuun vaihteessa.

Taulukossa on esitetty kaksi vertailulukua. *Ennustevirheen itseisarvon mediaani* kuvaa virheen suuruutta keskimäärin vuosina 1994–2006. *Ennustevirheen mediaani* kertoo ennusteen mahdollisesta systemaattisesta harhasta. Jos ennuste on vaihdellut satunnaisesti toteutuneen arvon molemmin puolin, virheen mediaanin pitäisi olla lähellä nollaa. Tällöin ennuste olisi systemaattisesti harhaton. Suhdannekatsauksessa raakapuun kantohinnat ja markkinahakkuut on useimmiten ennustettu parhaiten. Sen sijaan metsäteollisuustuotteita koskevissa ennusteissa virheet ovat olleet suurempia. Vientimarkkinoiden taloussuhdanteet ja kilpailutilanteen muutokset heijastuvat paperi- ja sahateollisuuden vientiin, tuotantoon ja hintoihin voimakkaammin kuin kotimaan raakapuumarkkinoille.

Eräiden keskeisten muuttujien ennustevirheet keskimäärin 1994–2006, %

Muuttuja	Ennustevirheen itseisarvon mediaani	Ennustevirheen mediaani
1. Sahatavaran tuotannon määrä	9,7	-4,7
2. Paperin tuotannon määrä	4,9	2,1
3. Sahatavaran viennin yksikköhinta	4,4	-0,2
4. Paperin viennin yksikköhinta	5,2	5,2
5. Kuusitukin kantohinta	3,9	-3,7
6. Mäntytukin kantohinta	2,2	-1,2
7. Kuusikuidun kantohinta	3,1	0,5
8. Mäntykuidun kantohinta	3,3	2,4
9. Markkinahakkuut	2,8	0,4

